

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 AĞUSTOS 2011

Bütün Dünya

192297

SAYI: 2011 / 08

FİYATI: 4 TL

2000

Tüm Dünyadan Tıp Adamları
Bu Kez Milletvekili Haberal'ı Alkışlıyor:

"Tebrıklar Mehmet"

“Bu Da Geçer Ya Hu”

(Bu yazı, derginizi ters çevirdiğinizde de aynı biçimde okunabilmektedir.)

NEFES KESEN BİR ESARET ÖYKÜSÜ

Rum ve Yunan kuvvetleri tarafından bir gece yarısı evlerinden sorgulama bahanesiyle alındılar... Götürülenlerin dışında kimsenin akıbetleri hakkında bilgi sahibi olmadığı 75 mücahit bilmedikleri bir yerde, günde bir dilim ekmek, 3 zeytin ve 1 küçük domates verilerek gizli olarak tutuldu. Bir gün umut ışığı doğdu... Ve bilinir olma mücadelesi o gün başladı...

Türkiye'de ve Kıbrıs'ta
BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni

Mete Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı :

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Örkut

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nühket Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000,

Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı

Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,

Gülbüz Atabek, Necmi Tanyolaç, Mete Tizer,

Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Nuray Bartoschek, Cahit Batum,

Haluk Cansın, Ali Murat Erkorkmaz,

Konur Ertop, Gülbüz Evren, Metin Gören,

İlyas Halil, Pelin Hazar, Çetin İmir, Muzaffer İzgü,

Mehmet Muhsinoğlu, Filiz Leloğlu Oskay,

Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı, Saniye Özden,

Bekir Özgen, Yaşar Öztürk,

Erdoğan Sakman, Songül Saydam,

Rıfat Serdaroğlu, İzlen Şen, İzmir Tolga,

Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,

Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,

Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)

Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 29 / 07 / 2011

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

DURUN

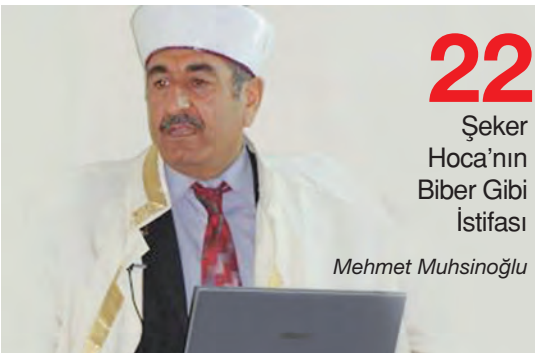
ÖLDÜRMEYİN BİRBİRİNİZİ
SİZ KARDEŞSİNİZ

GÜRBÜZ
EVREN

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

- 6** Önce Onur, Cesaret
ve Nezaket...
Mete Akyol
- 9** Milletvekili Seçilmesi
Nedeniyle Prof. Dr.
Mehmet Haberal'a Kutlama
ve Destek Mesajları
- 17** Kendim Hakkında Bir Suç
Duyurusu Yazısı
Mustafa Mutlu
- 19** Silivri'deki Nostradamus
Yavuz Selim Demirağ
- 22** Şeker Hoca'nın
Biber Gibi İstifası
Mehmet Muhsinoğlu
- 29** Bu Bir İleri Demokrasi
Masalıdır.
Gülbüz Evren
- 35** Sultan II. Abdülhamit'in
Münif Paşa'ya Mektubu
Cengiz Özakıncı
- 46** Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 48** Lozan Barış Konferansı
Cengiz Önal
- 57** Fenerbahçe'nin Kurumsal
Kimliğine Saldırmanın
Dayanılmaz Hafifliği
Sinan Meydan
- 68** Meçhul Tutsaklar
Mine Çeliker
- 73** 37 Yıl Sonra Yeniden
Kucaklaşan Dostluk
Mete Akyol
- 86** Adnan Adıvar
Konur Ertop
- 91** Yeşil Sahalarda Hüzün
Metin Gören
- 94** Politika
Orhan Velidedeoğlu
- 98** Apollon Mabedi
Çetin İmir
- 107** İyiliğin Sürgün Yüzü
Bekir Özgen
- 113** Balık Çocuk
Muzaffer İzgü

22
Şeker
Hoca'nın
Biber Gibi
İstifası

Mehmet Muhsinoğlu

57

Fenerbahçe'nin
Kurumsal Kimliğine
Saldırmanın
Dayanılmaz Hafifliği

Sinan Meydan

119 90'lı Yıllardan Arta Kalan

Mehmet Ünver

126 İcatçılığa Devam

Ali Murat Erkorkmaz

131 Bakmak Değil Görmek

Yücel Aksoy

**135 Dondurma Niyetine
Neler Yiyoruz Neler?**

Güngör Uras

137 İnsan Olmak

Dr. Albert Schweitzer

142 Yaşamımdaki Öteki Kadın

146 Anılar Satın Alınmaz

Margaret E. Sangster

21 Fırçalayarak

28 İlk Dersimiz Türkçe

106 Tıp Dünyasından Kısa Kısa

118 Bilginizi Denetleyin

124 Ufak Tefek Bilgiler

134 Sudoku

150 Yarının Büyükləri

152 Çözümler Sayfası

153 Kareler ve Rakamlar

154 Bulmaca

156 Satranç

158 Ayın Kitapları

**160 Bir fotoğraf, Bin Sözcüğe
Bedeldir**

98

Apollon
Mabedi

Çetin İmir

73

37 Yıl
Sonra Yeniden
Kucaklaşan
Dostluk

Mete Akyol

Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

Önce Onur, Cesaret ve Nezaket...

Pellegrini'yi tanımazsınız. Bu çok doğaldır. Wesley Alexander'ı da tanımazsınız. Bu da çok doğaldır. Andrew Warshaw, Naoki Aikawa, Nadey Hakim adlarını da belki duymuş olabilirsiniz ama, şimdi anımsamıyorsunuzdur. Bu da çok doğaldır. Pekiiii... **Faisal Shaheen, Roy Calne, Gerhard Opelz, Mustafa Al-Mousawi'yi** tanıyor musunuz?.. Ya da, **Marwan A. Masri, David H. Sachs, Timothy J. Eberlein, Francis L. Delmonico, Pekka Hayry, Rajeev B. Ahuja'yı?** Biliyorum, onları da tanımıyorsunuz. Bu da çok doğaldır. Şimdi size “çok doğal” birşey daha söyleyeceğim:

“Tüm bu kişiler sizin için varlar ve sizin için çalışıyorlar. Onların yaşamlarının nedeni de, anlamı da, sizsiniz. Çünkü onlar, tüm yaşamlarını insanlara hizmet etmeye adanmışlardır.” Ne iş yaptıklarını da söyleyeyim:

Onlar birer tıp doktorudur.

Biraz önce birkaçının adlarını sıraladığım bu doktorların kim olduklarını, dünyanın neresinde ve hangi görevde bulunduklarını anlatmadan önce, onların ortak özelliklerini de söyleyeyim:

Öncelikle, akademik ünvanları ay-

nıdır. Tümünün adının başında, “Prof. Dr.” ünvanı vardır.

Bir başka ortak özellikleri, dünyanın ayrı ülkelerinde olmalarına karşın, tümünün adreslerindeki çalışma yerinin aynı olmasıdır. Herbirinin tanıtım kartlarında da, kendilerine gönderilen mektuplarda da kesinlikle ya “Üniversite” sözcüğü ya da bilimsel bir derneğin adı vardır... Çünkü onların tümü, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde, o ülkelerin ya önde gelen üniversitelerinde ya da bilimsel derneklerinde görev yapmaktadırlar.

Bilgileri yanı sıra, mesleksel yetenek ve deneyimleri kadar herbirinin, “çok doğal” bir başka ortak özelliği daha vardır. Onların, saygıyla anılan bu ortak özelliği, kişisel yapıları gereği onurlu olmalarıdır, kibar olmalarıdır, cesur olmalarıdır ve ayrıca, mesleklerine, meslektaşlarına, içinde yaşadıkları çevreye, ortama, gelecek kuşaklara karşı sorumluluk taşımak terbiyesinde, ahlakında ve bilincinde olmalarıdır.

İşte onlar, kimileri haritadaki konumları nedeniyle, kimileri siyasal dünya görüşleri, kimileri tarihsel gelişimleri nedeniyle birbirlerinden uzak olmalarına karşın, yeri ve zamanı gel-

diğinde, bu “çok doğal” terbiye ve ahlak koşullarının sınırları içinde ortak bir noktada biraraya gelirler ve... Onurları, cesaretleri ve nezaketleri ile ayağa kalkarlar, seslerini yükseltirler. Onlar bu uygarlık terbiyelerinin gereğini ikibuçuk yıl önce de şimdi de meslektaşları ve arkadaşları Prof. Dr. Mehmet Haberal için yerine getirmişlerdir. İkibuçuk yıl önce tutuklandığını duyar duymaz çevresinde bütünleşerek oluşturdukları dev güçleriyle kendisine güç “naklettikleri” Prof. Dr. Mehmet Haberal’ı, şimdi milletvekili seçilmesi nedeniyle, her biri uygar bilim adamı saygısal yapılarıyla bu kez de sevgi, saygı ve sevinç coşkularıyla tebrik yağmuruna tutmuşlardır.

İzin verirseniz, bu kişilerden birkaçını olsun tek tek tanıtmak isteriz. Böylece, bir taşla iki kuş vuracağız, hem “bilim adamı” ol-

mak için yalnızca “bilim”in yeterli olamayacağını, hem de birer “ünlü bilim adamı” ve makam sahibi olmalarının, kişisel nezaketlerini, cesaretlerini ve sorumluluklarını uygulamalarına asla bir engel oluşturmayacağını kanıtlarıyla göstereceğiz, hatta uygulamalı olarak öğreteceğiz...

Pellegrini’nin tam adı, **Carlos A. Pellegrini**’dir. Akademik ünvanı, “Prof. Dr”, görevi ise, Washington Üniversitesi, Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı Başkanı’dır. Prof. Dr. **J. Wesley Alexander**, Cincinnati Üniversitesi Tıp Fakültesi, Organ Nakli Bölümü

Cerrahi Direktörü’dür. Çeşitli dönemlerde, Amerikan Yanık Birliği’nin, Amerikan Organ Nakli Cerrahları Birliği’nin ve Cerrahi Enfeksiyon Uzmanları Birliği’nin başkanlıkları görevlerinde de bulunmuştur.

Prof. Dr. **Andrew Warshaw**, Boston’da, Harvard Tıp Fakültesi, Massachusetts General Hospital adlı hastanede, fahri baş cerrahdır. Bu hastanenin aynı zamanda, Uluslararası ve Bölgesel İlişkiler Baş Danışmanı’dır. Prof. Dr. **Naoki Aikawa**, Japonya’nın Keio Üniversitesi öğretim üyesidir. Onun, Prof. Dr. Mehmet Haberal’a gönderdiği tebrik mesa-

İşte onlar (...) tutuklandığını duyar duymaz çevresinde bütünleşerek oluşturdukları dev güçleriyle kendisine güç “naklettikleri” meslektaşları Prof. Dr. Mehmet Haberal’ı, bu kez milletvekili seçilmesi nedeniyle, şimdi de sevgi, saygı ve sevinç coşkularıyla tebrik yağmuruna tutmuşlardır.

jından bir bölümü burada da paylaşmak isterim sizle: “Harika! Harika! Harika! Prof. Dr. Haberal’ın kazandığı milletvekilliği için kendisini de, Cumhuriyet Halk Partisi’ni de kutluyorum. Japonya’daki haberlerde seçimlerde CHP’nin, AKP’yi geçemediğinden bahsedildi ve bu nedenle çok endişeliydim. İnanıyorum ki Prof. Haberal için ‘Adalet’, çok yakında yerini bulacaktır. Bu güzel haber beni o kadar heyecanlandırdı ki, bu gece gözüme uyku girmeyeceğinden eminim. Prof. Haberal’a tebriklerimi ve en iyi dileklerimi lütfen iletin.”

Prof. Dr. **Jeremy Chapman**, Dünya Organ Nakli Derneği Eski Dönem Başkanı'dır. Westmead Hastanesi, Nefroloji Ana Bilim Dalı Başkanı ve Akut Girişimsel Tıp ve Böbrek Hastalıkları Bölümü Sorumlusu'dur. İzleyen say-falarımızda da okuyacaksınız ama, bir tümcesini olsun burada yineleyeyim: "Umuyorum ki siyasetteki yeni kariyerin, cerrah ve hoca olarak yürüttüğün kariyerin kadar başarılı olur."

Prof. Dr. Chapman'ın bir tümcesini de izninizi almadan yineleyeceğim:

"Hemen tahliye edilmeme ihtimalinin olması beni çok tedirgin ediyor."

"Sevgili Mehmet, Ne muhteşem bir haber! Sonunda doğruluğunu kanıtladın" diyen Prof. Dr. Nadey Hakim ise, Londra'da, Hammer-Smith Hastanesi, Organ Nakli Ünitesi Sorumlusu'dur.

Prof. Dr. **Gerhard Opelz**, Dünya Organ Nakli Derneği Seçilmiş Başkanı'dır ve Heidelberg Üniversitesi, İmmunoloji Enstitüsü, Organ Nakli ve İmmunoloji Ana Bilim Dalı Başkanı'dır. Tebrik mesajında şöyle diyor:

"Organ Nakli camiasındaki bütün dostların, bu sonucu umutla bekliyordu... Umarım en yakın zamanda Mecelis'te işlerinin başına geçebileceksin." Prof. Dr. **David H. Sachs**, Harvard Tıp Fakültesi'nin, Massachusetts Genel Hospital adlı hastanesinin, Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı, Organ Nakli Biyolojisi Araştırma Merkezi Sorumlusu'dur. Onun tebrik mesajından da şu tümceyi paylaşayım:

"Bu haber beni çok mutlu etti. Umarım bu yaşadığınız büyük sıkıntıların sonu demektir."

Milletvekili seçilmesi nedeniyle Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, dünyanın dört köşesindeki meslektaşlarından yağın tebrik yağmurlarından birkaç damlasını bu sayfada ve ilerideki sayfalarımızda yayımlıyoruz.

Kapağımızı ise, bir meslektaş, bir bilim adamına sevgi, saygı ve sevinçlerini birleştirerek, serinletici, ferahlık verici, nefes aldırıcı bir tebrik yağmuru-na dönüştüren dünyanın ünlü tıp bilim adamlarından bir bölümünün fotoğraflarıyla süsledik. Nedenini de, açık açık yazalım. Hani, yukarıda uygar bilim adamı yapısını tanıtırken, bir ortak özelliklerinden söz etmiştik ya...

"Bilimsel bilgileri yanı sıra, mesleksel yetenek ve deneyimleri kadar herbirinin saygıyla anılan 'çok doğal' bir ortak özelliği ise, kişisel yapıları gereği onurlu olmalarıdır, kibar olmalarıdır, cesur olmalarıdır" demiştik... Sonra da şöyle devam etmiştik:

"Ayrıca, mesleklerine, meslektaşlarına, içinde yaşadıkları çevreye, ortama ve gelecek kuşaklara karşı taşıdıkları sorumluluk terbiyesinde, ahlakında, bilincinde olmalarıdır."

İşte öncelikle, bu erdemlerin nasıl birşey olduğunu canlı örneklerle göstererek anlatalım istedik... Sonralıkla da, bu erdemlerin onurlu bir biçimde nasıl da kolaylıkla uygulanabildiğini canlı örneklerle göstererek, nasıl da kolaylıkla uygulanabileceğini öğretilim dedik, korkak olmak istemeyen, cesur olmak isteyen, onurlu olmak isteyen, uygar olmak isteyen, özetle "adam gibi adam" olmak isteyen adamlara...

meteakyol@butundunya.com.tr

Milletvekili Seçilmesi Nedeniyle Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Dünyaca Ünlü Tıp Adamlarından Kutlama ve Destek Mesajları Yağdı

Organ Nakli ve Yanık Tedavisi konularında dünyaca ünlü bilim adamları Milletvekili seçilmesi üzerine Prof. Dr. Mehmet Haberal'a kutlama mesajlarını ve

başarı dileklerini ileterek, en kısa sürede özgürlüğüne kavuşacağına inandıklarını belirttiler. Siyaset ve bilim alanında ülkesine ve dünyaya hizmetlerinin artık engellenmemesi gerektiğini belirterek Prof. Dr. Mehmet Haberal'a destek veren bilim adamları, bunun Türkiye'nin ve insanlığın ortak kazancı olduğuna dikkat çektiler.

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a gönderilen tebrik ve destek mesajlarından bir bölümünü devam sayfalarında okurlarımızın ilgisine sunuyoruz.

BütünDünya

Muhteşem bir haber.
Prof. Dr. Carlos A. Pellegrini
Washington Üniversitesi, Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı Başkanı.

Mehmet'in seçimleri kazanmasına çok sevindik! Lütfen ona sevgimizi ve en iyi dileklerimizi iletin ve tahliyesi konusunda bizi bilgilendirin.

Prof. Dr. J. Wesley Alexander
Cincinnati Üniversitesi Tıp Fakültesi, Organ Nakli

Bl. Cerrahi Direktörü, Professor Emeritus, Amerikan Yanık Birliği Eski Bşk. Amerikan Organ Nakli Cerrahları Birliği Eski Bşk, Cerrahi Enfeksiyon Birliği Eski Bşk.

Maureen Alexander

Baş Hemşire (Emekli) Cerrahi Ana Bilim Dalı, Cincinnati Üniversitesi Tıp Koleji, J. Wesley Alexander'ın Eşi

Andrew Warshaw

Dünyanın dört köşesindeki meslektaşların senin için de adaletin var olduğuna inanıyorlar.

Prof. Dr.

Massachusetts General Hastanesi
Uluslararası ve Bölgesel İlişkiler Baş
Konsültanı, Harvard Tıp Fakültesi Cerrahi
Profesörü, Massachusetts General Hastanesi
Fahri Baş Cerrah, Boston, ABD

Harika! Harika!! Harika!!!
Prof. Dr. Haberal'ın kazandığı milletvekilliği için kendisini de, CHP'yi de kutluyorum. Japonya'daki haberlerde seçimlerde CHP'nin AKP'yi geçemediğinden bahsedildi ve bu nedenle çok endişeliydim. İnanıyorum ki Prof. Haberal için "Adalet" çok yakında yerini bulacaktır. Bu güzel haber beni o kadar heyecanlandırdı ki bu gece gözümde uyku girmeyeceğinden eminim! Prof. Haberal'a tebriklerimi ve en iyi dileklerimi lütfen iletin.
Prof. Dr. Naoki Aikawa
Keio Üniversitesi , Fahri Profesör.

Koca bir dünya'nın diğer ucundan mücadeleleni ve onun ardından büyük bir mutlulukla sandıktaki başarını izledim. Umuyorum ki

siyasetteki yeni kariyerin cerrah ve hoca olarak yürüttüğün kariyerin kadar başarılı olur. Hemen tahliye edilmeme ihtimalinin bulunması beni çok tedirgin ediyor. Yakın zamanda seçmenleriyle ve organ nakli camiası ile özgür bir biçimde iletişim kurabilmeni umuyorum. Tahliye edildiğin haberini en kısa sürede almayı umuyorum.

Her zamanki gibi en iyi dileklerle,
Dr. Jeremy Chapman

Dünya Organ Nakli Derneği Eski Dönem Başkanı, Westmead Hastanesi, Nefroloji Ana Bilim Dalı, Akut Girişimsel Tıp ve Böbrek Hastalıkları Bölümü Sorumlusu.

Sevgili Mehmet,
Ne muhteşem
bir haber!!!
Sonunda
doğruluğunu ka-
nıtladın. Eve
döndüğünde
ziyaretine gelip
bu olağanüstü

başarılarını kutlamak benim için çok
büyük bir zevk olur. Kardeşin Nadey.

Prof. Dr. Nadey Hakim

*Hammer-Smith Hastanesi, Organ Nakli
Ünitesi Sorumlusu, Londra*

Hepimizin
gözlerimiz
aydın. Bu
sevindirici
haber, Prof.
Haberal'ı yakın
zamanda
görebileceğimi-
zin de sevindirici

duyurusudur. Çok mutlu oldum.

Prof. Dr. Faissal A. M. Shaheen

*S. Arabistan Organ Nakli Mrk. Genel Direk-
törü, Cidde Böbrek Merkezi Sorumlusu.*

Prof. Haberal'ın
seçimlerde mil-
letvekili seçidi-
ğini
duyduğumda
çok mutlu
oldum. Umarım

bu haber, onun hakettiği normal haya-
tına dönebileceği anlamına da
geliyordur.

Prof. Dr. Roy Calne

*Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı, Cambridge
Üniversitesi*

Çok mutlu
oldum. Organ
nakli camiasın-
daki bütün
dostların bu
sonucu umutla
bekliyordu.
Umarım en
yakın zamanda

Meclis'te işlerinin başına
geçebileceksin. Seninle en yakın
zamanda görüşebileceğim bir olanak
bekliyorum. Milletvekili seçildiğiniz
haberini aldığım bugün, benim ve organ
nakli camiası için muhteşem bir gün
oldu. Ne denli sevindiğimi ifade etmem
mümkün değil.

Prof. Dr. Gerhard Opelz

*Dünya Organ Nakli Derneği Seçilmiş Başka-
rı, Heidelberg Üniversitesi, İmmünoloji
Enstitüsü, Organ Nakli ve İmmünoloji Ana
Bilim Dalı.*

Sevgili Mehmet,
Seçim sonuçları-
nın mutlu haber-
lerini aldım. Yü-
rekten tebrik
ederim seni.

Yakında
özgürlüğüne ka-
vuştığını gör-

meyi umuyorum. Bütün arkadaşların
için çok mutlu bir gün, bu.

Prof. Dr. Mustafa Al-Mousawi

Orta Doğu Organ Nakli Eski Bşk., Kuveyt

*Organ Nakli Derneği Başkan Yardımcısı,
Hamed Al Essa Organ Nakli Mrk., Kuveyt.*

Muhteşem bir haber. Onu özgür görmek için dua ediyoruz.
Prof. Dr. Marwan A. Masri

Orta Doğu Organ

Nakli Derneği Dönem Başkanı, Asya Organ Nakli Derneği Eski Dönem Başkanı, Transmedical for Life CEO'su, Beyrut, Lübnan

Bu haber beni çok mutlu etti. Umarım bu yaşadığınız büyük sıkıntıların sonu demektir. Yürekten tebriklerimle,

Prof. Dr. David H. Sachs

Harvard Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı, Organ Nakli Biyolojisi Araştırma Merkezi Sorumlusu, Massachusetts General Hastanesi, Boston, ABD

Sayın Profesör Haberal, Milletvekili seçildiğiniz haberini aldım. Amerikan Cerrahlar Birliği Dönem Başkanı olarak size içtenlikli kutlamalarımı sunarım. Bilimsel kariyeriniz boyunca özellikle cerrahi alanda çok

büyük katkılarda bulundunuz. (Bu katkılarınız nedeniyle size derneğimiz tarafından Onursal Üyelik takdim edilmişti.) Yeni hizmet alanınızda da ülkenize ve insanlarına çok büyük hizmetlerde bulunacağınızdan hiçbir kuşum yoktur. Ülkenizi güzelleştireceğinize ve kişiliğinizde, insanlarınızın daha iyi temsil edileceğine olan inancım tamdır. Umarım, 26-28 Nisan 2012 tarihlerinde San Francisco'da düzenlenecek olan dernek toplantımıza katılabilmek olanağı bulabilirsiniz. O gün görüşünceye kadar size yeni hizmet alanınızda ve yeni görevlerinizde huzur ve başarılar diliyorum. En iyi dileklerle.

Prof. Dr. Timothy J. Eberlein

Amerikan Cerrahlar Birliği Dönem Başkanı, Washington Üniversitesi Tıp Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanı, Alvin J. Siteman Kanser Merkezi Direktörü.

diliyorum.

Dr. Andreas G. Tzakis

Dünya Organ Nakli Derneği Konsey Üyesi, Kuzey Amerika Temsilcisi, Broward General Tıp Merkezi Organ Nakli Hiz. Sorumlusu.

Bu harika haberi duyduğumuza çok sevindik. Mehmet'e tebriklerimi iletiyor ve yeni görevinde kendisine başarılar

diliyorum.
Dr. Andreas G. Tzakis
Dünya Organ Nakli Derneği Konsey Üyesi, Kuzey Amerika Temsilcisi, Broward General Tıp Merkezi Organ Nakli Hiz. Sorumlusu.
Harika! Bu seçimlerde sevgili dostum Mehmet'in Meclis'e girmiş olmasına çok seviniyorum.

Gerçekten bunu hak ediyor. Bu muhteşem bir haber. Lütfen ona en içten dileklerimi iletin, daha da güzel gelişmelerin olmasını sabırsızlıkla beklediğimi de bildirin lütfen.

Prof. Dr. Luis H. Toledo-Pereyra

Michigan State Üniversitesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Araştırma Bölümü Direktörü

Kazanmış olduğu milletvekilliği ile ilgili Prof. Dr. Haberal'a lütfen en içten tebriklerimi iletin. Umarım hakettiği gibi

Meclis'teki yerine geçmesine izin verilir ve özgürlüğüne tekrar kavuşabilir. Bu kadar başarısı olan yetenekli bir liderin çalışmalarına engel olunmasına dünya göz yummamalıdır. Saygılarımla,

Prof. Dr. Richard Gamelli

Loyola Üniversitesi, Genel Cerrahi Profesörü, Yanık ve Travma Enstitüsü Direktörü, Yanık Merkezi Başkanı.

Sevgili Mehmet, Seçimlerde milletvekili seçilmiş olduğunun haberi duyduğumda büyük bir rahatlık ve mutluluk

hissettim. Türk milletinin desteği kuşkusuz çok etkili olmuştur. Meslektaşların seni ziyaret edip özgürlüğünü kutlamak için gün sayıyorlar. Sonsuz saygılarımla,
Prof. Dr. Francis L. Delmonico

Dünya Organ Nakli Derneği Seçilmiş Başkanı, Harvard Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı, New England Organ Bankası Tıp Direktörü.

Ona lütfen en iyi dileklerimi iletin. Ne kadar daha tutuklu kalacak? Mahkeme süreci şimdi ne durumdadır?

Prof. Dr. Pekka Häyry

Helsinki Üniversitesi. Organ Nakli ve İmmünoloji Laboratuvarı Prof., Finlandiya

Seçimlerde elde ettiğiniz bu başarı size karşı asılsız suçlamalarda bulunan kişileri susturmak için çok güzel bir fırsat. Lütfen en içten tebriklerimi

kabul edin. Umarım yakın zamanda tutukluluğunuz biter, artık kendiniz ve ulusunuza hizmetlerinizle ilgilenebilirsiniz.

Dr. Rajeef B. Ahuja

Uluslararası Yanık Derneği Genel Sekreteri, Lok Nayak Hastanesi ve Maulana Azad Tıp Koleji, Yanık-Plastik ve Mikrovasküler Cerrahi Bölümü, Yeni Delhi, Hindistan

Olağanüstü bir haber. Profesör Haberal'a en içten dileklerimi ve tebriklerimi gönderiyorum.

Prof. Dr. David Herndon

*Uluslararası Yanık Derneği Eski Başkanı,
Shriners Yanık Hastanesi Başhekimi,
Galveston, Texas, ABD*

Tebrikler....
İnşallah onu
yakın zamanda
aramızda
görebilme
olanağına
kavuşuruz.
**Prof. Dr. Abdel-
Hadi Breizat**

*Al Bashir Hastanesi, Genel ve Hepatobilyer
Cerrahi Direktörü, Ürdün Cerrahi Derneği
Bşk, Amman, Ürdün*

Lütfen en içten
dileklerimi Prof.
Haberal'a iletin.
Çok dolu bir ha-
yata bir başarı
daha eklenmiş.
Ulusal arenada
yapacağı
katkıların da en

az tıp ve akademik alanlardaki başarıları
kadar olağanüstü olacağına inanıyorum
Prof. Dr. Lior Rosenberg
*Soroka Üniversitesi Tıp Merkezi, Plastik
Cerrahi Anabilim Dalı Başkanı, Beer Sheva,
İsrail*

Ne güzel bir ha-
ber bu! Sevgili
Mehmet
özgürlüğüne
kavuşana dek
günler ne kadar
da uzun olacak!

Prof. Dr. Nabil Mohsin
*Lapeyronie Hastanesi, Nefroloji ve Organ
Nakli Ana Bilim Dalı Montpellier, Fransa*

Bravo!
**Prof. Dr.
Nicholas L.
Tilney**
*Dünya Organ
Nakli Derneği
Eski
Harvard Tıp
Fakültesi Genel Cerrahi Araştırma
Laboratuvarı Sorumlusu, Brigham &
Women's Hastanesi, Organ Nakli
Araştırma Merkezi, Baş Cerrah.
ABD*

Prof. Mehmet
Haberal'ı tebrik
ediyorum.
**Prof. Dr. Aziz
El-Matri**
*Orta Doğu Organ
Nakli Derneği
Eski Başkanı,
Tunus Nefroloji
Derneği Kurucusu*

8 Haziran'dan
beri Prof. Meh-
met Haberal'a ve
çevresindekilere
pozitif zihinsel
ve manevi enerji
gönderiyorum.
Pazar günü
seçim
haberlerini Al Jazeera haber kanalından
izledim ve bugün iyi haberlerinizi aldım.
Mehmet'in bu hakedilmiş ve gelecek
için umut veren zaferi beni çok mutlu
etti. Mehmet'e lütfen bu satırları iletin.
Özgürlüğüne kavuşması için bütün
çabalar gösterilmeli ki ülkeniz ve
insanlarınız için en iyi şeyleri temsil

eden liderliğinin önü açılabilsin. Kuşkusuz ben de onu elimden gelen her şekilde desteklemeye devam edeceğim. Allah Türkiye'yi korusun. Saygılarımla,
Prof. Dr. José Miguel Alvear
 Ekvator Merkez Üni., Genel Cerrahi Prof.,
 Ekv. Cerrahi Dern. Eski Bşk, Quito - Ekvator

Bu haber beni çok mutlu etti. Prof. Haberal'a lütfen en içten tebriklerimi iletin.
Dr. Elbie van der Merwe
 Uluslararası

Yanık Derneği Afrika Temsilcisi, Tygeerberg Hast. Yanık Ünitesi, G. Afrika

Bu güzel haberler için çok teşekkür ederim. Mehmet'in nihayet akademik ve bilimsel faaliyetlerini tekrar sürdürebileceğine ve bu görevleri

yanısıra siyasi görev de üstlenebileceğine çok seviniyorum. Lütfen en içten dileklerimi değerli ve saygıdeğer arkadaşşıma iletin.

Prof. Dr. Rashad Barsoum
 Kahire Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Evet. Yıllardır duyduğum en iyi haber. Prof. Haberal'ın serbest bırakılacağından eminim. Onun yalnızca

varlığını değil, enerjisini de özledik. Lütfen en kısa sürede onu ne zaman ziyaret edebileceğimi bildirin. Saygılarımla,

Prof. Dr. Refaat R. Kamel
 Ain Shams Üniversitesi, Karaciğer Transplantasyonu Bölümü Başkanı, Kahire, Mısır.

Sayın Prof. Haberal, Milletvekili seçilmenizdeki zaferiniz nedeni ile sizi kalbimin derinliklerinden kutlarım. Son yıllarda

Uluslararası Cerrahlar Koleji'ne olan katkılarınızı hiçbir zaman unutmayacağız. Sizi tekrar tebrik ediyor ve en iyi dileklerimi iletiyorum.

Prof. Dr. Christopher Chen
 Uluslararası Cerrahlar Koleji Eski Başkan

Harika!!!
Prof. Dr. Jean-Paul Squifflet
 Liege Üniversitesi, Organ Nakli Bölümü, Belçika.

Prof. Mehmet Haberal'ı önce azmi, sonra da milletvekilliği için tebrik ederim.

Prof. Dr. Adib H. Sabbagh

Uluslararası Cerrahlar Koleji, Yönetim Kurulu Üyesi, Tucson, Arizona

Tebrik ediyorum. Lütfen Prof. Haberal'a saygılarımı ve en iyi dileklerimi iletin.

Prof. Dr. Gabriel M. Danovitch

UCLA, David Geffen Tıp Fakültesi, Böbrek ve Pankreas Nakli Programı Direktörü, Los Angeles, ABD

Sayın Prof. Haberal, Sizi, en başta bu olağanüstü başarınız için tebrik etmek istiyorum. Hepimiz sizinle gurur

duyuyoruz. Başarınız, Uluslararası Cerrahlar Koleji için de övünülecek yeni bir başarıyızdır. En iyi dileklerimle,

Prof. Dr. N. Dorairajan

Hindistan Cerrahlar Birliği Başkanı

Sevgili Mehmet, 12 Haziran'da yapılan genel seçimlerde milletvekili seçilmenden sonra bu kutlama

yazısını sana çok büyük bir mutlulukla yazıyorum. Cumhuriyet Halk Partisi'ni onurla temsil edeceğinden hiç bir kuşum yok. Sana yeni

çalışmalarında büyük başarılar diliyorum.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Ronald

G. Tompkins

Uluslararası Yanık Dern. Eski Bşk. Massachusetts General Hst., Travma, Yanık ve Cerrahi Acil Servisi Bl. Bşk, Shriners Hospitals for Children Başhekimi, Boston, ABD

Tebrikler Mehmet.

Prof. Dr. David E. R.

Sutherland

Minnesota Üniversitesi Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı,

Organ Nakli Bölümü Profesörü, Schulz Diyabet Enstitüsü Direktörü, Clinical Transplantation Editörü

Sayın Prof. Mehmet Haberal, Se-

çimlerde elde ettiğiniz olağanüstü zaferiniz, Şiraz Organ Nakli Ekibi olarak hepimizi çok sevindirdi. Bu başarı için Allah'a şükürler

olsun. Yakın zamanda İran'da veya Türkiye'de görüşebilmeyi umuyoruz. Saygılar,

Prof. Dr. S. Ali Malek-Hosseini

Şiraz Tıp Bilimleri Üniversitesi, Nemazy Hastanesi, Şiraz Organ Nakli Merkezi, İran

Mustafa Mutlu'nun

16.07.2011 Tarihli

Vatan Gazetesi'nde

Yayımlanan Yazısı

Kendim hakkında bir suç duyurusu yazısı!

Bugün yazı yazmak falan değil,
yaşamak bile istemiyor canım...

Bugün nefes almak zulüm... Bugün, gündüz gece benim
için zifiri karanlık!

Bugün sıcak donduruyor bedeni... Kan değil, öfke dolaşiyor damarlarımda... Her zaman sağduyuya, kardeşliğe önem veren beynim, bugün bir seri katil! Sinek bile öldürmeye kıyamayan elim bir makine tüfek bulsa Azrail kesilecek bugün...

Bugün ben hiç iyi ve hiç normal değilim! Kendimden korkar haldeyim bugün...

13 askeri daha katletti birileri... Saf bakışlı, iyi ve temiz çocukları... Ve daha cenazeleri bile kalkmadan düştüğü topraktan, "Demokratik özerklik" ilan etti birileri, leş kargaları gibi...

Bu ülkenin ana muhalefet partisinin liderine şahin kesilen, ağzından geleni arkasına koymayan Başbakan'dan çıt çıkmıyor bugün. Matem; sadece 13 askerin kederli ailelerinin evin-

de, köyünde... Televizyonlarda göbek atmaya devam ediyor; yağlıboya suratlı kadınlar... Yılışık adamların çapkınlık hikâyelerinden geçilmiyor; bugün bile... Hele hele, "İşsizlik, tarihin en düşük noktasına ulaştı" diye pişkin pişkin gülümsemiyor mu spiker...

Dayanamıyorum... Bugün ben, delirmek üzereyim... Kendimden korkar haldeyim bugün...

Facebook'ta fotoğraflarını kaldırmış yurtsever anneler... Güzel yüzlerinin yerine, siyah kurdeleler koymuşlar "Şehitler ölmez" diyerek... Ölüyor anneler, ölüyor ablalar, ölüyor sevgililer.

Sevdikleriniz, oğullarınız, kocalarınız, ağabeyleriniz, yeğenleriniz tek tek ölüyor... Ve sizin siyah kurdelelerinizle, acılı ailelere bağlanan üç kuruşluk şehit maaşlarından başka hiçbir

işaret tanıklık etmiyor bu ölümlere...
Akan kanın kurumasını bile beklemeden, “yeni bir devlet” ilan ediyor birileri; leş kargaları gibi...

Benim hükümetim ise, varlığı bunca yıldır kanıtlanamayan darbe çeteleriyle meşgul hâlâ...

Eli tüfekli, beli bombalı; kararlı ve kallesiz caniler, bildikleri gibi devam ediyorlar işlerine... İşleri bölmek, işleri öldürmek, işleri yuva söndürmek çünkü... Bir de kardeşlikten söz etmiyor mu içlerinden biri... Bomba olup düşmek istiyorum tam orta yerlerine...

Bugün ben deliriyorum... Kendimden korkuyorum bugün...

Terör uzmanı yazarlar içeride bugün, terörle savaşa savaşa yaşanmış subaylar içeride... Terörist ise “demokratik hakkını” kullanıyor; bir de nazlanıyor “Meclis’e gireyim mi, girmeyeyim mi” diye!

Yakalandığı gün, “Devletin emrindeyim” diye zavallılaştan İmralı’daki çete başı; utanmadan devletle pazarlık halinde hâlâ...

Üniformaların rengi hâkî değil artık; kırmızı... Ölen 20-21 yaşındaki gençlerin kaşları ay, gözbebekleri yıldız bugün... Ve yer gök bembeyaz... Çaresiz yüreklerde, asla dinmeyecek derin bir sızı!

“Uzlaşma” arıyor bizi yönetenler... Hıçkırık boğazımda; kördüğüm olmuş, patlayamıyor... Nabzım atmıyor, kulaklarımda büyük bir uğultu, gözlerim kör...

Bugün ben bir çılgın, bugün ben bir asi olmak istiyorum... Yıllardır kordüğüm insan sevgisi, şu saatten sonra

bir yalan artık...

Bugün ben deliriyorum... Kendimden korkuyorum bugün...

Bu bir suç duyurusu yazısıdır savcı abiler... Köpekleri salıp, taşları bağlamayı kural sayan bu düzende, “Artık yeter” diyen bir yurttaşın isyan yazısıdır... Masuma, güçsüze ve iyiye karşı canavarlaşıp; kallesiz, haine, caniye teslim olan devlete sitem yazısıdır! 13 gence ölüm kusanlara, bu ölümler karşısında kuru bir başsağlığı mesajı yayınlayıp hiçbir şey olmamış gibi davrananlara, göbek atmaya, kıvrırmaya, sahte pembelikler içinde geberircesine eğlenmeye devam edenlere esef yazısıdır...

Bugün ben bir uçak olmak istiyorum savcı abiler, bugün ben bir tank olup dalmak istiyorum kötülerin tam ortasına... Karınca bile ezmeyen ben, bugün ölüm olmak istiyorum... Bugün barış, kardeşlik, hümanistlik; palavra benim için... Bugün benim adım isyan... Bugün benim adım öfke... Bugün benim adım çaresizlik...

Ve çaresiz bir insandan tehlikeli bir şey yoktur bu dünyada...

Bu yazı kendim hakkındaki bir suç duyurusu yazısıdır savcı abiler... Gereğini yapın... Durdurun beni...

Bugün ben deliriyorum... Kendimden korkuyorum bugün!

Günün sorusu

Sorum size: Bir ülkede barışçı, insan sevgisiyle yanıp tutuşan bir yazar; yukarıdaki gibi bir yazı yazmak zorunda kalıyorsa; o ülkede işlerin yolunda gittiği söylenebilir mi?

**Yavuz Selim
Demirağ'ın**

25.06.2011 Tarihli
Yeniçağ Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Silivri'deki Nostradamus

Hukuk garabetlerinin yaşandığı Silivri'de balyoz duruşmalarını izlerken ruhum kararıyor. Yargılanan zanlılar kendilerine atfedilen iddiaları öylesine çürütüyorlar ki aşk olsun demekten kendimizi alamıyoruz.

Diijital teröristlerin oluşturduğu sözde delillerin hangi yöntemlerle nasıl yapıldığına dair bilgisayar destekli sunum mahkeme heyetini bile hayretler içinde bıraktı. Teknoloji özürlü olduğunu kabul eden ben bile aceleyle getirilmiş olduğu her haliyle belli olan sözde darbe planları karşısında kahkaha atmaktan kendimi alamadım.

Kürsüye elindeki ek klasörle çıkan Kurmay Albay Mustafa Önsel 160'dan fazla sahteciliği tespit ettiği dosyayı havada sallayarak "Bu klasörü kim hazırladıysa Allah'ın gazabı üzerinde olsun" sözleriyle başladı konuşmaya. Bursa Jandarma Bölge Komutanlığı'nda kurmay başkanlığı yapan Önsel, kuruluş şemasını ekrana yansı-

tarak Balıkesir, Bilecik, Bursa, Kütahya, Çanakkale ve Yalova illerinden oluşan sorumluluk alanlarına iddianameyi hazırlayanların Sakarya, Kocaeli, Tekirdağ, Edirne ve Düzce'yi ekleme-lerini "Allah ayaklarına dolaştırmış" diye yorumladı. Bursa'da gözaltına alınacak bürokrat listesinin başında Vali Oğuz Kağan Köksal'ın yazıldığını, oysa olay tarihinde Köksal'ın Adana Valisi olduğunu kanıtlarken, "Bursa Valiliği'ne Köksal'ın atanacağını aylar önce bilmem için müneccim olmam gerekmiyor mu?" sözleriyle ironi yaptı.

Uludağ Üniversitesi öğrencilerini fişlediği iddiasına karşılık düzmece listede ismi bulunan Sağlık Meslek Yüksek Okulu öğrencisi Atilla Bulut'u

Kürsüye elindeki ek klasörle çıkan Kurmay Albay Mustafa Önsel 160'dan fazla sahteciliği tespit ettiği dosyayı havada sallayarak “Bu klasörü kim hazırladıysa Allah’ın gazabı üzerinde olsun” sözleriyle başladı konuşmaya.

örnek gösteren Önsel, “belgelerde 12.03.2003 tarihi yazıyor, oysa bu öğrenci 15.01.2009’da okula kayıt yaptırmış. Yani 6 yıl önce ilköğretimde okuyan Atilla’nın günün birinde Uludağ Üniversitesi’nin kazanıp kayıt yaptıracağını bildiğim için bundan böyle bana Nostradamus Mustafa diyebilirsiniz” deyince hâkim heyeti başta olmak üzere mahkeme salonunda kahrkaha tufanı oluştu.

Önsel Albay müthiş hatip. O konuşurken tutuklu generaller pür dikkat dinliyor. Savcı ve hâkim heyetinin sözlerini kesme şansı yok.

52 kişilik listeden bir tekinin bile kendisi tarafından hazırlandığının ispatı durumunda bu salonda kendini yakacağını belirten Mustafa Önsel, evrensel hukuk ve 18. yüzyıl Almanya’sını örnek verdi. Alman Kralı Friedrich Wilhelm ile davalık olan bir değirmencinin krala yönelik, “Bana bir şey yapamazsınız, çünkü Berlin’de hâkimler var” deme cesaretini hâkimlerden aldığını ifade eden Önsel, “Beşiktaş’ta hâkimler var mı?” sorusunu yöneltme hakkının olup olmadığını sordu.

“Elinizde başka delil var mı söyleyin, onları da tek tek çürütelim” diye

seslenen Önsel, “İrticacı suçlamasıyla ordudan ilişkisi kesilmesi istenen personel arasında bulunan Kenan Kalay’ın akrabası olduğunu, seminere katılmadığı halde kendisinin tutuklu bulunmasına rağmen Kenan Kalay’ın seminere katılan personel arasında yer aldığını, dolayısıyla söz konusu belgelerin sahte olduğunu” belirtti.

Konuşması esnasında kurt, tilki ve tavşan fıkrasını anlatan Önsel, “Sonuç olarak ben ne dersem diyeyim siz kurt ve tilkinin tavşanı dövebilmek için şapkam nerede dediği gibi yapacaksınız” diye konuşunca mahkeme başkanı Ömer Diken “Yok yok öyle demeyiz” cevabını verdi.

Tutuklu sanıklar arasında bulunan Mehmet Yoleri’nin ağır hasta olduğunu, konuşamadığını, dışarıdaki eşinin ise kanser olduğunu hatırlatan Önsel, “Hiç olmazsa onun tahliyesine karar verilerek son günlerini yaşamasını talep ediyorum” deyince seyirciler göz yaşlarına hâkim olamadı.

Kelimenin tam anlamıyla insanlık dramının yaşandığı Silivri’de daha neler var neler!..

Yazmaya, yükselen feryadı dillendirmeye devam edeceğim. •

FIRÇALAYARAK

Serdar Günbilen

KÖŞEDEN BUCAKTAN

Mehmet Muhsinoğlu

Şeker Hoca'nın Biber Gibi İstifası

“Hz. Ömer diyor ki; *‘Dicle kenarında bir kurt kuzuyu kapsa, ilahi adalet bunu benden sorar.’* Boşu boşuna çıkıyoruz burada vır vır konuşuyoruz. Herkes böyle, en üsttekinden en alttakine...

Hiç kimse görevini yapmıyor, lâf ebeliği, ancak birbirlerine lâf yetiştiriyorlar. Bu şekilde olmaz, herkes yapamıyorsa görevi bırakacak. Kim olursa olsun, makamı mevkii kim olursa olsun. Böyle hocalık yapmanın ne anlamı kaldı, böyle idarecilik yapmanın ne anlamı kaldı? Makam ve mevki ne olursa olsun, bu gibi durumlarda herkesin istifası lazım!

Belki de namazımız, orucumuz, haccımız hiçbir ibadetimiz kabul olmuyor. Sadece kasamıza, kesemize,

göbeğimize bakmışız. Böyle olmaz!”

**

Kamuoyunun ve onun aynası olması gereken medyanın bile sesinin pek yükselmediği bir dönemde, aslanlar gibi kükreyen bir imam, Kurtuluş Savaşı’nın kahraman imamları gibi öne fırlıyor, gözünü kırpmadan işte böyle haykırıyordu...

Malatya Şeker Camii’nin, takma adı da “şeker” olan imamı Celal Tilgen, Basın Yayın Halkla İlişkiler meşzunu ve 37 yıldan beri hocalık yapıyor.

Diyarbakır’da 13 Mehmetçik’in

pusuya düşürülüp, şehit edilmesine -artık- dayanamayan “Şeker Hoca”, bu nedenle istifa edeceğini “biber” gibi bir söylemle açıklarken, “makam ve mevkii ne olursa olsun” ilgili-yetkili tüm kişilere şöyle sesleniyordu:

“Bu gece Berat Kandili ve mübarek Şaban ayı içindeyiz. Cahiliye dönemindeki insanların bile savaşmadıkları, kan dökmedikleri bir ayda bulunuyoruz. O dönemde kendi kız çocuklarını diri diri gömen o insanlar bile Recep, Şaban, Ramazan ayında bundan uzak durmuşlardır. Millet tam Berat gecesine hazırlanırken, 13 gencimizin şehadet haberi geldi. Emin olunuz ki, belki de burada bu tip olaylar vuku bulurken, belki de namazımız, orucumuz, haccımız hiçbir ibadetimiz kabul olmuyor. Ülkenin bölünmez bütünlüğü namustur, şu gördüğünüz albayrak rengini tüm şehitlerin kanından almıştır. Boşu boşuna görev yapıyoruz. Ben şahsen bugün gidip istifa edeceğim. Ben bu görevden bugün ayrılacağım. Böyle hocalık olmaz, böyle idarecilik olmaz. Hz. Ömer diyor ki ‘Dicle kenarında bir kurt kuzuyla kapa ilahi adalet bunu benden sorar.’

37 yıldır hocalık yapmışız hiçbir şey öğretememiştiz. Ülkenin bölünmez bütünlüğünü koruyamamışız, sağlayamamışız. Sadece kasamıza, kesemize, göbeğimize bakmışız. Böyle olmaz yani bu görevde kalmanın bir anlamı yok. Şu saatten sonra ben bırakıyorum bu görevi, bu son Cumam.

Boşu boşuna çıkıyoruz burada vır vır konuşuyoruz. Herkes böyle, en üsttekinden en alttakine. Hiç kimse görevini yapmıyor, lâf ebeliği ancak birbirlerine lâf yetiştiriyorlar. Ateş düştüğü yeri yakar, kendinizi o ailelerin yerine koyun, ondan sonra karar verin. Kendi çocuğumuzu, kendi yakınımızı, kendi akrabamızı bu şekilde bir de hiç uğruna, yani gidersin düşmanla çatışsın şehit olursun. Kendi kendimize çatışıyoruz, kendi kendimizi öldürüyoruz. 3-5 tane soytarının oyununa geliyoruz, ondan sonra kahrolsun bilmem ne diyoruz. Bu şekilde ol-

Herkes böyle, en üsttekinden en alttakine. Hiç kimse görevini yapmıyor, lâf ebeliği ancak birbirlerine lâf yetiştiriyorlar.

Ateş düştüğü yeri yakar, kendinizi o ailelerin yerine koyun, ondan sonra karar verin.

maz; herkes yapamıyorsa görevi bırakacak. Kim olursa olsun, makamı mevkii kim olursa olsun. Böyle hocalık yapmanın ne anlamı kaldı, böyle idarecilik yapmanın ne anlamı kaldı. Makam ve mevkii ne olursa olsun bu gibi durumlarda herkesin istifa etmesi lazım.

Milyonlarca öğretmen var, idareci var, yönetici var. Yeter ya yeter artık, bu nedir böyle her gün her gün, 2 gün sonra 3 gün sonra aynı olay, aynı şey yeter ya. Bu yüzden ben diyorum izzeti nefsi olan herkesten varsa sorumluluğu,

istifa etmesi lazım uzatmasınlar. Yoksa emin olunuz ki Cenabı Allah yarın mahşerde bunu hesabını sorar. 37 sene hocalık yaptım 120 bin din adamı var bilmem kaç yüzbin öğretmen var, Bakan var, Başbakan var, Cumhurbaşkanı, Milletvekilleri var ama işler hergün kötüye gidiyor. Ben kendi açımdan bu görevi bırakıyorum, çünkü 37 senedir hocayım, demek ki biz dini anlatamadık, demek ki bu gençliğe güzel şeyleri anlatamadık. Ülkenin bölünmez bütünlüğünü anlatamadık, bir insan öldüren bütün insanları öldürürmüş ilkesini anlatamadık.

Ben istifa ediyorum bu yüzden.”

**

13 **Mehmetçik'in** Diyarbakır'da şehit edilmesi ve “Türk bayrağının yanında bizimki de dalgalanırsa kıyamet mi kopar?” diyen çevrelerin, aynı gün “Demokratik özerklik (!)” kararı aldıklarını açıklaması, Cuma vaazlarında söyledikleriyle sık sık gündeme gelen “Şeker Hoca”nın sabrını taşırmıştı:

“Ülkenin bölünmez bütünlüğü namustur, şu gördüğünüz albayrak rengini tüm şehitlerin kanından almıştır. Ülkenin bölünmez bütünlüğünü koruyamamışız, sağlayamamışız. Bu yüzden ben diyorum izzeti nefsi olan herkes varsa sorumluluğu, istifa etmesi lazım, uzatmasınlar.”

Kamuoyunun yoğun dikkati Celal Tilgen'in istifa açıklamasına odaklanınca, geçmişten günümüze medyada yer alan haberlerden yararlanıp, bir “Şeker Hoca derlemesi” yaptık.

Malatya'da ilk kez dizüstü bilgi-

sayar kullanarak Cuma vaazı veren hoca, gerçekleştirdiği ya da katıldığı birçok sosyal etkinlikle, kent yaşamında öne çıkmıştı. Camide galoş uygulaması başlatıyor, din kardeşleri tarafından ayakkabısı çalınan müminler için -şahsen- “sigorta güvencesi” sağlıyordu.

Arşiv taraması yaparken, bir başka “Şeker Hoca”nın ölüm haberine rastladık: Ocak/2011'de vefat eden Mehmet Şeker, Konya'nın İçeri Çumra kasabasında toprağa verilmişti. Şeker hocalardan birincisine rahmet, ikincisine sağlıklı yaşam diliyor, “Peygamberimiz yaşasaydı cipe binerdi, zaten devenin de iyisine binmiş” diyen Celal Tigen'den seçmelere devam ediyoruz:

Teravih namazında eli boş gelen kadınlara, “Televizyon programlarına börek çörek yapıp gidersiniz, buraya eliniz boş geliyorsunuz” diye takılıyor, Cuma namazının farzını kıldırıp “Memeleketin 330 milyar dolar borcu var, haydi şimdi gidip çalışın” diye cemaati işlerinin başına gönderiyordu.

**

Yaşını soranlara, “52 modelim” diyen hocanın, bir röportajda sorulara verdiği yanıtlar ise şöyle:

Cemaatiniz camiden taşıyormuş. Nedir bunun esbab-ı mucibesi?

“Zebanilerden, cehennemde kayanayan kazanlardan, cehennem ateşinde yananlardan bahsetmem. Cami korkutma yeri değil, sevdirme yeridir. Adam camiye zaten dert, ızdırıp içinde geliyor. Bir de cehennemden mi bahsedeceğiz?”

Cuma Namazının farzını kaldırıp cemaati gönderdiğiniz oluyormuş, niye?

“Bu memleketin 330 milyar dolar borcu var. Namazın farzını kaldırdıktan sonra; “Haydi şimdi gidin çalışın, memleket düzlüğe çıksın” diyorum.”

Camide promosyon uygulamanız varmı?

“Gelenleri caminin monoton havasından kurtarmak lazım. Camiye gelen çocuklara camiye sevdirmek gerekir. Onlara sorular soruyorum, bilseler de bilmeseler de şehirler arası bilet, çeyrek cumhuriyet altını veriyorum.”

Camilerde niye devamlı ayakkabılar çalınır?

“Bizde ayakkabılar kaskoludur. Ayakkabısı çalınana ayakkabı alıyorum.”

Hep böyle 'grand tuvalet' mi giyiniyorsunuz?

“İslam dini cübbe, sarık, takke ve tesbihten ibaret değildir. Peygamberimiz sıcak iklimde yaşadığı için entari giymişti. Kutuplarda yaşasa öyle mi giyecekti?”

Sizden rahatsızlık duyanlar yok mu?

“Neşeli şeyler anlatıyorum diye çok tepki verdiler. Dini preslemişler, monoton hale getirmişler. İslam dini güler yüzlü bir din ama, namazı bile somurtarak kılıyor.”

Hurafeler ve batıl inançlara niçin bu kadar itibar ediliyor?

Şeker Hoca,
Malatya'da ilk kez
dizüstü bilgisayar
kullanarak vaaz
verip bir yeniliğe
öncülük etmiş.

“Şiddetle karşıyım. Gidiyorlar türbelere, çaputlar bağlıyorlar, 'Al sana göbek, ver bana bebek!' bunlarla uğraşıyorlar. Malatya'da Keşşaf Baba Türbesi var. Bir baktım, kadınlar türbenin etrafında neredeyse içki kokteyli yapıyorlar. Yakını içki içen eline viski, şarap, rakı ne varsa mezara getirmiş. Şimdi bu adam kalksa, bunları kovalasak haklı değil mi? Bunlar dini takvim yapraklarında, cami diplerinde öğrendikleri için oluyor.”

“Bir gün sabah namazı için camiye gelmiştim. Üstünde hırka olan birini gördüm ama çok karanlıktı, tanıyamadım. 'Kimsiniz?' dedim, 'Turgut Özal'ım' dedi. O sırada Başbakanı. Korumalarını atlatıp gelmiş. Annesi Hafize Hanım'la tanıştırap aile imamları olmamı, dini konularda onları yönlendirmemi ve yılda 5 kere hatim indir-

memi istedi. ‘Babam için 5 kere hatim indirmiyorum, ancak bir kere yapabiliyim’ dedim. ‘Peki öldükten sonra mezarıma 5 yıl boyunca gelip dua okur musun?’ dedi. ‘Ya Amerika’da, Arabistan’da ölürseniz, nasıl geleyim?’ dedim, onu da kabul etmedim.

Ama 4 yıl boyunca Özal ailesinin aile imamlığını yaptım.”

“Bir zaman cami yeni yapıldığında 4 avize gerekiyordu. Halde çalışan birine; ‘Sen camiye avizeleri getir, ben senin reklamını yapayım!’ dedim. Cami doluyken cemaate; ‘Namazın farzı kaç diye sorsam aranızda bilen olur, bilmeyen olur. Haydi ondan da vazgeçtim, abdestin farzını sorsam onu da bilen olur, bilmeyen olur. Ama kaliteli, ucuz sebze ve meyvenin hal binası No: 47 Şahin Topaloğlu’da satıldığını bilip oraya gidersiniz!’ dedim. 15 gün sonra avizeleri getirdi.

‘Hocam, gelen giden benim dük-

kanı soruyor, caminin başka ihtiyacı var mı?’ diye sordu.”

“Bir ara dünya kupası maçı vardı. Birkaç rütbeli kişi teravîh namazını da, maçı da kaçırmak istemiyordu. ‘Hocam ne yapacağız?’ diye sordular. ‘Teravihe gelin, hızlı kıldırıp sizi maça yetiştiririm!’ dedim. Birkaç rekâtı hızlı hızlı kıldırıldım. Sonra biraz rölantiye almışım. Maça geciktiler. ‘Hocam ne yaptın? İyi gidiyordun, sonra birden yavaşladın?’ dediler. ‘Yahu radara yakalandık! Görmediniz mi, cemaatin arasında Malatya Müftüsü vardı?’ dedim.”

**

Bir vaazında, Malatyaspor’a borcu olanların bu borçlarını silmesi için çağrıda bulunan Celal Tilgen, Vatikan’a mektup göndererek, “Papa 16. Benediktus’u İslam’a davet edeceğini” bildiriyordu: “Peygamber Efendimiz’in Roma

İmparatoru Heraklius’a gönderdiği mektubun aynısını, posta yoluyla Vatikan’a gönderceğim. İslam’a yaptığı saldırı sonrasında bu mektubu alıp kabullenirse ki, bu da ancak Müslüman olmakla olabilir, başka türlü olamaz, kendisini affettirmiş olur.”

Domuz gribi salgısını başladığında, Tilgen, cemaati dikkatli olmaları ve temizliğe dikkat etmeleri konusunda uyarıyor, şunla-

Şeker Hoca, mesleğini yaparken her zaman şık ve bakımlı.

rı söylüyordu: “Temizlik imanın yarısıdır. Bakınız bütün hastalıklar kirden, pastan, hijyenik olmayan gıdalardan ileri gelmiyor mu? Yüce dinimiz bu kadar temizliğe önem vermişken, niye dikkat etmiyoruz? Geçen yıllarda kuş gribi çıktı. Neden? Temizliğe dikkat etmediğimiz için. Bu yıl da domuz gribi çıktı. Hastalığın bize de bulaşmaması diye birşey söz konusu değil. Tedbir almak lazım. Geçen Cuma öpüşmeyi yasakladım. Öpüşmek iyi bir şey değil. Dinimiz de bunu tasvip etmiyor. Erkek erkeğe öpüşüyorlar. Nefes nefese temas ediyor. Hastalık bulaşıyor, ter bulaşıyor. Bu domuz gribinde de Sağlık Bakanlığımız öpüşmekten, hatta tokalaşmaktan sakınılmasını söylüyor. Tokalaştığımız zaman karşımızdakinde bir hastalık varsa o da bize bulaştırıyor.”

Ellerin sık sık yıkanması gerektiğini belirten Tilgen, “Bakınız günde 5 defa abdest almanın esprisi budur. İslam dini bu problemleri çözmüştür” diyor, hapsirirken ağzın elle kapatılmaması gerektiğine değinip, “O mikroplar ellerinizde birikiyor. Onunla yemek yiyorsunuz, tokalaşıyorsunuz, karşısındakine hastalığı bulaştırıyorsunuz. Hapsirirken kağıt mendil kullanın” diye ekliyordu. Bu arada, Cuma namazı öncesi cemaate maske dağıtıyordu.

Bir vaazında kimi kişilerin organ bağıışı konusunda insanları yanlış yönlendirdiklerini belirterek, “Organ bağıışı toplumumuzda farklı algılanıyor. Oysa ki, dinimizce caiz olan bu davranış, Allah katında da büyük

"Şeker Hoca" Celal Tilgen, "domuz gribi" salgınında cemaate maske ile namaz kıldırması.

sevaptır” diye konuşuyordu.

Tilgen, “Bizde günde 3 kayısı yiyen Cumhurbaşkanı oluyor. Malatya’nın dışında 2 Cumhurbaşkanı, 2 Başbakan çıkartan başka bir il yok. Günde 3 kayısı yiyen Cumhurbaşkanı, 2 kayısı yiyen başbakan ve 1 kayısı yiyen de bakan oluyor.

Kesinlikle Barack Obama da kayısı yiyerek başkan olmuştur. Yoksa bu kadar ürünün içinde kayısıyı nereden bilsin?” diyor, Cuma namazından sonra cemaate kayısı ikram ediyordu.

Futbola ve özellikle Malatyaspor’a ilgisini gizlemeyen Şeker Hoca, Ekim /2009’da İstanbul’da izlediği maçtan sonra, “Galatasaray öyle duayla muayla yenilecek takım değil” diye demec veriyor, 2 yıl sonra tarihinin en kötü sezonunu yaşayacak olan Galatasaray’ın bu yıl gönülleri kırık taraftarlarını, sanki biliyormuşçasına, iki yıl öncesinden teselli ediyordu. •

mehmetmuhsinoglu@butundunya.com.tr

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Volan (Fr.)

- a-Düzenteker
- b-Aygıt, araç
- c-Fosfat
- d-Çevik

2 Barbakan (Fr.)

- a-Ateş düşürücü
- b-Yağ çıkarılan ağaç
- c-Batarya yeri
- d-Kale duvarı deliği

3 Kaknem (Yun.)

- a-Dalgıç sandığı
- b-Çirkin, huysuz
- c-Bavul
- d-Asitle tepki veren

4 Sakarin (Fr.)

- a-Yeni doğan çocuk
- b-Gelin duvağı
- c-Tatlılandırıcı
- d-Bitki familyası

5 Üniöersalizm (Fr.)

- a-Artyetişim
- b-Güzellik
- c-Evrenselcilik
- d-Renkşizlik

6 Laktaz (Fr.)

- a-Bağırsaktaki enzim
- b-Yumuşak başlık
- c-Alüminyum silikat
- d-Geniş koltuk

7 Pakt (Fr.)

- a-Yunan abecesinin bir harfi
- b-Antlaşma
- c-Manyetik
- d-Beysbol oyuncusu

8 Debi (Fr.)

- a-Belgesel
- b-Suyun metre/saniye değeri
- c-Taş devri mezarı
- d-Egemen

9 Afinite (Fr.)

- a-Eğilim, ilgi, uygunluk
- b-Ölçü, sınır
- c-Yarışon
- d-Belgeleme

10 Barbar (Fr.)

- a-Cama benzeyen cila
- b-Tanı yöntemi
- c-Eşya kaplayan
- d-Uygarlaşmamış, zalim

11 Fakfon (Fr.)

- a-Kuyumculukta kullanılan alaşım
- b-Soyserim
- c-Derebeylik
- d-Karşıya geçiş gemisi

12 Kalamar (Yun.)

- a-Mayalanma
- b-Mürekkep balığı türü
- c-Gölünç durum
- d-Fiçı cinsi

13 Valör (Fr.)

- a-Zoka
- b-Cilveli
- c-Hesaba geçen miktar
- d-Kalsiyum

14 Üre (Fr.)

- a-Flüt
- b-Fransız halk dansı
- c-Azotlu bir madde
- d-Çörek

15 Kalamata (Yun.)

- a-Etli, büyük zeytin
- b-Ağaç kazık
- c-Tek kürekli kayak
- d-İri yarı kimse

Bu bir ileri demokrasi masalıdır...

Bilirsiniz masallar ‘bir varmış bir yokmuş’ diye başlar, ‘evvel zaman içinde’ diye devam eder, ‘deve tellal iken, pire berber iken’ denir, son olarak da, ‘ben babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken’ vurgusunun ardından masala giriş yapılır.

Çok uzaklarda bir ülke varmış diyerek girelim ve devam edelim, o ülke ‘İleri demokrasi’ adı verilen bir sistemle yönetilmiş. Dünyanın gözü de bu ülkenin üzerindeymiş. Yöneti-

ciler ileri demokrasi ile her fırsatta övünür, komşu ülkelerle de ‘sıfır sorun’ yaşarlarmış. Bir komşu, bu ülkenin bir ilini sınırları içinde gösterir, bir başkası ‘Bizi kestiniz, özür dileyin,

Demokrasilerin normal olduğu ülkelerde insanlar, telefonda rahatça konuşurmuş. İleri demokrasi ile yönetilen bu ülkede ise ‘dinleme özgürlüğü’ türünden daha gelişmiş bir özgürlük varmış.

ayrıca toprak ve para verin’ dermiş. Başka bir komşu ise ‘Deniz sahası da hava sahası da benim, buralara girmeyin fena olur’ diye efelenirmiş. Yeni türeme çeyrek porsiyon bir komşu da, arkasına Avrupa’yı alarak, ‘Buraların tamamı benim, askerini çek’ diye postasını atarmış. Bizimkiler yine de sıfır sorun der başka bir şey demezmiş. Bu politikalarını da, ‘Kazan kazan’ adı altında anlatırlarmış. Ama gelin görün ki komşular bunu ‘Kazı kazan’ anladıklarından, her fırsatta kazır ve sürekli de kazanırlarmış. Ülkenin yöneticileri de bunu hiç dert etmezmiş, çünkü ileri demokrasinin bir özelliği de içeridekilere kan kustururken dışarıda herkese eyvallah demekmiş.

Demokrasinin normal olduğu ülkelerde muhalifliğin hak sayılması gibi yanlış bir uygulama bulunurken, ileri demokrasi gereği muhaliflere ‘Nereden çıktı bunlar yahu’ denilen bu ülkede ise iktidarı bırakın eleştirmek, beğenmemek bile insanların başına

güzel işler açarmış. Yöneticiler, olur olmaz her şeyi eleştiren muhaliflere, ‘Herhalde çok kaşınıyorsunuz. Gelin sizi biraz kaşıyalım’ diyerek uzun uzun kaşırmış. Sakın bu kaşımayı yanlış anlamayın, amaç sadece muhaliflerin uyuz olmasını önlemekmiş.

Demokrasilerin normal olduğu ülkelerde insanlar, nasıl olsa iletişim özgürlüğü var düşüncesi ile telefonda rahatça konuşurmuş. İleri demokrasi ile yönetilen bu ülkede ise ‘dinleme özgürlüğü’ türünden daha gelişmiş bir özgürlük varmış. Telefon konuşmaları özgürce dinlenir, kayıt altına alınır, herkes bilgilensin düşüncesiyle internette yayınlanır, sonra da insanlar, ‘Neler söylemişsiniz böyle, sizi gidi muhalifler sizi’ denilerek özgürce tutuklanırmış. Bunu görenler de, ‘Telefonda konuşup hem boşuna fatura ödemeyeyim hem de yöneticilerimi beni de dinleme ve tutuklama zahmetine sokmayayım’ diye düşünerek, telefonu bir kenara bırakıp rahat ederlermiş.

Normal demokrasinin bulunduğu ülkelerde, başta siyasiler olmak üzere insanların özel yaşamının korunması denilen yerleşik bir kural varmış. Bu nedenle özel yaşam hiçbir şekilde siyasi amaçlar için kullanılmamış. Kullanılmak istense de, ilgi çekmediği gibi aksine tepki alır, yargı da hesap sorarmış. Bu ülkede ise ileri demokrasinin gereği evlere, işyerlerine gizlice kameralar, dinleme araçları yerleştirilir, sonra da ‘Ayrımız gayrımız yok. Herkes izlesin, dinlesin, bilgilensin’ denilerek yayınlanırmış. Böylelikle de ülke yöneticilerini rahatsız edenlere haddi bildirilir, ‘Daha neler çıkacak neler’ sözleriyle, sıkıntı yaratabilecek kişilere de mesaj verilir.

Normal demokrasinin olduğu ülkelerde tutuksuz yargılama denilen bir gariplik varmış. İfadeleri alınan, kimi zaman da bir süre gözaltında tutulan zanlılar, tutuk-

suz yargılansın diye serbest bırakılır, aylak aylak dolaşmalarına izin verilir. Oysa bu ülkede ileri demokrasinin güzelliklerinden biri olduğu için insanlar gezinip yorulmasınlar diye doğruca hapis hanelere gönderilir, ne zaman başlayıp ne zaman sonuçlanacağını bilemedikleri davalarının kaplumbağa hızıyla ilerleyişini beklerken, yıllarca misafir edilir, rahat etsinler diye tek kişilik odalar verilir. Kimi niyeti bozuklar kötü dese de, nefis yemekler sunulan, rutubetli olduğu id-

dia edilse de duvarlarından birazcık su sızan hücrelerinde özenle korunan bu muhaliflerin, daha önceki yaşamlarında dikkat etmedikleri için aldıkları kiloları vermeleri, tığ gibi incelemeleri sağlanırmış. Ayrıca, çok ince düşünen yetkililer, bu insanların mikrop kapıp hastalanmalarını istemedikleri için onları ziyaretçileri ile yüz yüze değil de telefonla konuştururlarmış. İşte demokrasi bu kadar ileriymiş.

Normal demokraside dava sonuçlanıncaya kadar zanlıları suçsuz sayarak adam yerine koymama anlamına gelen ‘Masumiyet karinesi’ adlı tuhaf

‘Üç yıldır içerideyim. Daha ne kadar kalacağım’ diye soranlara da, ‘Vallahi daha kanıtları toplayamadık. Acelen ne, bekle. Yoksa seni rahat ettiremedik mi’ yanıtı verilirmiş.

bir uygulama varmış. Hatta yargı suçu ispat etmekle yükümlü olduğu için önce topladığı kanıtları ortaya koyarmış. Savcılar da, kanıtlar tamamen toplanmadan ne tutuklama kararı çıkarır ne de iddianame hazırlarmış.

Kısacası kanıttan suçluya gidilir. Oysa bu ülkede ileri demokrasinin gereği zanlı peşinen suçlu kabul edilir, yani suçlu görülenden kanıtla gidilir, ‘Suçsuzluğunu sen kanıtla, yorma bizi denir’, böylelikle de dışarıda dolaşacağına, yasaları öğrenmeye

çalışarak sürekli hareket içinde olması sağlanırmış. ‘Üç yıldır içerideyim. Daha ne kadar kalacağım’ diye soranlara da, ‘Vallahi daha kanıtları toplayamadık. Acelen ne, bekle. Yoksa seni rahat ettiremedik mi’ yanıtı verilmiş. Ayrıca, ‘Bak bu CD, DVD, belge senden çıktı. Bunlarda planlar, krokiler var. Darılırız vallahi bu hediyelerimizi kabul etmezsen’ türünden duygu sömürüsü ile al sana kanıt denilirmiş. Suçu suçsuzluk olan bu muhalif ise ‘Vallahi de billahi de bunlar benim değil’ diye beyhude haykırıp dururken, işleyen demir pas tutmaz örneğinde olduğu gibi hiç paslanmazmış.

Normal demokraside öğrencilerin beğenmedikleri uygulamaları protesto etmek için, örneğin ‘Paralı öğretime hayır’ gibi istedikleri sloganları atma, pankart açma vb geri kalmış davranış biçimleri varmış. Oysa bu ülkede hakkını arayan gençler, slogan atıp sesleri kısılmasın, pankart taşıyıp yorulmasınlar diye yaka paça toplanır, ‘Bana ne, gelmiyorum işte’ diye mızıkçılık yapanlar, ağızlarına kadar sıkılan gazla razı edilir, uzun süredir yıkanmamış olabilecekleri olasılığı da gözetilerek güzelce ıslatılır, rahat edip soluklan-sınlar düşüncesiyle de gözaltına alınır-mış. Hatta kimileri, haklarında davalar açılarak cezaevlerine gönderilir, böylelikle dinlenmeleri sağlanırmış. İşte ileri demokrasi böyle bir şeymiş.

Normal demokraside kitap yazma özgürlüğü denilen, kâğıt ve mürekkep israfına, matbaa makinelerinin de aşınmasına yol açan anlamsız bir hak varmış. Oysa bu ülkede ileri demokrasi-

nin gereği kitap daha basılmamışken yazara, yayınevine, okuyucuya masraf ve zahmet olmasın diye toplatılır, yazarı da ‘Kardeşim kendini niye bu kadar yoruyor, yıpratıyorsun’ denilerek cezaevinde misafir edilirmiş.

Normal demokraside sanki çok lazımmış gibi sabahın beşinde sütçüler gelip kapıyı çalarmış. Oysa bu ülkede vatandaşın rahatını sonuna kadar düşünen ileri demokrasinin gereği, insanlar sabahın köründe hem süte para verip masrafa girmesinler, hem de kendilerini güvende hissetsinler diye sütçünün yerine kapıyı polis çalarmış. Haliyle, polis gelen kapıya da sütçü uğramazmış.

Normal demokraside vatandaşlar, yöneticilerin malından, mülkünden, parasından özgürce konuşma sapkınlığı yaşarmış. Oysa bu ülkede ileri demokrasi gereği ‘Yöneticilerin şu kadar milyar dolar parası var’ açıklaması yapanlara, ‘Kardeşim zenginin malı züğürdün çenesini yorar, çenene yazık değil mi, gel misafirimiz ol’ denilerek, onlar için hazırlanmış hapishanelerde yıllarca ekmek elden su gölden ağır-lanırmış.

Normal demokraside ülke yöneticilerini görüp de ayağa kalkmayanları kimse takmazmış. Anlayacağınız saygısızlık diz boyuymuş. Ama bu ülkede ileri demokrasinin gereği yöneticileri görüp de ayağa kalkmayı, ‘Herhalde çok yorulmuştur’ düşüncesi ile özel cezaevlerine göndererek istediği kadar oturması sağlanırmış.

Normal demokrasinin olduğu ülkelerde insanlar CD, DVD, cep tele-

Normal demokrasinin egemen olduğu ülkelerde yolsuzluk, kopya, şifre gibi işler skandal sayılır, yapanın yanına kâr kalmasın türünden ilkel bir düşünce ile soruşturmalar açılır ve zavallı suçlular cezalandırılmış.

fonu, bilgisayar gibi teknoloji ürünlerine ilgi gösterir, başka dertleri yokmuş gibi bunları kullanır. İleri demokrasi ile yönetilen bu ülkede ise söz konusu ürünlerin yaydığı radyasyonun sağlığa zararı ve fiyatlarındaki yüksekliğin vatandaşın bütçesine vurduğu darbe gözetilerek, bunlardan uzak durulmasını sağlayacak mesajlar verilir. İnsanlar da, ‘Demek ki bunlar bana zarar verecek’ düşüncesi ile bu ürünlerden uzak dururlar. Yoksa bir korkuları olduğundan değil.

Normal demokrasinin egemen olduğu ülkelerde yolsuzluk, kopya, şifre gibi işler skandal sayılır, yapanın yanına kar kalmasın türünden ilkel bir düşünce ile soruşturmalar açılır ve zavallı suçlular cezalandırılmış. Oysa ileri demokrasi ile yönetilen bu ülkede, ‘Ne var bunda abartacak, biz tatmin olduk denilerek’, bu işlere adı karışanların özgürlükleri korunmuş. Bu konuları araştıranlar da unutulmaz, onlara da ‘Neden hep bunu yazıyor-

sun, bunun bedelini ödeyeceksin’ denilmiştir. Bedel ödemekte sakın başka bir anlam aramayın, amaç sadece ödüllendirmekmiş, hepsi o kadar.

Normal demokrasinin boyunduruğu altındaki ülkelerde, kaynaklar boşa harcanır en büyük müze, en büyük kütüphane, en büyük kültür ve sanat merkezi gibi tesisler yapılarak, vatandaşların bilincinin kültürünün, eğitiminin artması sağlanmıştır. Bu da her fırsatta hakkını arayarak yöneticilerin başını ağrıtan kitleler yaratmıştır. Bu ülkede ise ileri demokrasinin güzelliğinden olsa gerek, dünyanın en büyük adliye sarayları yapılır (her ne kadar otoparkları unutulsa da), en büyük hapisaneleri inşa edilir, yöneticiler de bu hizmetleri ile övünmüştür. Kimi vatandaşlar da, yapılanları pek anlamasalar bile bu eşsiz hizmetleri çılgınca alkışlamıştır.

Normal demokraside, medya kendini her görüşe yer verilmesi, özgürce yazma, eleştirme gibi gereksiz bir zo-

runluluk altında hissedermiş. Karşıt görüşlerin çekinmeden, korkmadan medyada kendilerini ifade etmesi ise her kesimden ayrı bir ses çıkmasına neden olur, böylelikle de insanların kafası karışmış. Oysa bu ülkede böylesi bir baskı yokmuş. İleri demokrasi, medyada kafa karışıklığına yol açan, muhalif grupların oluşmasını sağlayan her görüşün dile getirilmesi sorununa çözüm bulmuş. Medyanın tamamına yakını ülke yöneticilerinin düşüncelerine göre konuşan, haber ve yorum yapan, yazı yazıp, program hazırlayanlardan oluşacak şekilde düzenlenirmiş. Böylelikle her şeyin güllük gülistanlık olduğu bu ülkede vatandaşlar, gazeteci kimliği altındaki zararlıların yayacağı tehlikeli görüşlerden korunur, başlarına bir iş açmaları engellenirmiş.

Normal demokrasinin egemen olduğu ülkelerde toplumdaki her kesim ve düşünce mecliste temsil edilebilsin diye seçim barajı yüzde 2 ile 5 arasında tutulurmuş. Bu ilkel uygulama nedeni ile ufak tefek birçok parti meclise girmiş. Bunlara oy verenler de zır cahil olduklarından büyük düşü-

nemez, küçük partilerin peşinde koştuklarını göremedikleri için ‘İşte demokrasi bu, hepimiz temsil ediliyoruz’ diye sevinirlermiş. İleri demokrasi ile yönetilen bu ülkede ise ‘Ufak partilere ne gerek var: Boşuna meclise gelip yer kaplarlar, kafa karıştırırlar. Büyük düşünelim, büyük partiler olsun’ türünden, her yerinden demokrasi akan nefis bir yorumla seçim barajı yüzde 10’da tutulurmuş. Normal demokrasinin olduğu ülkelerde tecavüzcü, hırsız vb arsızlara aman verilmez, ağır cezalara çarptırılır, ülkelerine hizmet eden bilim adamları ise büyük saygı görür, baş tacı edilirmiş. İleri demokrasi ile yönetilen bu ülkede ise, tecavüzcü, hırsız vb arsızların sokaklarda rahatça dolaşma özgürlüğü varmış. Ülkenin yüz akı, ilklere imza atmış, dünya çapında saygınlık kazanmış, eserleri ile insanlara iş, aş, eğitim ve sağlık veren bilim adamları da, ‘Dışarıda arsız çok. Allah korusun size de saldıracaklar’ denilerek, cezavlerinde koruma altına alınmış. İleri demokrasi ile övünen yöneticiler saygın bilim adamlarının kolay yetişmediğini bildiklerinden böyle davranırlarmış, yoksa kötü bir niyetleri olduğundan değil.

İleri demokrasinin nimetlerini yaşayan halk ise Allah’ın bir hikmeti olarak gördükleri yöneticilerine oy yağdırır, her seçimde onları daha büyük oy oranları ile işbaşına getirmiş. İleri demokrasiyi anlayamamış benim gibi okumuş cahiller de normal demokrasinin özgürlükleri içinde debelenir dururmuş. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

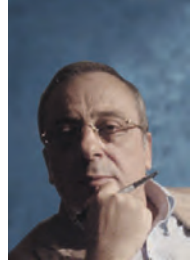
Konfüçyüs’ten

Adalet Dersleri

Eğitimli insanlar öncelikle adalete değer verir. Eğitimli insanlar adalet olmadan cesaret sahibi olunca asi olurlar. Küçük insanlar adalet olmadan cesaret sahibi olunca haydut olurlar.

OTOPSi

Cengiz Özakıncı

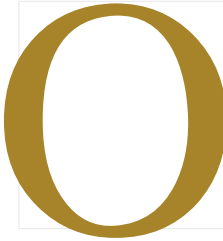

GÖZÜNE UYKU GİRMİYEN SULTAN II. ABDÜL HAMİD'İN MÜNİF PAŞA'YA MEKTUBU

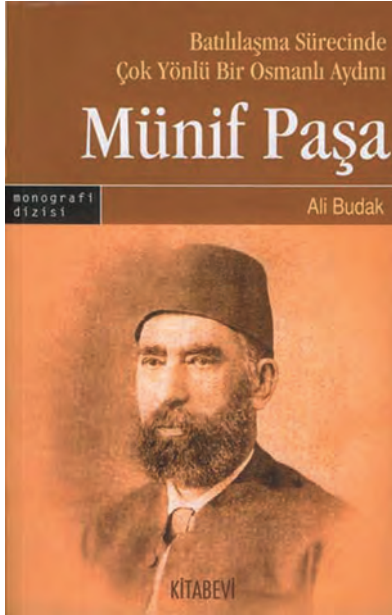
Münif Paşa, Abdülhamid'in yüzüne karşı en sert eleştirileri yapan anıtı dikilesi bir Osmanlı aydını ve devlet adamı. Uzun adı; Mehmet Tahir Münif.

Onu daha iyi tanımak için değerli yazar Ali Budak'ın "Batılılaşma Sürecinde Çok Yönlü Bir Osmanlı Aydını: Münif Pa-

şa" kitabını okumak gerek. (Kitabevi yay. 1. Basım, İst. 2004)

Yıl 1895: Münif Paşa, Abdülhamid ile söyleşirken, bir konuyu üstü kapalı geçmiş. Abdülhamid açıklamasını istemiş, fakat Münif Paşa, daha sonra açıklarım diyerek kestirip atmış. Buna çok içerleyen Abdülhamid'in gözüne uyku girmemiş ve oturup Münif Paşa'ya bir mektup yazmış.

Tarihimizi anlamak bakımından anlamı ve önemi çok büyük olan bu mektup şöyle:

II. ABDÜLHAMİD'İN MÜNİF PAŞA'YA MEKTUBU

İşbu 1312 (Miladi) senesi Şevval (ayının) 27'inci Pazartesi (23 Nisan 1895 Salı) gecesi mülakatımızda, Ermenilerin fesatlarıyla Avrupa'da buna dair çıkarılan dedikodulardan söz edildiği bir sırada, tarafınızdan ortaya atılan bir sözün ne gibi siyasi bir maksadı içine aldığı anlaşılmadığından, ne demek istenildiği sorulmuş ise de, bu sözün başka bir vakit açıklanacağı cevabı verilmiştir. Bu söze karşılık verilmesine gerek yoksa da, nezaket gereği, bu sözün dış anlamına göre cevap vermeyi uygun buldum. (...)

Sözlerinizi ağzınızdan çıktığı, kulağımın işittiği gibi aynıyle beyan ediyorum:

"Bir hasta için ya kendi ya da bir diğeri tarafından çağırılan hekimlere, hastaya mutlaka bir ilaç verilmesi teklif olundukta; hekimlerin verecekleri ilacı hastanın mutlaka kullanması lazımdır. Rusya, Almanya ve Avusturya devletleri ilerlediler; özellikle Rusya vaktiyle önemsiz iken bugün Avrupa'nın büyük devletlerinden sayılmaktadır. Biz geri kaldık. İlim ve fennin ilerlemesi mekteplerden çıkan diplomalı efendilerin kullanılmasıyla olur. Efendimiz verilen kararları kabul ile yerine getirmelidir. Bizde ziraat, sanat ve eğitim geri kalmıştır. Mustafa Paşa gibi bir adamın maiyetinde bulundum. Ona bir şey anlatmanın imkanı yoktur." denilmesi üzerine bu konuda daha ayrıntı verilmesini istediğimde;

"Başka gece" diye cevap verdiniz.

Sözünüze karşılık şu soruyu sormam gerekti: Sizin hangi diplomala-

rınız vardır? Okulların çoğunda öğretmenlik görevi yaptınız ve yapmaktasınız. Kendi elinizde (öğretmenlik) diploma (sı) olmadığı halde bir okulda eğitim ve öğretim (vermeye) ne biçimde yet-

ki kazandınız? O doktorlardır ki; verecekleri ilaçlarla hastaya şifa verebilsinler. Buyurduğunuz doktorların (diplomalıların) önceki (padişaha) yutturdıkları hapların kötülüğü hâlâ çekilmektedir. Kapitülasyonlardan söz edildiği sırada, kapitülasyonların bu doktorlar (yüksek öğrenimli diplomalıları) tarafından kaldırılacağı yanıtı verilmişti. Eğitime çok para harcadığını açıklamam üzerine; “Bizde üniversite bulunmadığını, oysa ki (üniversite kurmaya) yetecek kadar para harcadığını” söylediniz. Kısaca, saltanat makamı hedef alınıp, yüksek öğretimlilerin verecekleri ilaçların kabul edilmediği, diktatörlük edildiği, yirmi yıllık emeğin boşa gittiği söylenmek istemiştir. Bu söz, gerçeklerin tam tersi ve garaza dayalı bir tecavüzdür.

Sanat (sanayi) ve ticaret konusuna gelince: Bunların ilerleyip gelişmesi, önce ticaret antlaşmalarının bütün devletlerle, devlete gayet yararlı ve yabancılardan alınmakta olan yüzde sekiz gümrük vergisinin devletin istediği ölçüde artması hakkını elde edecek şekilde yapılması gerekir.

Örneğin; İstanbul’da bir (yerli)

(Kapitülasyon ve ticaret anlaşmalarında) **yüzde sekiz gümrük varken; böyle şeylerin** (yabancı ürünlerden daha fazla gümrük vergisi olarak yerli ürünü yabancı ürünlerin fiyat rekabetinden korumak) **yapılması imkansızdır.**

cam fabrikası kurup 70 cm. uzunluk ve 50 cm. genişliğinde bir (yerli) cam 2 kuruşa satılsa, herkes (yabancı camdan daha ucuz olan yerli) camı satın alır. Fakat Avusturya, bu (yerli cam) fabrikasını batırmak için bir yıl zararı göze alıp Avusturya camını (Osmanlı pazarında, yerli camdan daha ucuza) 1 kuruşa satarsa, burada (İstanbul’da) açılan (yerli cam) fabrikası kapanır. (Kapitülasyon ve ticaret anlaşmalarında) yüzde sekiz gümrük varken (yabancı mallara yüzde sekizden daha fazla gümrük vergisi koyup yerli üretimi yabancı ürünlerin rekabetinden korumak, gümrük vergisini yüzde sekizden daha fazla artırmayı yasaklayan kapitülasyon ve ticaret anlaşmaları nedeniyle olanaksız olduğuna göre) böyle şeylerin (yabancı ürünlerden daha fazla gümrük vergisi olarak yerli ürünü yabancı ürünlerin fiyat rekabetinden korumak) gibi şeylerin yapılması imkansızdır.

İşte (yerli) sanat (sanayi) ve ticaretin gelişme ve ilerlemesine engel olan sebepler, buna benzer şeylerden ibarettir.

Ziraat konusuna gelince: Bundan

25-30 yıl öncesine dek şose yolları yoktu. Demiryolu da yok gibiydi. Çiftçi yalnız kendisine yetecek, bir köyden diğer köye satabilecek kadar ürün yetiştirirdi. Yollar ve demiryolları yapıldıkça, çiftçiler (kendi tüketebilecekleri kadar üretmeyi bırakıp, uzak pazarlara da satabilecek miktarda fazla üretmek için) ziraata başladılar. Avrupa'daki gibi makineyle tarım yapmıyor-

larsa da, bunun için zamana gerek olduğundan, topraklarını eski yöntemlerle işliyorlar. Amerika, Avrupa'ya rekabet ettiği gibi, biz de zararını her yıl daha çok görmekteyiz. Bu rekabetten dolayı Fransa ve Almanya ve belki de Rusya, iç pazarlarında kullanmak ve ayrıca dış ülkelere de satmak için halkı sanata (sanayiye) yöneltmektedirler. "Biz de halkı sanata (sanayiye) yöneltelim!" denirse, bunun yararı çok az olur. Sanatkarların küçük küçük dükkanlarında kıt kanaat geçinebilecekleri kadar bir para sağlanabilir, (fakat kapitülasyonlar ve yabancılarla yapılan) gümrük anlaşmalarından ötürü, (Osmanlı devletinin yerli üretimi korumak üzere yabancı sanayi ürünlerinden alacağı gümrük vergisini yükseltmesi, imzalamış bulunduğu uluslararası anlaşmalarla yasaklanmış olduğundan) dolayı, (Osmanlı devletinde, yerli üretim yapacak) büyük fabrikalar açmak mümkün olamaz.

THE TERRIBLE TURK AGAIN.

J.B.: Look here, I have had enough of your nonsense. I mean it this time.

Abdülhamit, Münif Paşa'ya "çaresizliğinin" nedenlerini anlatırken Avrupa basınında kendi hakkında karikatürler yayımlanıyordu.

Altıyazı: "Yine Müthiş Türk.

J.B: Baksana, saçmalıklarını yeterince dinledim. Bu kez ciddi söylüyorum"

Kapitülasyonlara gelince:

Bir iki devlet, Osmanlı devletinin iyiliğini isteyip de yabancı ürünlerden aldığı gümrük vergisini yüzde 1 artırmasını isteseler bile, diğer devletler bunu kabul etmezler. Çünkü, Avrupa'da birlik ve beraberlik yoktur. Devletler iki takımdır ve her zaman böyle kalacaklardır.

Eğitime gelince: Okullardan mezun olanların kimileri Avrupa üniversitelerine gönderilip, bunun için oldukça büyük paralar harcanmaktadır. Bura-ya bilgili (yabancı) profesörler getirilip üniversitenin iyileştirilmesi düşünülmüş ise de, üzücüdür ki arkasının getirilmediği görülmüştür.

Bir de: “Doğu halkı birbirini vurarak, birbirlerinin mallarını yağmalamakla yaşamaktadır. Avrupa’da ise, herkes sanat ve ticaretle geçinmektedir.” dediniz. Gerçi devlet görevlileri ve askerlerin bulunmadığı boş yerlerde kendi başına kalmış Araplar ve diğer aşiretler içinde bu gibi durumların bulunduğu işitilmektedir. Fakat, “bütün ülkede güvenlik ve asayiş yoktur” anlamı çıkacak olan böyle bir söz, doğru düşünen insaflı birinin söyleyebileceği bir söz değildir.

Cenab-ı Hakk yerini cennet eylesin, amcamız Sultan Abdülaziz Han, bütün devlet işlerini, birbiri arkasından Ali, Fuat, Mahmut, Hüseyin Avni Paşalar gibi (Mahmut Paşa bir dereceye kadar ayrı olmak üzere) İstanbul’da bilgi ve deneyimleriyle ünlenmiş kişilerin ellerine bırakıp, her ne dedilerse kabul etmişlerdi. Bunlar ülkeyi kalkındıracağız diyerek bir çok dış borç anlaşmaları imzalamışlar ve bu dış borçlar alınırken yüzde şu kadarını (dışarıdan borç bulmaktaki başarılarının ödülü olarak) kendi keselerine atmışlardı.

İki milyona yakın tüfek satın alınırken: “Her devlette bir satınalma sırasında devletin başında olanlara yüzde bir miktar ayrılması meşrudur.” diye rahmetli Sultan Abdülaziz Han’dan yüzde 1 almaya izin kopardıkları halde, (ona haber vermeden, izin dışına çıkarak) yüzde 1,5 almışlardır.

Ve en son, işte bu doktorların verdikleri yaldız reçetelerle amcamızı (Abdülaziz’i) bayıltmışlar; ayıltalım deyip kolundan kan almışlar; her türlü

EVER READY TO OBLIGE!

ABDUL HAMID: "DEAR ME! OUGHT I TO BE FRIGHTENED?"

Altyazı: Minnet duymaya her zaman hazır.
Abdülhamid: Hay Allah! Acaba korkmak zorunda mıyım?

becerilerini gösterip Osmanlı devletini kımıldayamayacak derecede borca sokmuşlardı. Osmanlı devletinin gelirlerinin büyük bir bölümü, alınan dış borçlara karşılık olarak tutulmuştur ki, İstanbul’un temizliği için bir küçük pul yapıştırıp bir gelir sağlama-ya kalkışılrsa, (yabancı alacaklılar)

(Yani, dış borç bulma başarısı nedeniyle **aldıkları yüzdelerle yerli işletmeler, fabrikalar kurabilecek ölçüde büyük paralar kazanan devlet adamları, bu paralarla fabrikalar kurmadıkları gibi**, paraları har vurup harman savurarak tüketmişler; mirasçılarına bırakmamışlar(...))

üstüne dilekçe vermişler de, bunların cenaze giderleri, padişahın özel hazinesinden ödenmiştir. (Yani, dış borç bulma başarısı nedeniyle aldıkları yüzdelerle yerli işletmeler, fabrikalar kurabilecek ölçüde büyük paralar kazanan devlet adamları, bu paralarla fabrikalar kurma-

buna bile el koymaya kalkarlar.

Bu doktorların (Osmanlı devletinin durumunu yabancılardan borç alarak iyileştirmeye kalkanların) devlete dışarıdan borç para bulma karşılığında kendi ceplerine giren komisyonlar, ölümlerinden sonra ailelerine miras kalmış olsaydı; onlar bugün bir banka kurup, ya da ülkede bir işletme ayrıcalığı alıp, halkın bir bölümünü orada çalıştırıp, ülkede servet birikimine neden olabilirlerdi.

Küçük esnafa yardım edilebilir ve küçük milli bankalar kurulabilirdi. Gelgelelim, şarapçı Azaryan ve Lorando'lar (içirip sarhoş ettikleri müşterilerine) hesabı yanlış göstererek (şişirerek, fazla para alıp) zengin oldukları halde; bunların (devlete dış borç bulma başarılarından yüzde komisyon alan Osmanlı devlet adamlarının) çoğunun ölümlerinde, aileleri, haydan gelen huya gider tekerlemesince, cenazelerini kaldırmak için para bulamadıklarından söz edip, dilekçe

dıkları gibi, paraları har vurup harman savurarak tüketmişler; mirasçılarına bırakmamışlar; kendilerinden sonra hiç değilse mirasçılarının fabrikalar kurmasına olanak sağlamamışlardır).

Bu durum teessüfe şayan mıdır, değil midir?

Bu durumun sonucu olarak, Hüseyin Avni Paşa (yabancı silah alımından çok büyük komisyonlar alan dönemin Genelkurmay Başkanı) ve Mithat Paşa'lar, olağüstü büyük bir istek ve umuda düştüler.

Hüseyin Avni Paşa, burada, Napolyon Bonapart gibi bir diktatör olmak, Mithat Paşa da özgürlükçü görünerek büyük bir ihtilal gerçekleştirmek amacıyla; (1876-77'de) barışı güçlü esaslarla korumak olanaklı iken, (Rusya'ya karşı) savaş açtılar. Fransız komünleri bozgundan yararlanıp Fransa'da yönetimi ele geçirdikleri gibi, bunlar da (Osmanlı Devleti'ni savaşa sokup, yenilgiye sürükleyerek)

doğacak bozgun ortamından yararlanıp Osmanlı hanedan üyelerini Nüzhetiye köşkünde topluca öldürüp ortadan kaldırmayı tasarlamışlardı. Rejans (naiplik) yöntemini gerçekleştirmek amacıyla Napolyon'un yaptığı gibi, bunlar da aynı planla, "ilericilik" aldatmacasıyla devleti tehlikeye attılar. Rusya, Almanya ve Avusturya üçlü ittifakı varken; İngiltere de çıkarlarını güvenceye almak için bunlara umut vermiş olduğu halde; iki müttefike sahip bulunan Rusya'ya çok az bir ödün vererek barışı koruyup barış süresince devletin savaş gücünü artırmak gerekirken; bunlar, gizli amaçlarını gerçekleştirmek için, Osmanlı devletini (o tarihte savaşa hazır olmadığı halde) Rusya ile savaşa sokmuşlardır ki, bu (1877-78) savaşın sonunda Ruslar İstanbul Yeşilköy'e kadar gelmişlerdi.

Orduda önemli konumlarda bulunup, "ilericilik" düşüncelerini benimseyenlerin adlarını ve ne yaptıklarını bildiğimizden, açıklamaya gerek yoktur. Bunların (düşmana) pek çok silah teslim ettikleri ve Rusya'nın pek az kuvvetine karşı çok

sayıda askerimizi feda ettikleri de bilinmektedir.

Meselenin başlangıcından, yani tahta çıkışımızdan itibaren, Sarayı Hümayunda ve Genelkurmay'da, başkanlığımız altında toplanan meclislerin hepsinde, (ta ki kendi isteğinizle) ayrılıncaya kadar, hazır bulundunuz. Orduları İstanbul Yeşilköy'e giren Rusların sahip oldukları büyük bir güçle Osmanlı devletine karşı bir çok ağır koşullar dayatmaya kalkıştıkları

Osmanlı topraklarının paylaşılmasını anlatan dergi kapağı. (18 Ekim 1908)

bir sırada, başkanlığımızda toplanan vekiller meclisinde, vezirlerin, komutan evlatlarımızın, “Adalara gidelim” (Rusların her an işgal edebilecekleri yönetim merkezini Adalara taşıyalım) dedikleri; donanmanın terk edilmesi, Rus askerlerinin İstanbul’u işgal etmesi tekliflerinden, Cenab-ı Hakk’ tan başka kimsenin yardımına mazhar olmadan, her türlü fedakarlığı göze alarak, Allah’ın izni ve Peygamberimizin ruhani yardımlarıyla devleti büyük bir tehlikeden kurtarmayı başardığımızı, hiç bir vicdan ve insaf sahibi inkar edemez.

Bu gibilerin ilahi ödeşmeye uğradıklarını görüp avunmaktayız.

Bosna ve Hersek’in de ne çeşit tehlikeye uğrayarak düşmanın eline geçtiği malumdur.

Toplanan mecliste rahmetli Eyüp ve Saffet Paşalar hazır idiler. Burada da devlet kan dökülsün diye Saffet Paşa’nın düşüncelerini yerinde bulduğunuzu hatırlarsınız. Bundan sonra mecliste açıkladığınız düşüncenizden ötürü size vasıtalı olarak memnuluk gösterip teşekkür ettiğim halde, ikinci toplantıda önceki düşüncelerinizle taban tabana zıt fikirde bulunduğunuzu üzüntüyle gözlemlemiştim.

Ölgün Sorunu’nda: Devletlerin donanmaları gösteriler yaparak ıslahat adıyla ülkenin bir takım özerkliklere ya da küçük küçük devletlere bölünmesiyle sonuçlanacak önerilerde bulunmaları üzerine, Almanya elçisi Hatzfeldt aracılığıyla doğrudan doğruya Alman İmparatoru I. Wilhelm’e başvuruldu. Verilen karar üzerine yalnız

Ölgün’ün terkiyle yetinilmesi başarılmış oldu. Bu başarı bazı devletlerin çıkarlarına o ölçüde dokundu ki, elçileri öfkeyle İtalyan elçiliğinde toplanmış bu konuyu görüşürlerken İspanya elçisinin eşi kontesin bir kayığa binip elçilik binasının önünde gezerek “elçilerin başarısızlığına karşı gösteri yapıyorum” dediğini kendisinden işittim.

Dış Borçlar Konusunda: Avrupa’ya borçlu bulunduğumuzdan, bu borçların ödenmesi için Avrupa’nın teklifi üzerine uluslararası bir komisyon kurulmasına Bab-ı Ali (hükümet) onay vermek üzereyken, Mabeyn-i Hümayun’da üç gün üç gece toplantı yapıldı. Düyun-u Umumiye kurulması başarılmış ve böylelikle Avrupa’nın (borçlarımızı ödememiz konusunda) diyecek sözü kalmamıştır.

Bunların tümünü anımsatmak ancak bir tarih yazmakla mümkündür. Anımsananların ancak onda biri yazılmıştır.

Cenab-ı Hakk’a şükürler olsun ki, Devlet-i Aliyye bugün yine bir devlettir. Bu kadar okullar açılmış, epeyce demiryolu da -kilometre güvencesi paraları devlete ve halka yararlı olacak biçimde- yapılmıştır. Daha önce zararlı koşullarda yapılmış olan Rumeli hattından dolayı hâlâ görüşmelerle uğraşılmaktadır. Oysa Ankara hattının koşulları bununla ölçülemeyecek ölçüde devlete yararlıdır.

Sinop’tan yapılması istenilen hatta izin verilmesi de, ana hat yapılmadan önce yapılacak bu hattın Rusya’nın işine yarayacağı düşüncesine ve diğer sakıncalara dayalıdır. Ana hat yapıl-

dıktan sonra oraya da demiryolu yapılmasına karar verilmiştir.

Askeri Harcamalar Konusunda:

Nüfusu üç buçuk milyondan fazla olmayan Bulgarlar askerlerine bir milyon harcadıkları, Sırp lar ve Yunanlar da böyle

le yaptıkları halde, bizdeki ilericiler: “Biz çok asker besliyoruz; ülkeyi jandarmayla yönetmeliyiz; asker beslemek ülkenin kalkınmasıyla olur; ülke kalkındıktan sonra asker sayımızı çoğaltmalıyız” diye sözler söylemektedirler.

Bu düşüncede bulunanlar, bir devletin himayesi altına girmeyi göze almış, kendilerinde dini ve milli duygu kalmamış, kişisel çıkarlarından başka bir şey düşünmeyen kimselerdir. Bir çiftlik sahibi, bekçi ve köpek edinmeden önce ziraate ve imara kalkışamaz. Çünkü, bekçisi olmazsa yabani hayvanlar çiftliğe zarar verirler ya da bir başkası gelip orayı sahiplenmeye yararlanmaya kalkışır; bir bekçi gereklidir ki çiftlikteki işçiler güvenle çalışsın ve dışarıyla alış veriş yapacak olurlarsa mallarını değeri karşılığında alıp verebilsinler. Satacak güce sahip olamazlarsa komşularıyla yapacakları alış verişlerde ağır ve zararlı koşullara boyun eğmek zorunda kalırlar; çiftliğin düzeni bozulur.

İşte devletin durumu da tıpkı bu-

Oysa, bugün sokakta bir Müslüman ile bir Ermeni kavga etse, bir yabancı elçilik çevirmeni işe karışıyor.

"Bunların ikisi de bu devletin uyruğudur, sizin karışmaya ne hakkınız var?" denildiğinde; "Hüküm verme hakkı galibe aittir" diye karşılık veriliyor.

nun gibidir. Askeri güç olursa, (yerli üretimi baltalayan) kapitülasyonlar da yavaş yavaş kaldırılır, (yerli üretimi korumak üzere yabancı ürünlere uygulanacak gümrük vergisini yükseltmeyi önleyen) gümrük anlaşmaları da değiştirilir, yabancılara verilmiş bir çok zararlı üstünlük ve ayrıcalıklar da askeri güç sayesinde hafifletilerek varlığı yokluğu bir hükmünde kalır. Devletin saygınlığı da o ölçüde artar. İç ve dış işlerimize karışamazlar. Devletin işleri kolaylaşır.

Oysa, bugün sokakta bir Müslüman ile bir Ermeni kavga etse, bir yabancı elçilik çevirmeni işe karışıyor. “Bunların ikisi de bu devletin uyruğudur, sizin karışmaya ne hakkınız var?” denildiğinde; “El hükmü li men galeb” (hüküm verme hakkı galibe aittir) diye karşılık veriliyor.

Bu sorunların istenildiği biçimde çözümlenememesinin nedeni şudur ki; en küçük bir başarı bir çok düşman kazandırıyor, zorluklar çıkartılıp pek çok kağıtlar doldurulmakla sonuçlanıyor.

Mabeyn-i Hümayun (Padişahın başkanlık ettiği kurul) ile Bab-ı Ali (Hükümet) ayrı ayrı devletlermiş gibi davranılıyor. Kendi sözleriniz de bunu doğrulamaktadır. Sözlerinizin alt tarafını açıklayacak olursanız, inşaallah, yalan olduğunu ispatlayacak pek çok söz bulunabilir.

Kalben çok üzgünüm. Devlete bu kadar yıl emek verdikten başka, size gösterdiğim karşılık üzerine böylesine adalet ve gerçeklere aykırı ve bir takım amaçlara dayalı sözlerle karşılaşmamızdan ötürü bu gece gözüme uyku girmedi.

Abdülhamid, mektubunda dile getirdiği sorunları çözmekle yükümlüdür. Ancak, kimi sorunların altında ezilmekte; kimi sorunları ise çözümsüz gördüğü anlaşılmaktadır.

II. Abdülhamid'in Münif Paşa'ya yazdığı bu mektup; Mehmet Hocaoglu'nun "Abdülhamid Han'ın Muhtıraları" (Oymak y.) adlı kitabında yer almakta olup; yukarıda dilini güncelleyerek ve parantez içinde açıklamalar yaparak aktardığımız bu mektup, Başbakanlık Arşivi Yıldız Evrakı, Kısım 1, No: 156/25, Zarf no: 156'da kayıtlıdır. Mektup, Abdülhamid'in uykusunu kaçıran ülke ve toplum sorunlarının neler olduğunu, doğrudan onun kaleminden öğrenmemizi sağlaması bakımından önemlidir.

Abdülhamid, mektubunda dile getirdiği sorunları çözmekle yükümlüdür. Ancak, kimi sorunların altında ezilmekte; kimi sorunları ise çözümsüz gördüğü anlaşılmaktadır.

Bunlar içinde çarpıcı olan; yerli üretimin yabancı rekabetine karşı gümrük duvarlarıyla korunmasının olanaksızlığı düşüncesidir. Osmanlı devletinin yerli üretimi gümrük duvarlarıyla koruyamaması, sanayi devrimine ayak uydurmasına engel olmuş; yarı sömürgeleşmesini ve çöküşünü sağlamıştır.

Ellerinde büyük paralar biriken devlet adamlarının yerli fabrikalar kuracak yerde paralarını çar çur etmelerinden yakınan Abdülhamid; bu kimselerin neden dolayı fabrika kurmaktan kaçtıklarının yanıtını; mektubunun içinde yine kendisinin ver-

miş olduğunun farkında bile değildir.

Öyle ya; madem yerli fabrika kurulduğunda, devlet onu yabancı rekabetinden koruyacak gümrük duvarı uygulayamayacak; öyleyse cebinde parası olan Osmanlılar, ne demeye yabancı rekabetine karşı devlet tarafından gümrük duvarlarıyla korunmayarak iflas edeceklerini bile bile yerli fabrikalar kursunlar?

Abdülhamid'in mektubuna yansıyan acı gerçek şudur:

Osmanlı'da sanayiye yatırılacak büyüklükte servet birikimi oluş-

muş; fakat, kapitülasyonlar ve yabancı devletlerle imzalanmış olan ticaret anlaşmaları, yerli sanayiye gümrük duvarıyla korumayı olanaksız kıldığından dolayı, servet sahipleri paralarını yerli fabrikalar kurarak değerlendirmemişlerdir.

İşte, Osmanlı imparatorluğunun sanayileşememiş olmasının nedeni budur. Siyasal çöküşün ekonomik ne-

deni de yine budur.

1895'te Abdülhamid'in uykusu kaçırان sorunlar; Atatürk döneminde büyük ölçüde çözülmüş; ancak daha sonra Türkiye yeniden aynı sorunların pençesine düşmüştür.

Abdülhamid'ten 120 yıl sonra aynı sorunlar nedeniyle bu kez de bizim gözümüze uyku girmiyor.

Böyle mi olmalıydı?•

cengizozakinci@butundunya.com.tr

MUALLİM AHMET RIFKI

Yıl 1915...

Çanakkale'de kızılca kıyametin koptuğu günler...

Vefa Lisesi Fransızca Muallimi Ahmet Rifki her günkü gibi mektepten içeri girer. Selâm verir Ahmet Rifki ama çocuklar karşılık vermezler !..

Ahmet Rifki iyice şaşırmıştır.

Çocuklardan biri ayağa kalkarak;

“Hocam, mahallemizdeki tutan ağa-beylerimiz Çanakkale'ye gönüllü gittiler, ama siz hâlâ buradasınız ! Biz de gitmek istiyoruz, fakat yaşımız tutmuyor, söyler misiniz, vatanımız elden giderse sizin verdiğiniz eğitim ne işe yarar ?”

Ahmet Rifki, yaşlı gözlerle sınıftan çıkar ve mektebin idaresine dilekçesini verir. Herkesle vedalaşır evine gelir. Tek varlığı yaşlı annesi Ayşe Hanım'a durumu annesine anlatır, hakkını helâl etmesini ister.

Ardından mahallenin bakkalı, gün görmüş bir zat olan Selâhattin Adil Efendiye uğrar ve şöyle der :

“Selâhattin Amca, Allahın izniyle vatanın bağrına saplanmış olan düşman hançerini çıkartmaya gidiyorum. Senden isteğim, anamı iaşesiz bırakma ! Kismetse dönüştü borcumu öderim !”

Çeşitli cephelerde savaşa katılır. 19 Aralık 1915 günü şehit olur... Annesi haberi alır, çok üzüldü ama ancak bütün bir hanım olduğundan hâdiseyi tevekkülle karşılar.

Aklına, veresiye yiyecek aldığı bakkal gelir. Bakkala gider. “Yedi aydır veresiye alırsın, borcumuzu verelim, oğlum borçlu yatmasın!” der. Selâhattin Efendi: “Ayşe Hanım, sen okuma yazma bilmezsin, okuma bilen bir yakını getir de hesabı o çıkarsın!” der.

Bunun üzerine Ayşe Hanım, komşusunun kızı Gülşah'la birlikte dükkâna gider.

Selâhattin Efendi, “Ahmet Rifki” bölümünü açarak veresiye defterini Gülşah'ın önüne koyar ! Gülşah, onlara veresiye defterindeki kırmızı harflerle yazılmış satırları gösterir.

Şöyle yazıyordur defterde :

“Bu hesap Ahmet Rifki'nin kanyıla ödenmiştir, vesselam!”

Gönderi: MEHMET MUHSİNOĞLU

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

GÜCÜMÜZÜ BİLELİM

Lozan Barış Antlaşması görüşmelerinin ekonomik safhası; Batı'nın, bugüne değin asla affetmediği bir zaferdir.

İktisadi zincirlere gerilmiş bir Osmanlı Türkiye'si ile çıkarlarına uygun olarak ortaya konulan her türlü muamelenin yerine getirilmesine alışmış olan bir kısım Batılılar, kapitülasyon-suz bir Türkiye'nin varlığına bir türlü tahammül edemiyorlardı.

Batılı Devletler, Türkiye'nin, dış ekonomik destek olmaksızın yaşayamayacağı, Devletin ve Türk Ulusu'nun acil ihtiyaçları ile en hafif ifadesi ile basit işletme masraflarını bile karşılayamayacağı düşüncesine inanmışlar ve bununla avunuyorlardı.

Zaman ve tecrübe bunun aksini gösterdi. Cumhuriyet Türkiye'si için umdukları akıbet gelip çatmadı. Toplumsal alanda başladığımız Devrimler, başarı yolunda, durmaksızın yürüdü. Dört seneden beri bütçemizde, teknik ve gerçek bir denklik var. Bu, düşman-

larımız için bir hayal kırıklığı olmalı idi. Fakat onlar üzülmедiler. Faaliyetlerini başka cephelere naklettiler. Kuvvetlerini propagandaya verdiler. Memleketin genel yaşamında bir bunalım olduğunu, tehlikeli bir ekonomik bunalımın memleketi harap edeceğini etrafa yaymaya başladılar.

Gerçi, bu yaygaralarda gerçek adına bir anlam yoktu. Ancak, şurasını da itiraf etmek lazım ki, bu gibi propagandaların zararını görmüyor da değildik.

Örneğin, bu kışkırtmalar, iyi niyetli olan ve Türkiye'de çalışmak isteyen bazı ecnebi sermayedarları tereddüde ve ürküntüye sevk ettiği bir gerçektir.

Aslında olayın bizi üzen yanı bu değildir.

Dışarıda, aleyhimizde ısrar ve inat ile çalışan unsurların varlığını daima göz önünde bulunduruyoruz. Bu faaliyete karşı, mevcut vasıtalarımızla mü-

cadeleyi esasen vatani bir görev biliyoruz. Son zamanlarda ekonomik durumumuzun, geçici bir nitelikte olduğunu bu sütunlarda birçok kez izah ettiğimiz şartlarının memleket dâhilinde mesafe kazanmasıdır ki, bu en büyük üzüntümüze sebep oluyor.

Vatandaşları sıkıntıya, umutsuzluğa

ve ikbale bir an evvel kavuşmak için daha büyük bir emniyet ve itimat ile çalışmak gerekir. Piyasada bir kısım sıkıntılar olduğu inkâr edilemez. Fakat aynı sıkıntılar, dünyanın her memleketinde az çok bir farkla vardır.

Kuraklık gibi arızı sebeplerden doğan sıkıntılı durumlar, havaların müsa-

Dışarıda, aleyhimizde ısrar ve inat ile çalışan unsurların varlığını daima göz önünde bulunduruyoruz. Bu faaliyete karşı, mevcut vasıtalarımızla mücadeleyi esasen vatani bir görev biliyoruz.

sevk edecek olan bu gibi rivayetlere inanmamalarını istiyoruz. Bu, en ziyade basına düşen bir görevdir.

Türkiye'nin ekonomik açıdan ne durumda bulunduğuna hükmetmeden evvel, kendi kendimize şu sualleri sormalıyız:

- Bugünkü üretimimizle memleketin üretim kabiliyeti arasındaki fark ve nispet neden ibarettir?

- Türkiye'deki madenler, ormanlar kâmilten işletildi mi?

- Türkiye topraklarından hiç olmazsa ziraat sahasında azami randıman alındı mı?

- Dış ticaretimizin gelişmesine hizmet edecek olan liman ve demiryolları inşaatı sona mı erdi?

Bu meseleleri mütalaa edince: Ekonomik Durum açısından memleket hesabına üzgün olmak değil, bilakis memnun olmak ve Türkiye milletine mevut olan refah

it gitmesiyle ve mahsulâtın bereketli olmasıyla kendiliğinden yok olur.

Hal böyle olunca, aleyhimizde yapılan kışkırtmalara kapılmayalım ve kendi gücümüzü iyi bilelim. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
19 Şubat 1929

- *Ulusa gideceği yolu gösterirken dünyanın her türlü ilminden, keşiflerinden, gelişmelerinden yararlanalım, ama unutmayalım ki, asıl temeli kendi içimizden çıkarmak zorundayız.*

(1923, Konya) (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, C. II, s. 145)

ATATÜRK'ÜN DÜNYASI

Cengiz Önal

Lozan Barış Antlaşması, Türk Ulusu'nun aleyhine asırlardan beri hazırlanmış olan ve Sevr Antlaşması'yla ikmal edildiği zannedilen büyük bir suikastın çöküşünü ifade eden ve Osmanlı Devri'ne ait tarihte gerçekleşmiş işlerle ilgili emsali görülmemiş bir siyasi zaferin belgesidir.”

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

20

Lozan Barış Konferansı (I)

Gazi Mustafa Kemal'in, saltanatı kaldırmasıyla ülkede iki başlı idare tarihe karışmış ve dolayısıyla Yönetim Birliği sağlanmış-

Mustafa Kemal Lozan günlerinde

tı. Ardından gerçekleştirilen Mudanya Ateşkes Antlaşması'yla gerçekçi ve kalıcı bir barışı sağlamanın yolu iyiden iyiye açılmıştı. Bununla birlikte İngiltere Başbakanı Lloyd George'un, çatışma çıkarıp, kriz yaratarak seçimi kazanmaya yönelik politikasının iflas etmesi ve Türk Ulusu'na karşı ısrarla yürüttüğü önyargılı hatasını, 19 Ekim 1922 tarihinde iktidardan düşüp, bir daha iktidara gelememekle ödemesi, barışın sağlanmasında başka bir önemli etken olmuştu.

Nihayet Lozan Barış Antlaşması görüşmelerine gelindi...

Beş yüz yıllık bir hesabın görülmesi olarak da adlandırılan Lozan Barış Konferansı'nın toplanma yeri olarak, Türk Tarafı İzmir'i teklif etti. Öneri kabul edilirse, Mustafa Kemal

de Konferans'a katılabilecekti. Müttefikler bu takdirde başkanlığın, ev sahibi olarak, Türkler tarafından yürütüleceği, ayrıca İzmir'de toplanmanın Yunanistan'ı incitebileceği gerekçesini ileri sürdüler. Sonuçta, yer olarak İsviçre'nin Lozan şehri üzerinde anlaşma sağlandı.

Lozan Barış Konferansı, müttefik delegelerin ve özellikle de İngiltere Heyet Başkanı ve dönemin Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un, hemen her konuda uyumsuzluk sergilemesi, Türk Heyeti'nce önerilen her konuya olumsuz yaklaşması, bu tavrına zamanla diğer heyetlerden de destek bulması münasebetiyle iki aşamalı olarak gerçekleşebilmişti.

Birinci Dönem Görüşmeleri
(20 Kasım 1922-4 Şubat 1923)
İçeride, Konferansa katılacak Türk Heyeti'ne kimin başkanlık edeceği ve Heyet'te kimlerin bulunacağı konusunda bir çok görüş öne sürülürken, Meclis'te de ciddi tartışmalar yaşandı. Meclis'teki Genel eğilimin, İcra Vekilleri Başkanı (Hükümet Başkanı=-Başbakan) Rauf Bey'le birlikte Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal Bey ve Dr. Rıza Nur Bey'in gitmeleri şeklinde olduğu hissediliyordu. Bu doğrultuda da gizli çalışmalar yapıldığı biliniyordu. Kesin kararı Mustafa Kemal verecekti. Mustafa Kemal gelişmeleri soğukkanlılıkla izledi ve tercihini İsmet Paşa'dan yana kullandı. İsmet Paşa, asker olduğunu öne sürerek, bu görevden affını istedi ve özür diledi. Ancak Başkomutan'ın ısrarı üzerine kabul etmek durumunda kaldı.

İsmet İnönü Lozan günlerinde

Çünkü İsmet Paşa soğukkanlı, çok zeki, sabırlı ve oldukça sağlam bir sinir yapısına sahipti. Fakat bu seçimde en etkili faktörün, onun Mustafa Kemal'e verdiği güven duygusu olduğu anlaşıyordu. Bu görev için, İsmet Paşa'nın önce Dışişleri Bakanı olması gerekiyordu.

Yusuf Kemal Bey, sağlık nedenleriyle istifa etti, Meclis 26 Ekim 1922'de İsmet Paşa'yı 20 çekimser oya karşılık, 155 kabul oyu ile Dışişleri Bakanlığına getirdi. Ardından da, Mustafa Kemal'in tercihinine uygun olarak, Lozan Barış Konferansı'na katılacak Türk Heyeti'ne İsmet Paşa'yı Baş Delege olarak seçti. İkinci delege Maliye Bakanı Hasan(Saka) Bey ve üçüncü delege olarak da Sağlık Bakanı Dr. Rıza Nur Bey uygun bulundu. Ayrıca Heyet'e katılması kararlaştırılan Danışmanlar, Yazmanlar ve Tercümanlarla birlikte toplam sayı otuz üç kişiye

ulaştı. Konferansın Kasım-1922 ayının ilk yarısında başlaması beklenirken; Fransa ve İtalya'nın Türkiye karşısına bir ittifak halinde çıkmak amacıyla yaptıkları görüşmelerin uzaması neticesinde, 13 Kasım'da başlaması öngörülen konferans, ancak 20 Kasım 1922 tarihinde başlayabildi.

Konferansla ilgili olarak Türk Heyeti'ne verilen talimat şöyleydi:

- Doğu Trakya sınırı 1913 sınırı olmalıdır.
- Batı Trakya'da halk oylamasına başvurulmalıdır.
- Anadolu'ya yakın Ege Adaları Türkiye'ye verilmelidir.
- Boğazlar ve Gelibolu'da yabancı askerlerin varlığı kabul edilmemelidir.
- Güneydeki Suriye sınırı daha güneye alınmalı, Irak sınır ise, Kerkük, Musul ve Süleymaniye'yi Türkiye'ye bırakacak şekilde çizilmelidir.
- Kapitülasyonlar ve Türk topraklarında bir Ermeni yurdu kurulması tek-

lifleri reddedilmelidir. Bu konuda ısrarlar olursa görüşmeler derhal kesilmelidir.

•Azınlıklar meselesi karşılıklı değişim ile çözülmelidir.

•Osmanlı borçları, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılan ülkeler arasında hakça bölünmelidir. Osmanlı hissesi Yunanistan'dan alınacak tazminata karşılık tutulmalı, bu mümkün olmazsa, borcun 20 yıl süre içinde ödenmesi sağlanmalıdır.

•Duyun-u Umumiye (Genel Borçlar) idaresi kaldırılmalıdır.

•Ayrılacak ülkeler için Ulusal And'ın ilgili maddesi geçerli olacaktır.

Özetle ifade etmek gerekirse; Türk tarafının amacı 1920'den beri dünyaya duyurulmuş olan Ulusal And sınırları içinde tam bağımsız yeni bir Türk Devleti yaratmaktır.

Karşı tarafta İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Curzon ise, müttefikler arasındaki dayanışmayı devam ettirerek, Türkiye'ye istediği şartları kabul ettir-

Lozan Konferansına katılan Türk heyeti

meyi planlamaktaydı. Mağrur İngiliz Lordu, Türkiye'ye Birinci Dünya Savaşından yenilgi ile çıkmış devlet işlemleri yapmak istiyordu.

Lord Curzon'un Barış Konferansı'ndaki hedefleri özetle şunlardı:

- Doğu Trakya sınırı, 1915 sınırı olarak kalmalıdır.
- Boğazlar seyrüsefere açık ve askerden arınmış olmalıdır.
- Kapitülasyonlar ufak tefek bazı değişikliklerle yürürlükte kalmalıdır.
- Ege adaları Müttefiklere bırakılmalı ve gerektiğinde elden çıkarılmalıdır.
- Suriye ve Irak sınırları aynı kalmalıdır.
- Türkiye'den savaş tazminatı alınmalıdır.
- Türklerin Yunanistan'dan istedikleri savaş tazminatı verilmemelidir.
- Türkiye'deki azınlık hakları güvence altına alınmalıdır.
- Türk askeri gücü sınırlandırılmalıdır.
- Mali hükümler Müttefiklerce kararlaştırılmalıdır.
- Türkiye savaştan önce Müttefiklere tanınmış olan ayrıcalıkları tanımalı, Mudanya Ateşkes Antlaşması'ndan bu yana hükümsüz ilan ettiği sözleşmelerin halen yürürlükte olduğunu kabul etmelidir.

Fransa ve İtalya da bu tasarımı ufak tefek kayıtlarla benimsiyordu. Böylece üç devlet 18 Kasım 1922'de genel bir görüş birliğini sağlamış oluyordu.

Konferans, İngiltere Dışişleri Ba-

kanı Lord Curzon'un başkanlığında ve 20 Kasım 1922'de İsviçre'nin Lozan şehrinde toplandı.

Bir tarafta Türkiye, diğer tarafta ise; Yunanistan, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya ve Sırp-Hırvat-Sloven (Yugoslavya) Devletleri vardı.

Türk Heyeti, görüşmelerin başından beri dezavantajlı durumdaydı. Diplomatik deneyimleri pek az, haber kaynakları ve yabancı dil bilgileri de sınırlıydı. Üstelik Lozan-Ankara haberleşmesi de İngiliz Gizli Servisi (Intelligence)'nin denetimindeydi.

Müttefik kuvvetlerin Boğazlardaki varlığı da ağırlığını hissettiriyordu. Yoğun bir Ermeni, Rum propagandası Avrupa ve özellikle İsviçre basınına etkisi altına alma gayreti içindeydi. Müttefikler aralarında görüş birliğini sağlamışlardı. Siyasi konularda İngiltere'nin, mali konularda Fransa'nın, hukuki konularda ise İtalya'nın tartışmaları yönetmesi kabul edilmişti. Ayrıca Balkan devletleri de büyüklerin arkasında destekleyici bir blok oluşturmuşlardı.

Nitekim 22 Kasım'da arazi meseleleri 1 numaralı siyasi komisyonda tartışılırken, müttefikler arasındaki işbirliği bütün çıplaklığı ile ortaya çıktı. Toplantıda İsmet Paşa, Trakya'da 29 Nisan 1913 tarihli İstanbul Antlaşması hudutlarının sınır olmasını ve Batı Trakya'da da halkoyu düzenlenmesini istediğinde; Müttefikler tehdit edici bir tavırla karşı çıktılar. Türkiye'nin Meriç ötesine geçmesinin Balkan'larda büyük tedirginlik yaratacağı anlaşılıyordu. Bu işbirliğinin bir kanıtıydı...

Adalar işi görüşülürken İsmet Paşa, Türkiye'nin güvenliği bakımından yakın ve küçük adaların Türkiye'ye bırakılmasını, diğerlerinin askerlikten arınmış olarak tarafsız veya bağımsız hale konulmasını talep etti. Müttefikler karşı çıktılar. Mesele alt komisyona havale edildi.

Sonuç olarak Gökçeada ve Bozcaada'nın Türkiye'de kalması, diğer adaların ise askerlikten arındırılması ve kendilerine yöresel bir idare verilmesi benimsendi.

Bundan sonra Konferansın işleme şeklinde değişiklik oldu. Meseleler önce kuliste olgunlaştırılıp sonra resmi toplantılara getirildi. Ancak, daha uygulamanın başında, İngiltere ve Türkiye'nin büyük önem verdikleri Musul meselesi kuliste çözülmedi. Resmi toplantıda Türk delegesi, etnik, coğrafi, tarihi ve siyasi gerekçelere dayanarak Musul bölgesinin geri verilmesini, bunun için de halk oylamasına başvurulmasını istedi. Lord Curzon ise, halkoylamasını kabul etmedi. Hakeme başvurulmasını, bu kabul edilmezse Milletler Cemiyeti'nin müdahalesini isteyeceğini belirtti ve müttefiklerince desteklendi.

İngiltere'nin en fazla önem verdiği meselelerden biri de Boğazların statüsü ile ilgiliydi. Haliyle Rusya da Boğazlarla birinci derecede ilgiliydi. Dolayısıyla Rusya, konu görüşülürken Konferansa davet edildi.

**Adalar işi görüşülürken
İsmet Paşa, Türkiye'nin
güvenliği bakımından
yakın ve küçük adaların
Türkiye'ye bırakılmasını,
diğerlerinin askerlikten
arınmış olarak tarafsız
veya bağımsız hale
konulmasını talep etti.
Müttefikler karşı çıktılar.**

Rusya, Boğazların ticari ulaşımına açık, savaş gemilerine ve uçaklara her zaman kapalı tutulmasını, İstanbul ve Boğazların güvenliğinin Türkiye tarafından sağlanmasını savunuyordu. Ayrıca, kendisini sürekli olarak ihtilal ve dış tehditler karşısında gördüğünden, güvenliği açısından Boğazların berkitilerek kendisi ile kapitalist dünya arasında bir duvar teşkil etmesini, o günkü çıkarlarına uygun görüyordu. Lord Curzon bu teklifi, "Karadeniz'i Türkiye'nin sadık bekçiliği altında bir Rus gölü haline koymak" diye nitelendirerek reddetti. Karşı teklif olarak, Boğazların gerek savaş ve gerekse barışta deniz ulaşımına açık tutulmasını; Boğazlar ile Asya ve Avrupa'daki bazı yakın bölgelerin etkili bir şekilde silahtan arındırılmasını bunun denetimi için Türkiye'nin başkanlığında devamlı görev yapacak uluslararası bir komisyon kurulmasını önerdi. Teklif Fransız ve İtalyan delegeleri tarafından desteklendi.

İsmet Paşa Konferansın kaderinin

İngiltere'ye bağlı olduğunu ve İngiltere için de en önemli konunun Boğazların statüsü olduğunu inanıyordu.

Sovyet delegesi ile yaptığı görüşmede, Boğazlar dolayısıyla çıkacak bir çatışmada Sovyetlerden yardım alamayacağını da öğrenmişti. Bu itibarla Boğazlar konusunda son derece temkinli davrandı. Paşa, Boğazlara hâkim Türkiye'nin barış için bir güvence oluşturacağını; Boğazlardan geçişin ticaret gemilerine serbest olmasını, ama savaş gemilerinin tonajlarının sınırlandırılmasını, İstanbul'un güvenliğinin mutlaka sağlanmasını istedi. Bu konuda pürüzlü noktalar olmakla beraber bir anlaşma zemini bulunabileceği anlaşıldı.

Siyasi komisyonda pürüzlü konulardan birisi de azınlıklar meselesiydi.

Tam bağımsızlığını elde etmeye kararlı olan yeni Türkiye Devleti, büyük devletlerin yüzyıllardan beri azınlıklar bahanesiyle iç işlerine karışma-

larını ve azınlıkları kendi çıkarları için bir tahrik unsuru olarak kullanmalarını kesinlikle engellemek kararındaydı. Türkler azınlık meselesinin kesin bir çözüme bağlanması için, azınlıkların karşılıklı değişime tabi tutulmalarını, kalacaklara medeni ülkelerde tanınan ölçülerde haklar tanınmasını, azınlıkların dışarıdan tahrik edilmesine artık son verilmesini istiyordu.

İngiltere Konferans kesilecekse, bu vesileyle kesilmesini kamuoyunu etkilemek ve propaganda açısından yararlı görüyor ve konuyu istismar etmek istiyordu.

Lord Curzon azınlıklar için af ilan edilmesini, azınlıkların askerlikten muaf tutulmalarını, bunlara verilecek güvenceyi gözetmek için İstanbul'da Milletler Cemiyeti (Bugünkü Birleşmiş Milletler)'ne bağlı bir Azınlıklar Komiserliği kurulmasını, Ermenilere de Anadolu toprakları üzerinde bir yurt verilmesini istiyordu. Sıcak geçen tartışmalardan sonra konu alt komisyona havale edildi. Oradaki tartışmalar

Lozan Antlaşması İsmet İnönü tarafından imzalanıyor.

sonucunda konunun Türk görüşüne uygun bir çözüme doğru yöneldiği görüldü.

Sonuç olarak, siyasi komisyonda görüşülen meselelerden Musul ve Trakya'da Karaağaç meselesi hariç, diğerlerine de ortak bir anlaşma ortamı hazırlanmış oldu.

Mali ve Hukuki Meseleler Komisyonlarında ise, çetin tartışmalar vardı. Yeni Türkiye, bağımsızlığını engelleyen bütün zincirleri kırmak istiyordu. Bunu sağlamak için, ekonomik bağımsızlığını destekleyen sınırlamaların kaldırılmasını, Osmanlı borçlarının İmparatorluktan ayrılan ülkeler arasında adil bir şekilde paylaştırılmasını, Türkiye'den savaş tazminatı ve işgal masrafı istenmemesini, Yunanistan'ın Anadolu'daki yaptığı vahşi tahribatı ödemesini talep ediyordu.

Bu konular uzun tartışmalara yol açtı. Çözüm bulunamayınca, Türk delegesi iktisadi ve mali meselelerin barıştan sonraya ertelenmesini teklif etti. Teklif kabul edilmedi. Mali komisyonun belli başlı meseleleri böylece ortada kaldı.

Hukuki Meselelerin görüşüldüğü üçüncü komisyonun en pürüzlü işi kapitülasyonların ne olacağı konusuydu. Bu konuda Türk heyetine verilen talimat kesindi. Kapitülasyonlar kayıtsız şartsız kaldırılacaktı. İsrar edilirse, görüşmeler derhal kesilecekti. Görüşmelerde Müttefikler kapitülasyonlar yerine ikame edilecek başka bir sistemin geliştirilmesinde ısrar ettiler.

İsmet Paşa, kapitülasyonların hür ve bağımsız yaşamak isteyen bir milletin hukuku ile bağdaşamayacağını, dolaşısıyla Türkiye'nin ne kapitülasyonları, ne de onun yerini tutacak bir sistemi asla kabul etmeyeceğini kesin bir dille ifade etti. Müttefiklerin bu konudaki ısrarları anlaşma yollarını kapatıyordu.

1923 Ocak sonuna gelindiğinde, Musul, Kapitülasyonlar, Trakya Sınırı, Tazminat ve Tamirat konuları askıda kalmıştı. Üç müttefik devlet temsilcileri kendi aralarında hazırlamış oldukları anlaşma metinlerini 31 Ocak'ta Türk Heyeti'ne vererek, bunun tümü ile kabul veya reddedilmesini istedi.

Müttefikler anlaşma olmayan konuların hepsini kendi arzularına göre düzenleyerek, anlaşma tasarısına koymuşlardı. Bu tasarıya karşılık Türk Heyeti de, üzerinde anlaşılan konuları kapsayan bir başka tasarıyı karşı tarafa sundu. Henüz anlaşma sağlanamayan konularını savaştan sonraya bırakılmasını teklif etti.

Müttefikler kendi tasarılarında ısrar ettiler. Lord Curzon, gelişmeler üzerine, 4 Şubat 1923'te Lozan'ı terk etti. Barış isteyen Türk Heyeti ise herkesten önce Lozan'a gelmişti ve herkesten sonra orayı terk ediyordu.

Mustafa Kemal, Konferans'taki bütün tartışmaları günü gününe takip etmiş, zamanla İsmet Paşa'yı yüreklenendirici mesajlar göndermişti.

İsmet Paşa'nın yurda dönüşünde, 18 Şubat 1923'te onunla Eskişehir'de buluştu. Gazi'nin amacı barış konusunda İsmet Paşa'nın vardığı sonucu öğrenmek ve ona göre Meclis içi ve

Meclis dışı ilişkileri yönlendirmektir. İsmet Paşa'ya göre barışın sağlanması İngiltere'nin tutumuna bağlıdır. Konferansın birinci kısmında İngiltere'nin önemli gördüğü konular çözümlenmiştir. Musul meselesi barıştan sonraya ertelenirse geri kalan meseleler için İngiltere barışı engellemeyecekti. Aralarındaki özlü görüşmelerden

sonra, Mustafa Kemal ile İsmet Paşa arasında barışın mümkün olduğu konusunda görüş birliği sağlandı.

Konu Meclis'in gizli oturumlarında uzun uzun görüşüldü ve şiddetli, hırçın tartışmalara yol açtı. Meclis'te özellikle İkinci Grup üyeleri (Muhalefet), barış yapılmamasını İsmet Paşa'nın hatasına bağlıyorlardı. Bazıları da onun, verilen talimatların dışına çıktığını, böylelikle de Ulusal And'dan ödün verildiğini ileri sürerek, değiştirilmesini istiyordu. Tartışmaları takip eden Mustafa Kemal de zamanla söz alarak, milletvekillerini ikna etmeye çalıştı. Gazi, Musul meselesinde çok has-sasiyet gösteren milletvekillerine, Musul meselesinin, oradan vazgeçildiği anlamına gelmediğini, bir yıllık sürenin Türkiye'nin lehine çalışabileceğini hatırlattı. Delegasyonun kendisine verilen talimat dışına çıkıp çıkmadığına ilişkin takdirin Bakanlar Kuruluna ait olduğunu belirtti.

Lozan Antlaşması taraflarca imzalanıyor

Meclis sonunda sakinleşebildi ve gereken talimat Heyet'e Bakanlar Kuruluna verildi. Bakanlar Kurulu özetle, "Delegelerimiz milletimizin ve Meclisimizin şerefini korumuştur. Kendileri, manevi bakımdan Meclis'çe de desteklenerek görevlerine devam etmelidir..." diyerek olay uzlaşmayla noktalandı.

6 Mart'a kadar devam eden görüşmelerden sonra şu karara varıldı.

- 1)** Müttefiklerin verdikleri barış projesini olduğu gibi kabul etmeye imkân yoktur, ısrar edilirse savaş sebebi olur.
- 2)** Hayati bir meselemiz olan Musul işi kısa bir zamanda çözümlenmelidir.
- 3)** Mali, iktisadi ve idari meselelerde hayat ve istiklal haklarımızın sağlanması şartıyla, barış girişimlerinde bulunması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmiştir. •

cengizonal@butundunya.com.tr
(Gelecek Ay: Lozan Barış Konferansı-II)

rüzgarın hikayesi

Metin Atamer

 YENİ İNSAN
YAYINEVİ

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Fenerbahçe'nin Kurumsal Kimliğine Saldırmanın Dayanılmaz Hafifliği

Bir süredir Türkiye’de “şike soruşturması” kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti ile yaşıt bir büyük kulüp Fenerbahçe, o kulübe gönül vermiş milyonlarca taraftarının ve dünyanın gözü önünde adeta “linç” ediliyor.

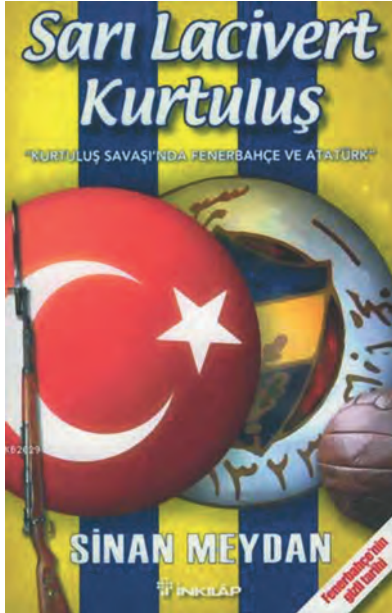
Haber kanallarında, Fenerbahçeli yöneticilerin ve futbolcuların “şike soruşturması kapsamında” göz altına alındığını duyuran ve gelişmeleri anlatan fanatik spor-haber spikerleri, gözlerinin içi parlayarak, Fenerbahçe’nin şampiyonluğunun elinden alınıp 2. lige düşürüleceğini anlatıyorlar sevinç içinde; hem hakim, hem savcı edasında, güya kulislerden aldıkları son haberleri aktarıyorlar... Utanmasalar, düğün bayram yapıp göbek atacaklar...

Fenerbahçeli bazı yöneticilerin bazı “alengirli işlerin” içinde oldukları kanıtlanırsa bile bu durum, yüzyılı aşkın bir geçmişe sahip olan, Kurtuluş Savaşı’ndaki katkısıyla Cumhuriyetin

harcında alın teri olan Fenerbahçe’nin “kurumsal kimliğine” hiçbir zarar vermeyecektir. Nasıl ki Türkiye’yi yöneten hükümetlerin yanlışları, hataları varsa onları eleştirmek gerekirse, FB’li yöneticilerin yanlışları hataları varsa da onları eleştirmek gerekir:

Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, Tayyip Erdoğan karşıtlığı başka şeydir, Türkiye’yi Tayyip Erdoğan yönetiyor diye Türkiye düşmanı olmak çok başka şeydir. Bunun gibi Aziz Yıldırım karşıtlığı başka şeydir, FB’yi, Aziz Yıldırım yönetiyor diye FB düşmanı olmak çok başka şeydir. Hiçbir yöneticinin hatası yönettiği kurumu “linç” etmeyi gerektirmez.

Bugün “FB’liler şike yaptı!” diye Fenerbahçe’ye, Fenerbahçe’nin kurumsal kimliğine, 25 milyonluk FB camiasına saldıranlar, hep birlikte göreceğiz, çok yakında o asırlık Sarı-Lacivert engin denizde boğulacaklardır. Tıpkı FB gibi, bu cumhuriyetin kuruluş harcında alın teri olan GS ve BJK’nin sağduyulu yöneticileri ve taraftarlarının fanatizmden uzak “olgun duruşlarının”, onların neden “büyük kulüp” olduğunun en açık işareti olduğu gibi.

Fenerbahçe'nin Kurtuluş Savaşı'ndaki faaliyetlerinin anlatıldığı kitap. (Sinan Meydan)

Büyük Olmak Başka Şeydir

Üç büyüklerin büyüklüğü, şampiyonluk sayılarıyla, alınan kupalarla ve kazanılan maçlarla ölçülen bir büyüklük değildir; üç büyüklerin büyüklüğü, Çanakkale Savaşı'nda verdikleri şehit futbolculardan, Kurtuluş Savaşı'nda işgal kuvvetlerine karşı kazandıkları maçlarla Türk insanına aşıladıkları umuttan, silah ve cephane yokluğunda İstanbul'dan gizlice Anadolu'ya silah

kaçırarak Mustafa Kemal Atatürk'e verdikleri destekten gelen bir büyüklüktür. Üç büyüklerin formları, sadece siyah beyaz, sarı kırmızı ve sadece sarı lacivertle boyanmamıştır; o renklerin yanında bir de kimse-nin göremediği, ama formlara işlemiş bir de kan kırmızısı vardır. Nitekim daha çok üç büyüklerden oluşan Milli Takım formasında karşımıza çıkar o kan kırmızısı...

Bu nedenle üç büyükleri "saldırırken", "küfrederken", "hakaret ederken" çok dikkatli olmak gerekir. Yoksa maazallah "O forma kutsaldır..." tezahüratında olduğu gibi o kutsal forma bir gün sizi çarpar!...

Şimdi gelin GS ve BJK'nin kutsal formlarını "saygıyla" bir kenara koyup, FB'nin o kutsal formasından söz edelim; söz edelim ki, FB'nin kurumsal yapısına saldıranlar "kimle dans ettiklerini" anlasınlar!

Atatürk'ün Fener'e Verdiği Görev

Tarih 3 Mayıs 1918 Cuma Kurtuluş Savaşı'nın gizli kurtuluş planlarını yapan Mustafa Kemal Atatürk, Fenerbahçe Spor Kulübünü ziyaret etmiş, Kulüp yöneticilerinden Mustafa Elkatip Bey'in de aralarında bulunduğu yöneticilerle üç saat süren gizli bir görüşme yapmıştı. O gün o görüşmede konuşulanlar, üç yıl sonra anlaşılacaktır: İşgal

Üç büyüklerin büyüklüğü, Çanakkale Savaşı'nda verdikleri şehit futbolculardan, Kurtuluş Savaşı'nda işgal kuvvetlerine karşı kazandıkları maçlarla Türk insanına aşıladıkları umuttan, silah ve cephane yokluğunda İstanbul'dan gizlice Anadolu'ya silah kaçırarak Mustafa Kemal Atatürk'e verdikleri destekten gelen bir büyüklüktür.

Kuvvetleri Komutanı İngiliz General Harrington, "FB'lileri Anadolu'daki milliyetçilere silah kaçırmakla suçlayıp" kulübü kapatacaktı.

Mustafa Kemal, kulüpten ayrılmadan önce maroken kaplı kulüp defterine şu unutulmaz satırları yazmıştır:

"Fenerbahçe Kulübü" nün her tarafta mahzar-ı takdir olmuş bulunan asar-ı mesaisini işitmiş ve bu kulübü ziyaret ve ebedi hamiyeti tebrik etmeyi vazife etmiştim. Bu vazifenin ifası ancak bugün müyesser olabilmektedir. Takdirat ve tebriklerimi buraya kayd ile mübahiyim.

3 Mayıs 1334 (1918) Mustafa Kemal"

Mustafa Kemal öğleden sonra kulüpten ayrılmıştır. Ancak ayrılırken bir kayıkla karşıya geçmek istemiştir. Amacı buradan kıyıları takip ederek Anadolu'ya silah kaçırmanın mümkün olup olmadığını bizzat tecrübe etmektir. Mustafa Kemal, Mustafa Elkatip Bey'in çektiği kayığa binerken geri dönmüş ve Başkan Sabri (Toprak) Bey'e bakarak, "FB'ye ebedi muvafakiyetler dilerim" demiştir.

Hiç gündeme getirilmemesine karşın, sonradan yaşanan gelişmeler, o günkü toplantıda Mustafa Kemal'in, FB'ye Anadolu'ya silah kaçırma görevi verdiğini göstermektedir.

Fener'in İşgal Yıllarındaki Politikası

FB, Kurtuluş Savaşı'nın gizli örgütlerinden Mim Mim Grubu gibi örgütlerle koordineli bir şekilde çalışarak Kurtuluş Savaşı'nın en önemli ayaklarından birini oluşturmuştur. Nitekim, Mustafa Kemal'in Samsun'a çıktığı 19 Mayıs 1919 tarihinde FB'nin Altıyol'daki kulüp binasında çok özel bir toplantı yapılmıştır.

FB'nin önde gelen yöneticilerinden Ali Naci Karacan ve bazı arkadaşları bir yıl kadar önce Mustafa Kemal'in de oturduğu o masanın etrafında oturarak, işgal boyunca FB'nin izleyeceği politikayı tartışmışlardır. O toplantının sonunda alınan kararlar, FB'nin işgal İstanbul'unda toprak sahalarında yapacağı maçların artık "ulusal çıkarlara" hizmet edeceğini göstermektedir.

Ali Naci Karacan, o gün aldıkları kararları sonradan şöyle açıklamıştır:

1. FB'yi Mütareke döneminin İstanbul'a döktüğü işgal kuvvetlerine mensup takımlarla çarpıştırarak, mümkün olduğu kadar galibiyetlere sevk etmek.

2. İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar ve bilhassa Rumlar, Ermeniler ve bunların muhtelifleriyle yapılacak maçları gazetelerde mümkün olduğunca anlatarak, FB'yi milli bir mücadele bayrağı haline koymak ve halka sevdirmek.

3. Bir taraftan ve mütemadiyen maçlar ve diğer taraftan bu maçların gazetelerde propagandasını yaparak büyük kitlelerin futbola karşı alakasını hareketlendirmek...."

Özetle, Kurtuluş Savaşı yıllarında FB aynı anda iki maça birden çıkacaktı: Hem Dereağzı'ndan Anadolu'ya gizlice silah ve cephane kaçırarak Kurtuluş Savaşı'na sürekli lojistik destek sağlayacak, hem de İstanbul'a işgal güçleriyle ve azınlık takımlarıyla yapacağı karşılaşmaları kazanarak halkın moralini yükseltip, ulusun kırılan onurunu bir nebze de olsa onaracaktı.

Aslında "vatan savunması" FB'nin kuruluş felsefesi idi...

Kuruluş Tüzüğündeki 2. Madde'nin Sırrı

1900'lerin başında Osmanlı Devleti emperyalist bir kuşatmayla çevrilmişti. Ruhen ve bedenlen sağlıklı gençlere çok ihtiyaç vardı. FB'nin Enver Bey ve Zeki Bey gibi vatansever kurucuları bu durumun farkındaydı. FB'yi kurarken hem Abdülhamit istibdadına karşı mücadele etmeyi hem de sporla uğraşan sağlıklı genç nesillerin yetişmesini amaçlamışlardı.

1913 yılında İktidam matbaası tarafından basılan FB Tüzüğü'nün 2. maddesinde kulübün kuruluş amacı şöyle ifade edilmişti:

***Madde 2:** Kulübün takip ettiği amaç ve gaye memlekette bedeni ve fikri terbiyenin yayılmasına çalışmak ve vatan gençlerini vatanın korunmasına, zorluklara ve askeri seferberliklere alıştırmaktır."*

Balkan ve Çanakkale Savaşlarının

da BJK ve GS liler gibi cepheden cepheye koşan FB'liler, şimdi de bir ölüm kalım savaşında Kurtuluş Savaşı'nda mücadele edeceklerdi. Belki de dünyada ilk kez bir futbol kulübü, bir ulusun bağımsızlık mücadelesinde bu kadar büyük bir etkiye sahip olacaktı.

FB Dereağzı'ndan Anadolu'ya gizlice silah kaçırırken İngiliz İşgal Kuvvetleri'nin baskınına uğramış ve bu baskın sonunda iki futbolcusu “şehit” olmuştu.

Bu olaydan sonra FB Başkanı Sabri Bey de Malta adasına sürgün edilmişti. Mustafa Kemal'in arkadaşlarından Sabri (Toprak) Bey'i en çok kahreden esir olmak değil, İngiliz askerlerinin Moda'daki evini basıp onu çocuklarının gözleri önünde yaka paça dışarıya sürüklemeleriydi. O anı ömrü boyunca hiç unutmayacaktı. Sabri Bey, daha sonra Kurtuluş Savaşı'na katılacak ve Posta Telgraf Müdürü olarak görev yapacaktı.

FB'nin bir numaralı kurucu üyesi Enver Bey, vatan ve hürriyet mücadelesi veren bir vatanseverdi. FB'yi de bu amaçla kurmuştu. Kulüp sayesinde gençleri bilinçlendirmeyi amaçlıyordu. Enver Bey, Kurtuluş Savaşı yıllarında Sirkeci Gümrük Baş Müdürlüğü yapmıştı. Aslında bu görev sadece bir kamuflajdı; onun gerçek görevi Anadolu'ya silah ve cephane kaçırma. Gümrük sorumlusu olması silah kaçırma işinde büyük kolaylık sağlıyordu. İngilizler bir süre sonra onu da yakalayacaklardı.

Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı sırasındaki büyük yararlılıklarından

Atatürk'ün, Fenerbahçe Kulübü'nü ziyareti

dolayı İstiklal Madalyası ile ödüllendirilen Enver Bey'e “Korkusuz Türk” unvanını verecekti.

FB'nin 1921 yılındaki başkanı Şehzade Ömer Faruk Efendi'ydi. İstanbul Hükümeti ve Osmanlı Padişahı Vahdettin İngilizlerle birlikte Milli Hareketi yok etmek için çabalarken, FB'li şehzade Ömer Faruk Efendi, Milli Harekete katılmak için Anadolu'ya geçmişti.

Şükrü Saraçoğlu

Ege’de Kuva-yı Milliyeci kılığında Yunanla savaşan “Efe Başvekil” Şükrü Saraçoğlu’nu da unutmamak gerekir elbette...

FB tarihinde, FB’ye sızan Doktor Nazım gibi Atatürk ve Cumhuriyet düşmanları da olmuştur kuşkusuz, ama bu bünye onları çok fazla barındırmamıştır...

İngilizlerin Fener’den Çektiği

FB, Kurtuluş Savaşı yıllarında, adeta üzerine ölü toprağı serilen, işgal altındaki İstanbul’un tek gurur ve neşe kaynağı haline gelmişti. Çünkü FB, işgal İstanbul’unda İngiliz-Fransız işgal takımlarıyla 50 maç yapmış, bunların 41’ini kazanıp 4’ünde berabere kalırken sadece 5’ini kaybetmiştir. Bu maçlarda düşman filelerine 193 gol atan FB sadece 37 gol yemiştir. FB, ayrıca Ermeni ve Rum takımlarıyla yaptığı 16 maçın da tamamını kazanmıştır. Toplam 66 maç yapan FB, bunların 57’sini kazanmış, sadece 5’ini kaybetmiştir.

Bazı FB’lilerin gizlice Anadolu’ya silah kaçırdıkları, bazıları’nın elde silah cephe- den cepheye koştuk- ları dikkate alınacak olursa FB’nin yeter- siz kadrosuyla işgal takımlarına karşı elde ettiği başarının bo- yutları çok daha iyi anlaşılabaktır.

Uzun ve yorucu ve acımasız savaş yılları ülkeyi olduğu kadar

futbol takımlarını da yıpratıyordu. Cepheye giden futbolcular birer ikişer şehit ve gazi olunca ligler çocuk yaş- taki futbolcularla oynanmaya başla- mıştır. FB’de 14-16 yaşları arasında çok sayıda genç futbolcu vardı. Bu maçlarda sadece top oynanmıyor, her seferinde vatanın gerçek sahipleriyle işgalciler kapışıyordu. FB’nin işgal güçlerinin takımlarına karşı kazandığı maçların zafer haberleri, dönemin ga- zetelerinde geniş yer alıyordu. Ve bir strateji dehası olan Mustafa Kemal, bu zafer haberlerinin yer aldığı gaze- teleri Türk cephelerine ulaştırıyordu.

O günlerin FB’sini Ali Naci Ka- racan şöyle anlatmıştır:

“Mütareke döneminde halkın iş- gal kuvvetlerine hıncı o derece idi ki FB’nin hemen her Pazar girdiği bu maçlar, daha doğrusu ‘futbol oynuyo- rum’ diye yaptığı o milli kavgalar, inanılmaz bir ilgi uyandırdı. FB öyle müthiş bir silindir haline geliyor ve maç yapma yapma öyle idmanlı oluyordu ki, karşısında bu ecnebi takımlarından

bir tanesi bile dayanamıyor ve sahaya çıkmaları ile birlikte kalelerine üzüm salkımları gibi goller asılı kalıyordu. Karşıma çıkan işgal kuvvetlerini yenince bu sefer onların karmalarını yapmaya, karşıma bu şekilde çıkma-ya sevk etti. Ayrı ayrı o kadar kolay yeniyorduk ki, maçların biraz enteresan olabilmesi için onları birbirleriyle anlaşılarak kuvvetlendirmeye biz sevk ediyorduk. Sevk ediyorduk ve yeniyorduk. Mütareke'nin o elim günlerinde ıstıraptan bunalmış halka, bu galibiyetlerin ne büyük teselli teşkil ettiğini, ancak o maçlarda bulunanlar anlayabilir...."

General Harrington Fener'i Kapattı

İşgalci İngilizlerin Anadolu'daki kâbusu Mustafa Kemâl, İstanbul'daki kâbusu ise Fenerbahçe'ydi.

Bu nedenle İşgal Kuvvetleri Komutanı İngiliz General Harrington, İstanbul'daki kabusundan kurtulma planları yapmıştı. İşgalcilere İstanbul'u dar eden, kazandığı maçlarla Türk halkının milli hislerini okşayan, ulusa yeniden öz güven kazandıran FB'yi etkisiz hale getirmek gerekiyordu.

İşte tam da o günlerde General Harrington'un kulağına, FB'nin Dereağzı'ndan Anadolu'daki Millicilere silah ve cephane kaçırdığı haberi gelmişti. General Harrington beklediği fırsatı bulmuştu.

İşgal kuvvetleri, 1920 Haziranı'nda Fenerbahçe'nin Kuşdili'ndeki kulüp binasını basıp sıkı bir arama yapmıştır. Aramadan sonra kulüp boşal-

tılmış ve kapısına kilit vurulmuştur.

İngiliz Kuvvetleri, kulüpten ayrılrken yöntemcilerden Ömer Nazım Bey'in eline bir bildiri tutuşturdular. General Harrington, imzasını taşıyan bildiride FB'ye yönelik şu suçlamalar vardı:

1. Fenerbahçe Spor Kulübü, İttihat ve Terakki Fırkası'nın bir şubesi olup spor maskesi altında siyasi faaliyette bulunmaktadır.

2. Fenerbahçe, Müttefik kuvvetlere karşı düşmanca duygular beslemekte ve bunu her fırsatta ifade edip ahaliyi kışkırtmaktadır.

3. Kulüpte yuvalanan bazı kimse-

İşgalci İngilizlerin Anadolu'daki kabusu Mustafa Kemâl, İstanbul'daki kâbusu ise Fenerbahçe'ydi.

ler, Anadolu'daki asilere silah ve mühimmat sevk etmektedir.

4. Görülen lüzum üzerine, Fenerbahçe Spor Kulübü süresiz olarak kapatılmış ve azaları her türlü sosyal faaliyetten men edilmiştir."

General Harrington, FB'den ebediyen kurtulduğunu düşünürken hiç beklemediği bir tepkiyle karşılaşmıştı. İstanbul'un işgaline bile sessiz kalan Müslüman ahali, FB'nin kapatılmasına karşı olağanüstü bir tepki göstermişti. İşgalcileri destekleyen gazeteler bile FB'nin kapatılmasını eleştirerek bunun Anadolu'daki Milli Harekete güç vereceğini yazmışlardı.

Kulüp Başkanı Şehzade Ömer Faruk Efendi ve bazı saraylılar araya girerek FB'nin açılmasını sağlamışlar-

Fenerbahçe Kulübü binası'ndan cepheye silah aktarımı temsili figürü (Fenerbahçe Müzesi'nden)

dı. Mim Mim Grubu, FB'yi kapatan General Harrington'un bu davranışını cezasız bırakmamaya karar vermişti. Öyle bir şey yapacaklardı ki, İngiliz generali önce işgal güçlerine sonra da tüm dünyaya rezil olacaktı.

Mim Mim Grubu'ndan Topkapılı Cambaz Mehmet, General Harrington'un otomobilini çalarak İnebolu üzerinden Mustafa Kemal'e göndermiş, birkaç hafta sonra Mustafa Kemal o otomobilin üzerinde görüntülenmişti.

Atatürk'ün Futbol Stratejisi

Savaş ve strateji dehası Mustafa Kemal, kurtuluş savaşı yıllarında gerçekten de futboldan bir silah olarak yararlanmıştı. Mustafa Kemal, Fenerbahçe'nin Anadolu'ya silah kaçırması ve işgalcilerle yaptığı maçlar dışında, büyük taarruz öncesinde de "futboldan" yararlanmıştır.

Mustafa Kemal, Büyük Taarruz'dan bir ay kadar önce ordu takımları arasında bir futbol turnuvası düzenlemiştir. Bu turnuvanın final maçını seyredirken savaş planlarını silah arkadaşları ile paylaşmayı planlamıştır. Yunanlar, Mustafa Kemal'in bu futbol ilgisi karşısında "Kemal yenileceğini anladı, şimdi de futbola merak saldı" di-

yerek onunla dalga geçerken, Charles H. Sherril, anılarında bu maçı şöyle söz etmiştir:

"Bu büyük futbol maçıyla ilgili haberler, gazetelerde ön planda yer alıyordu. Bu durumdan Yunanlar da hoşnut görünüyordu. Zira Türk ordusunun hiç olmazsa yakın bir gelecekte herhangi bir harekatta bulunması söz konusu olmayacaktı. Çünkü Türkler şimdilik yalnızca futbolla ilgileniyordu".

28 Temmuz 1922'de Mustafa Kemal, 1. ve 2. ordu arasında oynanacak final maçını izlemek için Akşehir'e gelmiştir. Mustafa Kemal, İsmet Paşa, Fevzi Paşa ve Yakup Şevki Paşa ile birlikte sadece maçı izlememiş, savaş planlarının ayrıntılarını da konuşmuştur. Böylece düşman hiç bir şeyden kuşkulananmadan Büyük Taarruz hazırlıklarına son şekil verilmiştir.

30 Ağustos 1922'de Başkomutan Mustafa Kemal'in önderliğinde Yunan ordusunu bozguna uğratan Türk

ordusu, imkansız başarıp Kurtuluş Savaşı'nı kazanmıştır.

Harrington Kupası

İngilizler, Mustafa Kemal'i yenme şansını kaybetmişlerdi, ama yine de ellerinde son bir şans vardı: gitmeden önce FB'yi yenerek acılarını biraz olsun hafifletmek istiyorlardı. İşgal Kuvvetleri Komutanı General Harrington İstanbul'u şöyle bir ağız tadıyla işgal ettirmeyen FB'den giderayak intikam almak istiyordu.

Harrington, gazetelere verdiği ilanlarda kendisine güvenen bir Türk kulübüyle, İngiliz Gardlar Karması'nın maç yapmak istediğini belirtmişti. İlanda ayrıca, kazanan takıma özel olarak yaptırılan Harrington Kupası'nın verileceği belirtilmişti. Haber aynı gün İstanbul'un diline düşmüştü:

İşgal yıllarında Fenerbahçe'nin kazandığı General Harrington kupası (Fenerbahçe Müzesi'nden)

Kahvehanelerde, camilerde, Tepebaşı ve Taksim Bahçelerinde ve boğazın öteki tarafında Moda'da, Üsküdar'da herkes bu maçı konuşmaya başlamıştı. Bu ilanı FB kendisine yönelik bir maç daveti olarak algılamış ve İngilizlere aynı gün şu yazılı cevabı vermişti:

“İstanbul ve Havalisi Müttefik Kuvvetleri Komutanlığı Cenab-ı Ali-si'ne;

Fenerbahçe Spor Kulübü, bütün kulüplere vaki davetinize muttali olmuştur. Kulübümüz, arzu duyulan futbol maçını, yine arzu buyrulan gün ve saatte yalnız kendi kadrosuyla oynamaya hazır ve cevabınıza muntazır olduğunu cenab-ı alilerine bildirmekle kesbi şeref eyler.”

FB bir kere daha işgal kuvvetlerine meydan okuyordu: Kendi kadromla, nerede istersen orada, ne zaman istersen o zaman!...

Maçın adı konmuştu: Gardlar Karması-Fenerbahçe

Harrington, Gardlar karması'nın dünyaca ünlü İngiliz Chelsea kulübünden getirttiği dört futbolcuyla takviye etmişti. İstanbul bu haberle çalkanıyordu. Kurtuluş Savaşı, İstanbul'un kurtuluşu, Lozan görüşmeleri unutulmuş, herkes bu maça kilitlenmişti. Maçın önemi, diğer takımları da harekete geçirmiş, FB'nin ezeli rakibi GS, başta Aslan Nihat olmak üzere en iyi birkaç futbolcusunu FB'ye vermeyi teklif etmiş, ancak FB, ezeli rakibine teşekkür ederek bu maça kendi kadrosuyla çıkacağını belirtmiştir.

Maç, 29 Haziran 1923'te Taksim Stadi'nda oynamıştır. Fenerbahçe, Gardlar Karmasını 2-1 yenmiş ve Har-

Fenerbahçe bir kez daha işgal kuvvetlerine meydan okuyordu: Kendi kadromla, nerede istersen orada, ne zaman istersen o zaman!...

rington Kupası'nı almıştır. Bu kupa bugün FB Müzesi'nde sergilenmektedir.

İşgal kuvvetleri giderayak FB'den unutamayacakları bir tokat yemişti. Zafer haberi kısa sürede Türkiye sınırlarını aşmış İsviçre'ye kadar gitmişti. Lozan Görüşmelerini yürütmek için İsviçre'de bulunan İsmet Paşa, FB'nin İngiliz Gardlar Karması'nı yenerek Harrington Kupası'nı aldığını duyunca çok sevinmiş ve bir telgrafla FB'yi tebrik etmiştir:

İsmet Paşa'nın FB'ye gönderdiği telgraf şöyle bitiyordu:

"Heyetimiz adına meserretle gözlerinizden öperim... İsmet."

"Atam İzindeyiz!" Diyen Bir Fenerbahçe

Aradan yıllar geçti, Türkiye çok değişti! Zaman içinde tabi ki Fenerbahçe de değişti; ama 104 yıldır her hafta milyonların kalbini çarptıran Fenerbahçe, "Atatürk Cumhuriyetini" dönüştürmek isteyenlere direndi:

O, Dereagzı'nda Anadolu'ya silah kaçırın, o İngiliz-Fransız takımlarını Taksim Stadı'nda yenen, Atatürk'ün ziyaret ettiği ve o şeref defterini imzaladığı Fenerbahçe olarak varlığını hep sürdürdü...

Türkiye'de nice kurumlar Atatürk adını bile anmaktan korkarken Fener-

bahçe, her yıl Atatürk'ün Fenerbahçe'yi ziyaret ettiği "3 Mayıs" gününü Atatürk'ü andı. Bu anma toplantılarında uzman konuklar, Atatürk'ten, Kurtuluş Savaşı'n-

dan, Devrimlerden ve Atatürk-Fenerbahçe ilişkisinden söz ettiler yıllar boyu... Fenerbahçe, tribünlerinde, şanlı tarihine yakışır bir şekilde, hep o **"Atam İzindeyiz"** pankartı asıldı. 2006 yılında UEFA kupasında FB bir İspanyol takımıyla eşleşince İspanyol basını, **"Atatürk'ün Takımıyla Oynayacağız"** diye manşet attı.

2008 yılında FB Şampiyonlar Ligi'nde Sevilla ile oynarken Şükrü Saraçoğlu Stadı'nda **"Mustafa Kemal'in Askerleriyiz"** afişi açıldı.

Ve dönüştürülmek istenen Türkiye'de birileri "Atatürk'ün izindeki" FB'den fena halde rahatsız oldular. Diyelim ki FB'li bazı yöneticiler gerçekten de suçlular! Gerçekten de "şik" olaylarına karıştılar!

Diyelim ki FB'nin şampiyonluğu elinden alındı! Diyelim ki FB ikinci lige düşürüldü!

Ne değişir? "Çamura düşmekle altın değerinden ne kaybeder?"

Bu durumda değerinden kaybedecek olan yalnızca, o altını çamura düşürenler değil midir?

Hiçbir şahıs FB'nin 104 yıllık, tarihi şan ve şerefle dolu kurumsal yapısını bağlamaz! Çünkü FB Türkiye'dir, Türkiye FB'dir:

FB'nin yaşadıklarını Türkiye, Türkiye'nin yaşadıklarını FB yaşamıştır ve yaşamaktadır!

Ortada gerçekten bir suç ve suçlu varsa, gereğinin yapılmasını bekleyerek, fırsattan istifade asırlık çınar FB'nin kurumsal yapısına saldıranlara karşı durarak inadına ve gururla, Şükrü Saraçoğlu'ndaki o pankartı okuyorum: "Atam izindegiz!"

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynaklar:

Rüştü Dağlaroğlu, Fenerbahçe Kulübü Tarihi, (1907-1957), İstanbul Matbaası, 1957 / **Sinan Meydan**, Sarı Lacivert Kur-

tuluş, "Kurtuluş Savaşı'nda Fenerbahçe ve Atatürk", İstanbul, 2006 / **Turgut Özakman**, Cumhuriyet, 1. Kitap, 30. bs. İstanbul, 2009 "Atatürk ve Fenerbahçe", Fenerbahçe Dergisi, Mart 2003 / **Selahattin Duman**, "Fenerbahçe'nin Gizli Tarihi", Sabah gazetesi, 22 Ağustos-7 Eylül 1996 / **Ergun Hiçyılmaz**, Ömrüm Seni Sevmekle Nihayet Bulacak Fenerbahçe, 3.bs, İstanbul, 2004 / **Ali Naci Karacan**, "Fenerbahçe Defterinden Sayfalar", Olimpiyat Dergisi, S.166-168, Haziran, 1934 / **Cemal Granda**, Atatürk'ün Uşağı İdim, İstanbul, 1973

“Günlerdir kayıptılar... Bir gün umut ışığı doğdu. Bilinir olma fırsatını yakaladılar. Müthiş bir plan ile bu fırsatı çok iyi değerlendirdiler...”

Meçhul Tutsaklar

Röportaj: MİNE ÇELİKER

Kıbrıs'ta, yaptığı televizyon ve radyo programlarıyla tanınan ve cesur yazılarıyla bilinen başarılı gazeteci Cem Kar, şimdi de bir belgesel film ve kitap ile yönetmen ve yazar olarak karşımıza çıkıyor.

Uzun bir hazırlık döneminin ardından geçtiğimiz ay ilk gösteriminin Lefkoşa'da yapıldığı belgesel izleyenlerden tam not aldı... Cem Kar, uzun süren araştırmaları sonucunda, 1974 Barış Harekatı sonrasında evlerinden alınan 75 Kıbrıslı Türk'ün ve aynı dönemde

Türkiye'den Kıbrıs'a gelip esir düşen 11 gazetecinin hayatta kalma ve "bilinir olma" mücadelelerini anlatan bir yapıma imza attı...

2 yıllık bir hazırlık sürecinde: İngiltere, Avustralya, Türkiye ve Kıbrıs'ta yaşayan toplam 56 kişiyle 'HD' kalitesinde yaklaşık 1500 dakika rö-

Cem Kar

portaj yapan genç yönetmen anlatılan öykülerin canlandırmaları için 40 kişilik oyuncu kadrosuyla 500 dakikaya yakın çekim gerçekleştirdi...

Röportajlarını sadece olayı yaşayan esir mücahitler ve gazetecilerle sınırlı tutmayan yönetmen, gazetecileri Limasol'a götüren Rum binbaşı ve gazeteciler esir düştüğünde onlarla konuşan genç öğrenci Zenon'u da bulmayı başardı. O dönem Atina'da hukuk okuyan o genç öğrencinin kim olduğunu araştıran yönetmen, şu anda Kıbrıs Rum Kesimi'nin Birleşik Krallık'taki Yüksek Komiseri Alexandros Zenon olduğunu öğrendi ve kendisine ulaşip teyidini de aldı.

Yönetmen Kar, öğrenci Zenon'la röportaj yapamasa da; söz konusu komutan binbaşı, isim listesini Kızılhaç'a gönderen Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş ve dönemin Hükümet Sözcüsü ve Turizm Tanıtma Bakanı

Orhan Birgit ile röportajlar yaparak ve döneme ait hem belgelere, hem de dönemin yetkililerine ulaşarak ilk ağızdan bilgiler aldı. Bu bilgiler arasında, 20 Temmuz'da Kıbrıs'a yapılan çıkarma kararının 'ilk olarak nerede alındığını' da ilk ağızdan öğrenmeyi başardı. Bu bilgi ilk defa belgesel film ve kitapta yer alıyor...

Belgesel ve kitabını 22 Temmuz'da izleyici ve okurlarıyla buluşturan Cem Kar, tarihin bu önemli olayını çok farklı ve başarılı bir formatta yeniden gün yüzüne çıkarmanın haklı gururu ve heyecanını yaşıyor.

Kıbrıslı Türklerin çoğunun bilmediği bu olayı nasıl duyduunuz?

2009 yılının Mayıs ayında bir seminer için gittiğim Konya'da Ertürk Yöndem ile tanıştım. Sohbetimizin ilerlemesi üzerine, 1974'te kendisinin de savaş muhabiri olarak gittiği Kıbrıs'ta esir düştüğünü ve esir düştükleri yerde Kıbrıslı Türklerin olduğunu anlattı.

Ertürk Yöndem

Gazetede bir isim listesi vardı ve üstünde kurtulmak istediklerini, bilinmediklerini söyleyen Kıbrıslı Türkler'in yardım taleplerini içeren bir şey yazıyordu.

Bunu söylemesi üzerine kendisiyle özel bir röportaj yapmak istedim. Bu röportaj o yıl "yılın en iyi röportajı" ödülüne layık görüldü... Ödül törenine çağırdılar, ben de gittim. Törende röportajım yeniden yayınlandı. O gece öyle geçti...

Ardından sürpriz bir telefon geldi. Bu olaydan iki gün sonra, telefonun diğer ucunda Ertürk Yöndem'in anlattığı kişilerden biri olduğunu söyleyen Fethi Akıncı vardı. Akıncı, elinde o döneme ait gazete olduğunu söyledi ve bunu bana verebileceğini belirtti. Tabii hemen görüşmek istedim. Günü belirledik, buluştuk ve o gazeteyi bana verdi... Çok etkileyiciydi...

Etkileyici olan neydi?

Öncelikle gazete 26 Ağustos 1974 tarihli bir gazeteydi. Gazetede bir isim listesi vardı ve üstünde kurtulmak istediklerini, bilinmediklerini söyleyen Kıbrıslı Türkler'in yardım taleplerini içeren bir şey yazıyordu. Ne yazdığını kitap ve belgeselde öğreneceksiniz. Bu beni çok etkiledi. O kişilere ulaşmalıydım. Ulaştım da...

Listedeki kişilere ulaşmak zor olmadı mı?

Elbette zordu. Diğer taraftan süreci zorlaştıran diğer unsur, söz konusu dönemde soyadı olarak baba adlarının

kullanılmasıydı. Yani Fethi Akıncı değil de Fethi İzzet'ti mesela...

Ancak bir kişiye ulaştıktan sonra arkası çorap söküğü gibi geldi diyebilirim. Ki bu süreçte esir alınan mücahitlerden biri olan Ahmet Ced'in katkıları çok büyük...

Peki gazeteciler?

Kıbrıslı Türkler'e ulaştıkça ve konuyu araştırdıkça gazetecilerin öyküsünün de ne kadar önemli olduğu ortaya çıktı. Zira Kıbrıs çıkarması Türkiye'nin Kurtuluş savaşından sonraki ilk savaşıydı ve bu gazeteciler bu yönden de önemi büyük olan bu savaşa tanıklık etmiş ve hatta esir düşmüşlerdi. O gazetecilere ulaşmamda Ertürk Yöndem ve Ankara gazeteciler Cemiyeti'nin çok katkıları oldu. Hatta bir kişi gazeteciliği bırakmıştı. Ona, bilinmeyen numaralar servisi aracılığıyla ulaşmıştım. Gazetecilerle, Türkiye'nin çeşitli illerinde röportajlar yaptım. Zor bir süreç, ancak kolay olmasını da beklemiyordum. Bazı güzel olaylar da yaşadım röportajlarım esnasında.

Yıllardır birbirleriyle bir araya gelemeyen gazetecileri, belgesel sayesinde yeniden bir araya getirmiştım. Oradaki sohbet inanılmazdı...

Bu gazeteciler kimlerdi?

Gazetecilerin listesine bu konuda araş-

tırma yapan Erol Ali Onbaşı vasıtası ile ulaştım. Listede şunlar yazıyordu:

TRT'den Ertürk Yöndem ve Ziya Ergun, Time'dan Mete Akyol, Sabah Gazetesinden Yücel Hacaloğlu, Zafer Gazetesinden Hüdayı Bayık, Yeni Ortam Gazetesinden Ahmet Kahraman, Anadolu Ajansı'ndan Teoman Fehim, Türk Haber Ajansı'ndan Hami Sami Coşar ve Sermet İpekçioğlu, Son Havadis Gazetesinden Eyüp Sabri Kapıdağ. Bu listede yer alan Kıbrıslı gazeteci Teoman Fehim ve Eyüp Sabri Kapıdağ ölmüş, Ahmet Kahraman ise Almanya'da yaşıyor. Ancak diğerlerine ulaşmayı başardım.

Onlarla yaptığım konuşmada Hürriyet Gazetesi'nden Cengiz Kapkın ve Günaydın Gazetesi'nden Ergin Konuksever'in de aynı yerde esir alındığını öğrendim ve o nedenle onlarla da röportajlar yaptım.

Çok emek harcamışsınız. Lefkoşa'da yapılan galadan nasıl tepkiler aldınız?

Belgesel filmi ilk olarak hak ettiği yerde KKTC'de tanıtmak istedik. O

yüzden 22 Temmuz'da YDÜ AKK-M'de bir gala gerçekleştirildi. Aynı gün, belgeselle aynı ismi taşıyan kitabım da Türkiye ve Kıbrıs'ta satışa sunuldu. Galada çok güzel tepkiler aldım. Bu belgeseli hazırlarken, izleyen herkesin gözünden birkaç damlanın akacağını biliyordum. Zira anlatılanlar oldukça etkiliydi. Nitekim öyle de oldu. İzleyen herkes geçmişte yaşanan bu olaydan çok etkilendiğini dile getirerek beni tebrik etti. Bu da bu kadar zamanda harcanan emeğin güzel bir ödülü oldu benim için...

Peki kitabı nereden bulacağız? Belgeseli nasıl izleyeceğiz?

Kitaba ulaşmakta da bir sorun yaşanacağını düşünmüyorum. Türkiye ve Kıbrıs'ta seçkin kitabevlerinde ayrıca internette de kitap şu an satışta.

Belgelele gelince, Eylül, Ekim ve Kasım ayları içerisinde Türkiye'nin çeşitli illerinde galalar yapacağız. Aralık ayında İngiltere, Ocak ayında ise Avustralya'da galalar için çalışmalarımız sürüyor. Elbette talep olması halinde biz görüşmeye ve belgesel

Savaşta tanıklık edip esir alınan gazetecilerinden Yücel Hacaloğlu, Cem Kar ile röportaj sırasında

Meçhul tutsaklardan
Salih Akçatepe (solda) ve
eski mücahitlerden
Ahmet Ced (sağda)
Cem Kar ile yaptıkları
röportajda geçmişe ışık
tuttular

filmi göstermeye hazırız... Derdimiz yaşanan acıları, sevinçleri yaşayanlar tarafından anlatılan bu belgeseli geniş kitlelere ulaştırmak.

Peki belgeseli izleyecek ve kitabı okuyacak olanlara neler söylemek istersiniz?

Belgeselde döneme ait çok özel öyküler bulacaklar. Kıbrıs Türkleri'nin yaşadıkları acıları ve verdikleri mücadeleyi birebir kendilerinden dinleme ve okuma şansı yakalayacaklar. Ayrıca savaş muhabiri olmak ne demek? Bunu izleyenler daha iyi anlayacaklar. Bunun için de, belgeselde sürpriz bir bölüm var. Ayrıca, gazeteciler esir alındığı sırada yapılan ve "Türk Televizyon Tarihinin" ilk gizli çekimi olma özelliği taşıyan görüntüler de yine belgeselde yer alıyor...

"Meçhul Tutsaklar" belgeselinin kısaca konusu

"Meçhul Tutsaklar" belgesel film ve kitapta, 22 Temmuz 1974 yılında Lefke'nin teslim olmasından sonra Lefke ve çevre köylerinden toplanan 75 mücahidin kurtulma öyküsü anlatılmaktadır.

Söz konusu mücahitler bir gece ansızın evlerinden alınmış, gizli bir şekilde Limasol Emniyet Müdürlüğü'ne götürülmüş ve yaklaşık bir ay boyunca kayıp olarak kabul edilmişlerdir. İkinci harekatı dünyaya duyurmak için adaya gelen Türk gazeteciler de esir alınmış ve yine gizli bir şekilde tıpkı mücahitler gibi Limasol Emniyet Müdürlüğü'ne götürülmüşlerdir.

Mücahitlerle esirlik günlerinde karşılaşan gazeteciler onlardan isim listelerini almış ve kurtulduklarında mücahitlerin isim listesini dünyaya duyurarak onların da kurtulmasını sağlamışlardır. •

(kaynak: www.mechultutsaklar.com)

37 Yıl Sonra Yeniden Kucaklaşan Dostluk

Yazan: METE AKYOL

1974 Kıbrıs Barış Harekatı'nda savaş tutsağı olarak kapatıldığım hücremin kapısında bir Rum Yüzbaşı'yla kucaklaşarak vedalaştığım andan 37 yıl sonra bu kez, İstanbul Atatürk Havaalanı'nda emekli bir Rum generali kucaklayarak karşılıyordum ve...

37 yıl önce Rum Yüzbaşı'yla vedalaşırken kendisine duyduğum sevgi ve teşekkür duygularımı, aynı sıcaklıkları ve tazelikleriyle şimdi, karşıladığım emekli bir Rum generale de duyuyordum. 1974'de Limasol'da, cezaevi hücremin kapısında sonsuz sevgi ve teşekkür duygularım-la vedalaştığım Rum Yüzbaşı'nın da, 2011'de İstanbul Atatürk Havalimanı'nda ailemin konuğu olarak karşıladığım emekli Rum General'in de adı aynıydı. İkisi de Takis Çangaris idi (*Christos Tsangaris*). Çünkü

ikisi de aynı kişiydi.

Takis'le aramızdaki tek yabancı varlık, aramıza girer girmez, "non grata" olduğunu gören ve anında aramızdan çekip giden 37 yıldır. Bu 37 yılın yokluğunun kanıtı ise, benim sonsuz sevgim ve teşekkürlerimin tazelikleri kadar Takis'in ise, insansal duygularının ve engin hoşgörüsünün olgunluklarını bugün de koruyor olmasıydı.

**

Rum Yüzbaşı Takis Cangaris'e yalnızca ben değil, kader ve onur birliği yaptığımız on meslekdaşım da teşekkür

Belli ki bir "kurşuna dizme" oyunu oynamaya kalkışıyorlardı. Figüran "İdam mangası" şimdi, başroldeki komutanından "Ateş" emrini bekliyordu.

kür borçluydular. Onbirimiz de gazeteciydik ve onbirimizin de o gün Kıbrıs'ta olmamızın tek nedeni, adına "Barış Harekatı" dediğimiz 1974 Kıbrıs Savaşını izlemektir. Fakat bu gerçeğimizi, bizi tutsak alan Rum Ulusal Muhafız Birliği'nin komutanına bir türlü anlatamıyorduk.

Aslında biz anlatıyorduk da, o anlamak istemiyordu.

"İnanın başka bir nedeni yok, buraya gelmemizin" diyorduk...

"Gerçekten asker değiliz ve gerçekten savaşmak için gelmiş değiliz Kıbrıs'a" diyorduk, diyorduk, diyorduk... Fakat asker olmadığımıza bir türlü inandıramıyorduk Rum Ulusal

Muhafız Birliği'nin komutanını... Biz dayattıkça o da dayatıyor, "Ceplerinizi arayacağız... Üstünüzü arayacağız..." diye tutturuyordu.

Sonunda dediğini yaptı, emrindeki 15 askerine emir verdi, onlar da silahlarıyla bizi itip, namlularıyla bizi duvar arasında sıkıştırdılar. Yetmedi. İkinci bir emirle on adım kadar geriye çekildiler, bir dizlerini yere dayadılar, öteki dizlerini de dirseklerine dayanak yapıp otomatik silahlarını sırtımıza doğrulttular. Bu da yetmedi. Bir emir de bize vermeye kalktı, komutan:

"Y ü z ü n ü z ü duvara dönün, kollarınızı kaldırın, avuçlarınızı duvara yapıştırın" dedi. Belli ki bir "kurşuna dizme" oyunu oynamaya kal-

kışıyorlardı. Figüran "İdam mangası" şimdi, başroldeki komutanından "Ateş" emri bekliyordu.

O an kendiliğinden gelişen bir davranışla biz onbir gazeteci, koro düzeninde "Memleketim" şarkısını söylemeye başladık:

"Havasına, suyuna; taşına toprağına! diye başladık, yüksek sesimizle ve güçlü ulusal güdümüzle, vedamızı duyurmaya çalıştık sanki, karşı kıyıdaki "Bir başkadır benim memleketim"e...

Birliğine "Ateş" emri vermesini her an beklediğimiz yüzbaşı, birden komutan olduğunu unuttu, bu kez, gü-rültücü öğrencileri azarlayan bir ilko-

kul öğretmenini gibi bağırırmaya başladı: “Susuuuuuuun!.. Susuuuuuuun!..”

Onu duyuyorduk ama dinleyecek de değildik ya... Şarkımızı bitirdikten sonra, üstelik bir de çıktık:

“Ölmeden önceki son isteğimizi yerine getirmemize engel olamazsın!” dedik. Diklenmemiz karşısında komutan şaşırıldı:

“Ne öldürmesi?” diyerek yeniden asker kimliğini sahiplendi. “Nereden çıkarıyorsunuz böyle şeyleri?”

Kimliğimizde “asker” sözcüğü yoktu ama, ne de olsa hepimizin damarlarında “asker kanı” vardı elbette... İçimizden birkaçımız, arkamızdaki namluların üstüne yürüdü; “İndirin onları” diye erleri azarladı. Rum komutan, öfkemizin isyana dönüşmek üzere olduğunu görünce eski dostluklar döneminden kalma bir sıcak tavırla

yaklaştı bize ve: “Yalnızca üstünüzü, ceplerinizi arayacağız” diye gülümseyerek bir de beklenmedik bir soru sordu:

“Bizden mi korkuyorsunuz, yoksa bu silahlardan mı?” dedi.

Bu soruyu, duraksamadan yanıtladık: “O silahları oyuncak sanmanızdan korkuyoruz” dedik. “Bir de, o oyuncağınızla oyun oynamaya kalkışmanızdan korkuyoruz...”

Ve dünyadaki en tehlikeli yaratığın, namlusuna kurşun süzüldü bir silahla oynayan çocuk olduğunu anlatmaya çalıştık komutana. Sonra da, elleri silahlı askerlerini gösterdik:

“Karşımızda o en tehlikeli yaratıktan, işte bak, tam 15 adet var karşımızda... Söyle onlara, dikkatli olsunlar... Oyun oynamanın yeri ve zamanı değil...”

**

Çangarisler, dost evinde “Aile yemeği” öncesinde. Soldan sağa: Gülçin Akyol, Rozita ve Takis Çangaris, Mete Akyol, Meriç ve Ufuk Akyol, torunlar Güneş ve Barış Mete Akyol.

Rum Ulusal Muhafız Birliği'nde görevli gençlerin ortak tek yanları, “zoraki-gönüllü asker” olmalarıydı. Ülkeleri işgale uğrayınca yetkililer, çoğu delikanlılık dönemindeki genç erkeklerin her birinin sırtına “uysa da, uymasa da” tekniğine göre bir üniforma geçirmişler, ellerine birer sten tabanca vermişler, “Şimdi hepiniz ‘Rum Ulusal Muhafız Birliği’ askerisiniz” demişler, sonra da bu çocukları, “saldım çayıra, mevlam kayıra” deyip, onar, onbeşer kişilik gruplar halinde Lefkoşe sokaklarına bırakmışlardı.

**

Bir saat kadar sonra karşılarında gerçek bir Rum yüzbaşı görünce bu çocuklar, gerçek askerler gibi hazırola geçtiler, bir hızada olmaya özen gösterdiler ve kendilerine verilecek her emri yerine getirmeye hazır birer asker oluverdiler. Rum yüzbaşı onlara göz ucuyla baktı,hiçbirine aldırmadı, emrini komutanlarına verdi: “Yakalandığınız Türkleri bana teslim edeceksiniz” dedi. Ve onların kuzu kuzu teslim

ettikleri bizi aldı, içinde yakalandığımız minibüse götürdü, kendi de direksiyona geçti.

Yaklaşık onbeş dakika sonra, yüksek duvarlar arasında bir kale kapısı görünümü oluşturan bir kapıdan geçtik, bir okulun yerleşkesine girdik. Yüzbaşı indi, “İçinizde İngilizce konuşan o bir kişi aşağı insin, benle gelsin” dedi. Minibüsten inmemi bekledikten sonra, ilk görevimi bildirdi: “İçerdeki arkadaşlarına söyle, biz dönünceye kadar onlar burada bizi bekleyecekler” dedi.

Arkadaşlarımı minibüste bıraktım, Rum yüzbaşının beni götürdüğü yere doğru yürümeye başladım. Heyecanlıydım. Biraz da korkuyordum... Yüzbaşı, elini omuzuma yasladı:

“İçerde bizim ‘büyükler’ var” dedi. “Sana birkaç soru soracaklardır. ‘Buraya hangi araçla geldiniz, nasıl geldiniz, karaya nereden çıktınız?’ gibi sıradan, basma kalıp sorular. Önemli değil... Rahat ol...”

“Sınav sorularını önceden verdiğini” görünce, yüzbaşının beni rahat-

Cem Kar

Emekli Kıbrıslı Rum General Takis Çangaris ile Mete Akyol'un yıllar sonra buluşmalarını, gazeteci ve televizyoncu Cem Kar sağlamıştır. 2000 yılından bu yana KKT-C'de çeşitli TV ve ga-

zetelerde program yapımılığı ve gazetelerde köşe yazarlığı yapan Cem Kar, halen Girne Amerikan Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nde ders vermekte, Ada Tv'de ise haber ağırlıklı günlük “Öğle Ajansı” adlı programı hazırla-

makta ve sunmaktadır. Cem Kar, 1974 Kıbrıs Barış Harekatı'nda Türk gazetecilerin ve Kıbrıslı 50 Türk'ün tutsak alınmaları konusunda bir tv belgesi ve kitap hazırlamıştır. “Meçhul Tutsaklar” adlı belgeselin gala gösterisi ve aynı adı taşıyan kitabın dağıtımı geçen ay Kıbrıs'ta yapılmıştır. (Bu konudaki bir röportajımızı ilerideki sayfalarımızda bulacaksınız.)

Cem Kar, “Meçhul Tutsaklar” belgesi ve kitabının hazırlık çalışmaları sırasında varlığını öğrendiği “Kıbrıslı Rum Yüzbaşı” yı nasıl bulduğunu şöyle anlatıyor:

“Kıbrıs'ta tutsak alınan gazetecilerden

latmak istediğini anladım. İçimden, “Her Rum asker, bize anlatıldığı gibi değil galiba” diye düşünerek içerdeki “büyükler”in karşısına çıkarıldım. Büyükler, asker değillerdi; sivil bürokratlardı. Soracaklarını sorup, benim yanıtlarımı aldıktan sonra asker olmadığımızı inandılar. “Tamam gazetecisiniz ama gazeteci de olsanız, biraz sıkıntı çekeceksiniz” dediler. “Bu bir savaştır. Savaşta böyle sıkıntılar yaşanır...” Sonra Türkçe “Tamam” deyip, beni yine yüzbaşıya teslim ettiler.

Büyük yerleşkenin bir ucundan diğerine yürürken yüzbaşıya sordum: “Burası neresi?” dedim. “Şu duvar diplerinde oturanlar kimler?”

İçtenlikle yanıtladı sorularımı. Yerleşke, İngilizce öğretim veren bir kolejmiş. Duvar gölgesinde oturanlar ise, Kıbrıs’ta görevli Yunan Alayı’nın subayları ve aileleriyle.

“Başımıza herşey bunların yüzünden geldi” dedi Rum Yüzbaşı. “Savaş başlayınca da bizi cepheye sürdüler, kendileri de eşleri ve çocuklarıyla buraya sığındılar...”

Takis Çangaris’in yayımladığı “Tanık Olduklarımız” isimli kitabın kapağı.

“Fakat erkeklerin hepsi sivil giysili” dedim. Yüzbaşı gülümsedi:

“Askerin korkak olanı, savaşta sivil giyinir” dedi.

Birden dikkatimi çekti, bizi getiren minibüsün olduğu yere doğru gitmiyorduk...

Mete Akyol, kendisiyle 2010 yılında yaptığı söyleşide, arkadaşlarının ve kendisinin yaşamalarını Kıbrıslı bir Rum Yüzbaşı’ya borçlu olduklarından sık sık söz etmişti. Mete Akyol’un, yalnızca adının Takis olduğunu anımsadığı bu komutanı bulabilmek için araştırmalara başladım. Ve bu konuda kendilerinin çok büyük yardımlarını gördüğüm Kıbrıs’taki gazeteci ağabeylerim Sayın Mesut Günsev ve Sayın Hasan Kahvecioğlu’nun, şükranla andığım büyük yardımları sonunda “Komutan Takis”in soyadını ve daha sonra onun, bu olaylarla ilgili “Tanık Olduklarımız” adlı bir kitap yayımlamış olduğunu da öğrendim.

Şimdi emekli bir general olan “Komutan Takis Çangaris”e ulaştığımda beni büyük bir sevgiyle evine davet etti, ailesiyle tanıştırdı. Mete Akyol’un birkaç hafta önce çektiğim fotoğraflarını gösterdim. Onun, evde eşile birlikte çektiğim fotoğrafını da telefonla Mete Akyol’a gönderdim. Sonra ikisini de telefonda buluşturdum. 36 yıl önce hayatını kurtardığı komutanla Mete Akyol’u görüştürmem, onu çok etkilemişti. Komutanın da çok etkilendiğini gözlerimle görüyordum. İtiraf edeyim, o an ben de çok duygulanmış, etkilenmişim.

Ayıp değil ya, onu da itiraf edeyim: O an benim de gözlerim yaşarmıştı.” •

“Arabamıza gitmiyor muyuz, komutan?” dedim yüzbaşıya. İlerde, çevresinde 25-30 kişinin toplandığı bir cezaevi arabasını gösterdi:

“Arkadaşlarını oraya, Black Mary’ye aldılar” dedi. “Seni de oraya, götürüyorum.”

“Black Mary” cezaevi arabalarının argodaki adımıyş. Yani: “Kara Meryem”.

“Peki, aracın arka tarafındaki o adamlar kim?” diye sordum.

Onlar da, Kıbrıs’taki Yunan Alayı’-

yayım, gidelim.”

“Kara Meryem”in kaportası, demirci örsünde dövülmeye hazır demir gibi kızgındı... Duvarların tavana birleştiği yerde, karşılıklı, iki avuç büyüklüğündeki birer pencereden ne hava, ne ışık sızıyordu... Her yer karanlıktı... Üstelik Lefkoşa’nın 17 Ağustos sıcaklığı fırına döndürmüştü burayı... Kapıdan içeri, arkadaşlarımdan olduğu bölüme ilk adımımı atmamla, kendimi bir çekirge çevikliğiyle dışarı atmam aynı anda oldu.

“Komutan, sana açıkça söyleyeyim” diyerek çıktım.

“Bende kapalı yer korkusu var. Şimdi bu daracık ve karanlık yerde ‘üstüme bir de kapı kapatma’ diye size yalvaracak değilim ama, en fazla yarım saat kadar sonra ben ya çıldırır, ya da ölürüm. Şu kadarını bil, yeter: Karıma ve oğluma ve vicdanına

Şimdi bu daracık ve karanlık yerde ‘üstüme bir de kapı kapatma’ diye size yalvaracak değilim ama, en fazla yarım saat sonra ben ya çıldırır, ya da ölürüm...

nın subaylarıymış. “Sizin arkadaşları seyretmeye gelmişler” dedi. “Sen aldırma... Görmezden gel onları.”

Yüzbaşıyla birlikte bindik arabaya. Arkada, dışa açılan iki kanatlı kapının hemen yanında, jandarmaların oturduğu karşılıklı birer koltuk vardı. Tutukluların olduğu bölüm, bir çeşit “demir duvar”la ayrılmıştı. Ortada, ancak bir kişinin, o da sağa sola sürünerek geçebileceği genişlikte bir kapı vardı. Rum yüzbaşı o kapıyı açınca, arkadaşlarımdan tümünün kapının arkasındaki bölüme olduklarını gördüm.

“Hadi Mister Mette” dedi Rum Yüzbaşı. “Sen de geç de, kapıyı kapa-

karşı tek sorumlu sensin.” Rum yüzbaşı beni kolumdan çekip dışarı aldı. “Şu koltuklardan birine otur” dedi. “Ayrıca aradaki bölmenin kapısını da kapatmayacağım, açık bırakacağım. Yolda sıkıntı basarsa söyle, arkadaşların cama vurup beni uyarsınlar. Ben şoförün yanında oturacağım. Arabayı durdurur, seni dışarı çıkarırım.”

Tam teşekkür etmek üzereyken, sivil giysili Yunan Alayı subaylarından birinin sesi duyuldu. Rum yüzbaşı dönüp yanıt verdi. Siviller topluluğundan giderek başka sesler de yükselince Rum Yüzbaşı bu kez dikleşip, elini sallayarak topluluğa sert sözlerle bir-

Takis Çangaris ve Mete Akyol
"Boğaz Turu"nda

şeyler söyledi. Sonra bana döndü, "Buradan hemen gidelim" dedi bir solukta. "Yolda arabayı durdurur, o zaman konuşuruz. Şimdi hemen gidelim" Ortada, benim yüzümden, tatsız birşeyler olduğu belliydi.

Yüzbaşı'nın sinirden sapsarı olmuş yüzünü görünce uzatmadım, Kara Mer-yem'in karşılıklı jandarma koltukla-rından birine oturdum, arka kapının üst-tümüne kilitlenmesini, sessizce seyrettim.

Arabamız oradan ayrılırken, geride bıraktığımız sivil giysili Yunan subay-ların bağırışlarını duyuyorduk ama, birşey anlamıyorduk ki... Kendileri küfrediyorlar, kendileri duyuyorlar, kendileri anlıyorlardı ne dediklerini...

**

"Ben hepsini anlıyorum, çocuklar" dedi Teoman Fehim abi. "Sonunda bizbize kaldık, anlatayım da dinleyin."

Rahmetli Teoman Fehim abi, Ana-dolu Ajansı'nın Ankara merkezinde, çeviri bölümünün şefiydi. Kıbrıslıydı. Çok güzel İngilizcesi ve ayrıca çok

güzel Rumcası da vardı. İngilizce'yi Kıbrıs şivesiyle konuştuğu için Kıbrıs kökenli olduğunun anlaşılmasını istemiyor, buradaki ailesini korumak için Türkçe'den başka dil bilmiyormuş gibi yapıyordu. Teoman abi, Rum yüzbaşıyla Yunan subaylar arasından geçen tartışmayı tane tane anlattı:

Ben "Kapalı yer korkum var" der-ken Rum yüzbaşıyla konuştuğumu gören Yunan subaylar merak etmişler, "Sana ne diyor o?" diye sormuşlar. Rum yüzbaşı da, efendi efendi "Hasta-lığı var, kapalı yerde kalamıyor" de-miş. Subaylardan biri, ağza alınma-yacak küfürlerle karşılık vermiş:

"Geceleri karısıyla nerede yatıyor-muş? Şehir meydanında mı?" demiş. Rum yüzbaşı, bunu söyleyen Yunan subayın ağzının payını vermekte ge-cikmemiş:

"Bir insana anlamadığı dilde küf-retmek, erkeklığe de, insanlığa da, kahramanlığa da sığmaz" demiş. "Utanın, utanın..."

Bir başka Yunan subayı karışmış söze: “Bir avuç silahsız, sivil Türk yakaladın diye kendini kahraman mı sanıyorsun Yüzbaşı?” demiş. Bu söz bizim Yüzbaşı’nın tepesini attırmış.

“Kahramanlık sözcüğünü ağzınıza almaya hiçbirinizin hakkı yok” demiş. “Hem başımıza bunca belayı çıkardınız, hem de Türkler gelince cepheye bizi sürdünüz, kendiniz karılarınızla, çocuklarınızla buralara saklandınız... Siz kim, kahramanlıktan söz etmek kim?”

Teoman abi bu konuşmayı çevirdikten sonra, kendi görüşünü de ekledi: “Kıbrıslı Rumlarla Yunanların geçinemediklerini hep bilirdik ama” dedi. “Askerlerinin bile arasında geçimsizlik olduğunu ilk kez görüyorum.”

**

Lefkoşa’yı geride bıraktık, bir yolun kenarında durduk. Rum yüzbaşı Black Mary’nin arka kapısının kanatlarını açtı. “Mister Mette, iyisin değil mi?” diye sordu. “İstersen inebilirsin, beş on

dakika dolaşıp, hava alabilirsin.”

Teşekkür ettim, inmek istemediğimi söyledim. Ve hemen ardından, hepimizin kafasındaki soruyu sordum:

“Ne amaçla ve nereye götürüyorsunuz bizi, komutan?” dedim. Açık açık yanıtladı sorumu: “Güneye, Limasol’a gidiyoruz” dedi. “Sizi cezavine götürüyoruz. Merak etmeyin, savaşta en güvenli yer, cezaevidir. Herşey iyi olacak...”

Bir sorum daha vardı. Onu da sordum: “Siz benim adımı öğrenmişsiniz ama ben sizin adınızı bilmiyorum” dedim. “Bana adınızı söyler misiniz?” Komutan, bu ortamda, böyle bir soru beklemiyordu. Başladı gülmeye:

“Takis” dedi. “Tam adım, Takis Çangaris... Ama sen bana Takis diyebilirsin...”

Birbirimize ellerimizi uzattık; tokalaştık, tanıştık...

**

Yarım saat kadar geçmeden bir kez daha durduk. Takis Yüzbaşı, bizi dur-

duran 9-10 kişilik bir topluluğa doğru yürüdü, sesini yükselterek onlarla sert bir tartışmaya girdi. Gözlerimizi Teoman abiye çevirdik. İşaret parmağını dudaklarına götürdü, susmamızı işaret etti. “Sonra anlatırım” dedi, yavaş bir sesle.

Dışarda Takis Yüzbaşı, bizi durduran toplulukla tartışmasını, giderek sertleşen

Takis Çangaris ve Mete Akyol anılarını tazelediler

bir sesle sürdürüyordu. Ben arka kapıdaki demir parmaklıklı pencereden onları izliyor, sık sık başımı arkaya çevirerek gördüklerimi arkadaşlarıma fısıldıyordum. Takis Yüzbaşı bir ara başını arabaya doğru çevirdi, yüksek sesle birilerine seslendi. Şoför bölümünden iki Rum çavuş, ellerinde Kalaşnikof'ları ile indiler yüzbaşının yanına geldiler. Yüzbaşı, sonra da üniformasının ön düğmelerini çözüp, göğsünü açtı ve karşısındaki topluluğa doğru bir iki adım daha yaklaşarak meydan okurcasına bağırmağa başladı. Topluluk sustu, tartışmayı sonlandırdı. Takis Yüzbaşı biraz daha bağırıyordu ve sonra

tümü, kendi aralarında söylene söylene jiplerine bindiler, gözden kayboldular.

“Hepimize geçmiş olsun, çocuklar” dedi Teoman abi. “Bunlar EOKA-B’cilerdi. Yüzbaşı’dan bizi kendilerine teslim etmesini istiyorlardı.”

Yüzbaşı karşı çıkınca onu ölümle tehdit etmişler. O da arabadaki iki çavuşunu yanına çağırıp, silahlarını EOKA-B’cilerin üzerine çevirmelerini emretmiş; ardından üniformasının düğmelerini çözüp, göğsünü açmış ve efece bağırması “Önce beni öldürün...” demiş. “Benim cesedimi çiğnemenen buradaki Türklerin yüzlerini bile göremezsiniz. Beni öldürebilirsiniz ama hiçbirinizde bu kalaşnikoflardan sağ kurtulamazsınız.” Yüzbaşı Takis bundan sonra bir de nara atmış: “Haydi, davranın... İçinizde en erkek hanginizse, ilk o ateş etsin de göreyim...”

EOKA-B’ciler, Yüzbaşı’nın kararlı duruşu ve silah namluları karşısında daha fazla direnemeyip, gitmek zorunda kalmışlar.

**

Bu olayın üzerinden bir saat kadar geçtikten sonra bizim Black Mary, Lefkoşa- Limasol yolunun kimbilir

“İçinizden biriniz bile bu Kalaşnikof’lardan sağ kurtulamazsınız. Haydi davranın! İçinizde en erkek hanginizse ilk o ateş etsin de göreyim...”

kaçıncı kilometresinde bir kez daha durdu. Ne olduğunu anlamaya çalışırken Takis Cangaris’in, tüyler ürpertici bağırışıyla kendimize geldik. Durum bu kez kesinlikle daha ciddiydi. Benim pencerenin parmaklıkları arasından baktım, Takis Yüzbaşı EOKA-B’cilerle tartışmıyor, birkaçına yumruk üstüne yumruk indiriyordu. Yüzbaşının yumruklarından kurtulanlar kaçmaya başlıyordu. Onlar tabana kuvvet uzaklaşırken Yüzbaşı öfkeyle arkalarından bağırıyordu:

“Hepiniz defolun, gidin karşımdan; bir daha da popolarınızı temizlemeyi öğrenmeden kahramanlık taslamaya kalkışmayın”

**

Akşamın yaklaşmakta olduğunu karımızın acıkmasından anladık. Takis Yüzbaşı da acıkmış olmalıydı ki arabayı durdurdu, hepimize müjdeyi ver-

di: “Biraz ötede bir köy var. Kahvesinde yarım saat mola verelim. Çay, kahve içeriz, bulabilirsek belki hafif birşeyler de yeriz...”

Köy kahvesinin bahçesinde, U biçiminde dizilen sandalyelere oturduk, kimimiz çay, kahve içtik, kimimiz de yanında birşeyler atıştırdık. Bahçe, bir tepenin yamacında, insan eliyle düzleştirilmiş bir toprak parçasıydı. Bulduğumuz yerden, aşağıdaki evlerin damları görülüyordu. Hepsinin üzerlerinde, kireçle yazılmış EOKA-B yazıları vardı. Harflerin her biri, bir insan boyu kadardı. Yamacın yukarı doğru uzayan öteki bölümünü ise, dört beş dakika içinde köyün meraklı halkı doldurdu. Gözlerini açmışlar, bize bakıyorlardı.

Takis Yüzbaşı saatine baktı ve nazikce molamızın bittiğini hatırlattı, tüm direnmemize karşın bize para ödetmedi, yediklerimizin, içtiklerimizin parasını kendi cebinden ödedi.

“Konuğumuz değil misiniz?” dedi gülerek ve ekledi: “Zaten ne yedik, ne içtik ki...”

Birlikte, köy kahvesinin üç dört adım ötesindeki aracımıza doğru yürümeye başladık. Ne olduysa, işte o an oldu... Bizi seyreden köylülerden biri, gırtlığını yırtarcasına bağırarak birşeyler söyledi. Sonradan öğrendik ne dediğini:

“Başımıza ne geldiyse sizin yüzünüzden geldi” demiş. “Evimizi, işimizi bırakıp, dağ köylerine sığındık. Şimdi de gelip burada keyif çatıyorsunuz...” Bu kıvılcım, çoğunun EOKA-B’li olduğunu öğrendiğimiz kalabalığı ateşlemeye yetti. Yamacı dolduran halk,

ellerine geçirdikleri taş ve sopalarla sel gibi üzerimize doğru akmaya başladı. Bir yandan ağızlarına geleni söylüyorlardı. Takis Yüzbaşı bu kez bize bağırdı: “Hemen arabaya girin, yere yatın...” dedi. “Kimse oturmasın, hepiniz birbirinizin üstüne kapaklanın...”

Önce bizi arabaya soktu, üzerimize kapıyı kapadı, kilitledi, sonra da “işe koyuldu”. Köylülerin bağırışları, Yüzbaşının ve iki çavuşun havaya sıktıkları kurşunların seslerine karıştı. Çığlıklardan kargaşanın büyük olduğu anlaşıyordu. Kendimi yine tutamadım, yine demir parmaklıkların arasından dışarı baktım. Kalabalık, çil yavrusu gibi dağılıyor, herkes başka bir yöne kaçıyordu.

Sonunda Takis Yüzbaşı’nın ve iki çavuşun Kalaşnikof’ları sustu. Takis, dışardan “Mister Mette” diye bağırdı. Kendisini duyduğumu biliyordu. “Hepiniz rahat oturabilirsiniz. Herşey kontrolümüz altında. Şimdi buradan ayrılp, yolumuza devam ediyoruz.”

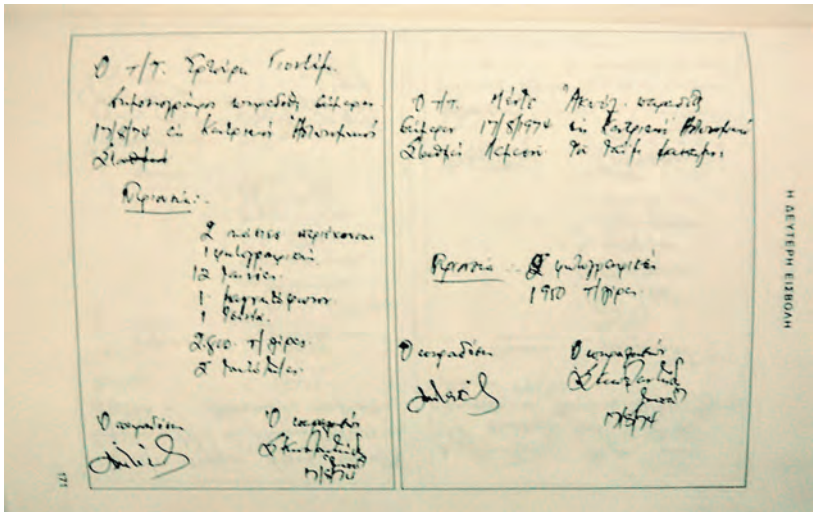
**

Limasol Emniyet Müdürlüğü önünde durduğumuzda, saatler geceyarısına yaklaşıyordu. Yüzbaşı Takis kapıyı açmadan, dışardan seslendi:

“Mister Mette, arkadaşlarını söyle, şimdi içeri gidip görüşeceğim. Sonra gelip sizi alacağım.”

“Tamam, komutan...”

Beklemeye başladık. Süre uzadıkça uzuyordu. Takis Yüzbaşı geldiğinde saatler gece yarısını çoktan geçmişti “Beklettim, kusura bakmayın” dedi. “Şimdi hepinizi birer birer içeri alacağız.”

İçerde, büyük bir odaya alındık. Cezaevi Müdürü Albay her arkadaşımıza tek tek kimlik soruşturması yapıyor, ceplerinden ya da çantasından çıkanları kaydediyor, aynı notları Takis Yüzbaşı da tutuyor, sonra kendi listesini Albay'a imzalatıp, kendi çantasına koyuyordu.

“Bir çeşit emanet teslimi mi yapıyorsunuz?” diye sordum.

Yüzbaşı Takis “Evet, aynen öyle” dedi. Kimliği zapta geçirilen her arkadaşımız, içeri çağrılan bir polise teslim ediliyor, bulunduğumuz salonun bir kaç koridor ötesindeki, cezaevine gönderiliyordu. Son arkadaşımı da gönderip benim işlemlerimi de bitirdikten sonra Yüzbaşı Takis Cangaris yine bir polis çağırdı. Polise teslim edilip, “içeri” gönderilme sırası bendeydi. Tam yerimden kalkmaya hazırlanırken Yüzbaşı kolumu tuttu, kalkmamı engelledi:

“Orta şekerli üç kahve söyle bize” dedi polise.

Takis Çangaris'in kitabında da yer alan Mete Akyol ve Türk tutuklulara ait zabıt tutanağı

Birlikte kahvelerimizi içerken Yüzbaşı Takis, çantamdan çıkan bir güllü önceki Hürriyet gazetesinin başlığını gösterdi, çevirmemi istedi. Tek sözcükten oluşan başlığı biraz zorlanarak çevirdim: “Magosa’dayız.”

Sıkıldığımı görünce, “Lütfen çekinme, savaştayız” dedi. “Ayrıca şu haritadaki okları açıklamana da gerek yok. Ben bir askerim. Magosa’yı kuşatıp, almanız aynen bu oklarla belirtil-diği gibi oldu...”

Biraz daha konuştuk. Sonunda bir soru da ben sormak istedim:

“Burada, iki saate yakın bir süre beklettiniz bizi?” dedim. “Bir anlaşmazlık mı vardı?” Albayla gözgöze gelip, hafifçe güldüler.

“Yolumuzu kesen EOKA-B’cilerin bir takımı da, burayı basmışlar, sizi kendilerine vermemizi istiyorlar-

dı” dedi. “Sizi elimizden alıp, sokak ortasında kurşuna dizeceklermiş. Sonunda Klerides’i arayıp, ondan destek istedim. Onun araya girmesiyle burası temizlendi ve sizi tek tek içeri aldık. O nedenle uzadı gelip, sizi almam...” Sonra yine gülerек sürdürdü sözlerini: “Merak etme” dedi. “Hücrelerinizde hepiniz tam güvenlik altında olacaksınız.”

Endişeyle “Hücre mi?” dediğimi hatırlıyorum. Yüzbaşı Takis, Cezaevi Müdürü’ne Rumca birşeyler söyledi ve hep birlikte ayağa kalktık.

“Ben senle burada vedalaşayım, seni hücrene albay götüreceğim...” dedi.

Gözlerimle sarılırcasına baktım Yüzbaşı Takis’in yüzüne. Zoraki de olsa gülümsüyordu.

“Türk usulü vedalaşalım” dedi ve boynuma sarıldı, bir yandan da kulağıma fısıldadı: “Merak etme, albayla konuştum. Hücrenin kapısını açık bırakacak...”

Ben de teşekkürümü fısıldadım onun kulağına: “Çok teşekkür ederim sana, komutan... Çok, çok teşekkür ederim...”

Takis Yüzbaşı başını öte yana çevirmişti. Gözlerindeki nemi gizlemeye çalışıyordu ama... I-ıh. Beceremiyordu. Albay koluma girdi:

“Haydi Mister Mette” dedi. “Ben götüreceğim seni...”

Birlikte birkaç koridoru geçip, ampulleri nazlanarak yanan loş bir yolu yürüdük; sonunda demir kapısı ardına kadar açık bir hücrenin önünde durduk.

“Merak etme, senin kapını hiç kapatmayacağız” dedi Albay. “Yüzbaşı Çangaris bana, kapalı yerde kalamama hastalığından söz etti.”

Özellikle kapatılmasını istedim hücremin kapısının: “Kapımı kapatmanızda bir sakınca yok, kilitlemeyin yeter bana” dedim. “Bu anda bana

“İki dost”un öyküsüne Yunanistan’ın önde gelen Tanea gazetesi de geniş yer vermişti.

Mete Akyol serbest bırakıldığı gece Türk basınındaki arkadaşlarına başından geçenleri anlatıyor.

yapacağınız en büyük iyilik, kapımı kilitlememenizdir.”

Bunları söyledikten sonra hücremin demir kapısını içerden kendime doğru çekerek kapatmaya çalıştım. “Ben yardımcı olayım” dedi albay ve o dışarıdan iterek, ben içeriden çekerek hücremin demir kapısını birlikte ağır ağır kapattık.

**

1974’de Limasol’daki cezaevinde tüm dünyanın üzerine kapanan hücremin kapısının birkaç adım ötesinde Yüzbaşı Takis Çangaris’le Türk usulü sarmaş dolaş kucaklaşıırken kendisine duyduğum sonsuz sevgim ve teşekkürlerimin aynını, 37 yıl sonra İstanbul Atatürk Havaalanı’nda, ailemizin konuğu emekli General Takis Cangaris’i sarmaş dolaş kucaklayarak karşılarken de duyuyordum.

Yüzbaşı Takis Cangaris 1974 yılında

bana, “düşman üniformalı” her askerin “düşman” olmadığını kanıtlamıştı, 2011 yılında emekli general Takis Cangaris ise, bir dostluğu nedeniyle kendisine yüreğimde oluşturduğum sevgim ve teşekkürlerimi 37 yıl sonra bile ilk günkü tazelikleriyle koruduğumu kanıtlayabilme olanağı sağlamıştı.

Bir kez daha teşekkürler, Yüzbaşı Takis Cangaris... Bir kez daha teşekkürler, emekli General Takis Cangaris.

Bakmayın siz birinin bir zamanlar yüzbaşı olduğuna, ötekini şimdi emekli general olduğuna... Görevleri, makamları, sıfatları, unvanları değişebiliyor ama... İnsan, eğer insansa, hiçbir zaman değişmiyor, olduğundan başka olmuyor, her zaman insan kalabiliyor...

Kendilerine duyulan sevginin ve teşekkür duygularının ilk günkü tap-tazeliklerini ve ilk günkü capcanlılıklarını koruyabildikleri gibi, 37 yıl sonra bile... •

BÜYÜK YAPITLARIMIZ

Konur Ertop

Bilgi cumhuriyetinin bu örnek yurttaşı yalnız düşünür değil bir devlet adamı, bir bilim adamıydı.

Bilgi Cumhuriyetinde Bir Düşünür

Adnan Adıvar

"Bilgi Cumhuriyeti Haberleri" adını taşıyan kitabın da yazarı olan Abdülhak Adnan-Adıvar, 2. Abdülhamit döneminde İstanbul'da Tıbbiyeyi bitirdi. Özgür bir ortam arayışıyla gittiği Berlin'de Tıp Fakültesinde asistanlık yaptı. 2. Meşrutiyet'te ülkesine dönerek Tıp Fakültesinde profesör oldu. Mütareke'de İstanbul milletvekiliydi. Eşi Halide Edip-Adıvar'la birlikte Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Meclis başkanlığı görevlerinde bulundu. Cumhuriyetin ilk yıllarında

siyasal görüş ayrılığı yüzünden eşiyle birlikte Türkiye'den ayrıldı. 12 yıl süren gönüllü sürgünlük döneminde Paris'te Doğu Dilleri Okulu'nda Türkçe okutmanı olarak görev yaptı. "Osmanlı Türklerinde Bilim" kitabını bu yıllarda Fransızca olarak yayınladı. Türkiye döndükten sonra Edebiyat Fakültesi'yle MEB'nin birlikte hazırladığı, büyük bir din, bilim, tarih, edebiyat bilgileri kaynağı olan İslam Ansiklopedisi'ni yönetti. "Faust - Tahlil Tecrübesi", "Tarih Boyunca Bilim ve Din" kitaplarını yayınladı. Akşam,

Vatan, Cumhuriyet gibi gazetelerdeki yazılarını derlediği kitapları arasında “Dur, Düşün”, “Hakikat Peşinde-Emeklemeler” gibi yapıtları yer alır. Bu derlemelerin ilki ise, “Bilgi Cumhuriyeti Haberleri”dir.

“Bilgi Cumhuriyeti”, bilim-sanat dünyasının özlemine duyduğu bir kavram. Tarihi, Eskiçağ Yunan düşünce-sine uzanıyor. A. Adıvar, Aydınlanma Çağında, Fransız bilginin Bayle’nin, bu adı verdiği ve yurdundan uzakta çıkarmak zorunda kaldığı dergisinde, *“İnsanları farklı bölümlere ayıran sınırlar yıkılmalı, o insanların birleştikleri Bilgi Cumhuriyetine mensup yüksek insan niteliği dikkate alınmalıdır,”* dediğini hatırlatıyor.

II Dünya savaşı yıllarıdır. A. Adıvar, kitabında insanlığın geleceğini nasıl tasarladığını anlatırken, aynı kavrama değinmektedir: *“Savaştan sonra uluslar arasında gerçek anlaşmayı sağlamak için bu cumhuriyetin büyük hizmeti olacak, sürekli barış ancak bilginlerin omuzla-*

rında yükselecek ve onları yükseltecektir.”

Demokrasiye tutkun bir aydın olan yazar, düşünce özgürlüğünü, boş inançların karşısında bilim verilerini savunur. Daha derini, daha yeniyi öğrenmek için her olanaktan yararlanır. Faust kitabında anlattıkları, ilerlemiş yaşında Sorbonne Üniversitesinde izlediği derslerle beslenmiştir. Gençleri anlamaya çalışmış, bilgisini, deneyimlerini onların hizmetine vermiştir. Paris’te doktorasını yapan Vedat Günyol genç dostlarından biri olmuştur; İslam Ansiklopedisi’nde de birlikte çalışmışlardır.

Ansiklopedide birlikte çalıştığı Prof. Dr. Cavit Baysun onu anarken der ki: *“Okuduğunu sıkı bir eleştiriden geçirdikten ve kendi düşüncesiyle yığurduktan sonra yepyeni bir terkip haline koyan bu olağanüstü adam, yaşamını da bilimin ve gerçeğin değişmez ilkelerine göre düzenlemişti.”*

Alçakgönüllü düşünür ise kendisini tanımlarken, *“Okuduklarımı bey-nime sindirdikten sonra onlardan bazı*

Demokrasiye tutkun bir aydın olan yazar, düşünce özgürlüğünü, boş inançların karşısında bilim verilerini savunur. Daha derini, daha yeniyi öğrenmek için her olanaktan yararlanır.

fikirler yağurmak benim ancak yapabileceğim iştir. Dosdoğru orijinal terkipler yapmak hünerini, 'bunu kimden ümit edelim' diye soruyorsunuz galiba. Birdir cevabım: 'Gençlerden'" demıştır.

Savaştan önceki Paris'te umutsuzluk, karamsarlık, yılgınlık içindeki gençlere, "İnsanlığı seviniz, bilimi seviniz ve bu iki sevgiden kendinize yeni bir ruh yaratınız..." diyecektir.

Savaş yıllarında Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü'nü görüp gezdikten sonra kendi ülkesinin gençlerine ise, "Ey memleketin çocuklarını, ekmeğini toprağından, yahut kendi el emeğinden çıkardıktan sonra köy ağasına, kasabanın tefeci sermayedarına baş eğmez, milletin koyduğu kanunlara, itaat ettikten sonra jandarmadan, devlete borcunu ödedikten sonra tahsildardan korkmaz başı yukarıda insanlar gibi yetiştirecek enstitülü gençler, sağ olunuz!" diye seslenecektir.

Avrupa'da yaşadığı ülkelerde "arkadaşlık" ettiği minik çocukların, birbirleriyle savaşan ülkelerdeki olası yazgıları, bu duyarlı düşünürü alabildiğine tedirgin etmektedir:

"Acaba nerdesin? İnsanlık için, hürriyet ve demokrasi için açılan cephelerin karşısında, üstün ırk hesabına dünyada hürriyet yerine zulmü, demokrasi yerine diktatörü koymak davasıyla çarpışan bedbahtların safında mısın? Nene lazım Günther, bırak elindeki o kötü oyuncakları, gel seninle yine yeşil çimenler üzerinde oynayalım."

1945 tarihli kitapta savaş en geniş yerlerden birini tutar. Yazar ülkelerin, insanların yanı sıra müzelerin, kitaplıkların zarar görmesinden, kapanmasından yakınmaktadır:

"Bilim ve sanat eserlerinin mahkûm olduğu hapis süreleri yavaş yavaş sona eriyor; fakat onların özlemine çeken bilim adamı ve sanatçıların hayatlarındaki beş yıllık boşluğu hiç bir şey dolduramaz. Bu boşluğu duyan aydınların büyük dünya dramının ilk perdesini açan Alman diktatörüne karşı besleyecekleri duygunun ne olacağını kestirmek güç değildir."

Alman diktatörünü insanlığa olduğu gibi bilime, sanata da düşman olmakla suçlar:

"Hiç kuşku yok ki, Nazi partisinde bilime, bilginlere karşı derin bir güvensizlik vardır. Aydını, düşünürü aşağılamaktan bir an geri durmuyorlardı. Başta Hitler, mahut sahte İncil'inde aydın denilenlerin, zorunlu okullardan geçip kafalarına bilgi tıktırmamış olanlara pek yukarıdan baktıklarını acı acı söylerken 'insanlardan yetenekleri değil, öğrendikleri şeyler, geçirdikleri sınavlar soruluyor. Aydınlarda ne sağlam bir sağduyu vardır, ne de sağlam irade gücü. Bütün irade gücünü kaybetmişler, halka yabancı olmuşlardır,' diyor (Mein Kampf, birçok yerlerde). Eh, bir kere cahil efendi kendi kitabında bunları söyleyince onun âlim uşakları ne yapmazlar?"

İtalyanın faşist diktatörü de bu kendine çok ölçülü yazarın kaleminde, "XX. yüzyılın her anlamıyla yani bireysel, toplumsal 'büyük namussuz-

larından' Mussolini..." diye anılmaktan kurtulamaz!

Yazarımız düşünceye, sanata olduğu gibi bilime de her türlü baskının karşısındadır:

"Müşpet bilimlerin elde ettikleri sonuçların hiç bir kontrole tabi olmaktan tekniğe uygulanması yanında toplumsal, manevi bilimlerin insan topluluklarına uygulanmasında gösterilen hemen hemen tam ihmal, uygarlığı bir uçurumun kenarına sürüklüyor gi-

anlattıkları şöyledir:

Abdülhamid'in tahta geçmesinin 25. yıldönümü nedeniyle, gazetelere her gün yapıştırılmakta olan pul kaldırılmıştır. Bu af, gazete sahibine kâr sağlayacağı için, "İkdam" gazetesi çalışanları zam isterler. Alamayınca, ayrılıp haftalık "Saadet" gazetesini çıkarmaya koyulurlar. İflas edince de abonelere karşı borçlarını ödemek için adreslerine "Tercüman-ı Hakikat" gazetesini göndermeye başlarlar. Bunun

...Estetiğin hüküm sürdüğü sanat diyarında yukarıdan gelen kontrol nasıl gülünç ise, düşüncenin hüküm sürdüğü bilim diyarında da o kadar gülünçtür.

bi gözükmeye başlamıştır. Bu görüşün sonucu olarak müspet bilimler araştırmalarının yukarıdan bir el, yani devlet tarafından kontrol edilmesi ve bir plana sokulması uygun olacağına dair çok yanlış bir düşünce yol almıştır. (...)

Estetiğin hüküm sürdüğü sanat diyarında yukarıdan gelen kontrol nasıl gülünç ise, düşüncenin hüküm sürdüğü bilim diyarında da o kadar gülünçtür "

A. Adıvar yaşadıklarını, gördüklerini aktarırken tarihe de tanıklık etmektedir. İlk basın greviyle ilgili olarak

için de -aralarında yazarımızın da bulunduğu gençler-, Ahmet Mithat Efendi'nin gazetesinde bu süre boyunca para almaksızın çalışırlar... Beyazıt'ta Büyük Reşit Paşa türbesi karşısındaki "Sarafim Kırathanesi"nde müşterilere gazete, dergi, kitap sunulduğu gibi ciltlemiş eski gazeteler de okunabiliyormuş. A. Adıvar anlatıyor:

"Bu kırathaneyi daha doğrusu İstanbul'un bir benzerini bir daha meydana getiremediği bu kuruluşu 1902 yılına kadar takip ettim. Ondan sonra birkaç yıl daha devam ettiğini söyleyenler vardır. Hazine-i Evrak

dergisinin 25'inci sayısındaki bir ilana göre bu kiraathane 1856 yılında açılmıştır. Kiraathanenin sahibi Serafim Efendinin oğlu olacağını tahmin ettiğim ve karantina idaresinde memur olduğunu işittiğim orta yaşlı bir zatın akşamüstleri kiraathaneye gelerek ceketini çıkarıp beyaz ve temiz gömleği ile müşterilere bizzat hizmet ettiğini hatırlıyorum. Kahvesi, suyu pek temiz idi; orada tavla, iskambil asla oynanmadığı gibi bütün kiraathanede hüküm süren sessizlik ve yanyana oturan iki kişinin şayet konuşurlarsa en alçak perdeden konuşmaları dikkate çarpardı.”

Kitaptaki yazılar makale, deneme, anı türlerindedir.

Bir yazıda denemenin büyük ustası Francis Bacon'ı anlatan yazarın deneme konuları arasında, “görev, özent, namus, erdem, onur, alçakgönüllülük, yalan, susmak-dinlemek, dostluk, azla yetinme...” gibi kavramlar yer almaktadır. “Kırk Yıldır Tanırım” başlıklı bir anılar dizisi, yazarın asistanlık yıllarından başlayarak Alman toplumunu insanları, onların davranışları, düşünce biçimleriyle birlikte (olumlu-olumsuz

bakımlardan) konu edinmektedir. Bu anıların bir yerinde yazar derinden etkilendiği bir olayı şöyle aktarmaktadır:

“Birlikte çalıştığım bir genç arkadaş, bir sabah iş başına geldiği vakit, ayakta duramayacak kadar bitkin ve hasta idi. Hemen kendisine işini memnuniyetle yapacağımı, evine dönüp dinlenmesi için şeften izin istemesini teklif ettim. Bu dostça yardım isteğimi şiddetle reddetti ve dedi ki, ‘Gördüğün bu hastalık benim kabahatinin neticesidir. Dün akşam eğlente aşırıya vardım ve hasta oldum. Bundan dolayı izin isteyerek görevden ayrılırsam yalan söylemiş olurum. Yere düşünceye kadar çalışacağım. Yere düşer bayılırsam beni bir arabaya kor, evime götürürsün.’”

Arkadaşının davranışından yazar şu düşünceye ulaşıyor:

“Bunda bilinçsiz veya veya bilinçli bir göreve bağlılık değil, pek bilinçli bir doğruluk vardı. Bilinçli erdem en olgun ahlaki kıymettir.”

Abdülhak Adnan-Adıvar'ın bu kitabı da öteki yapıtları gibi, okuru ileri bir bilinç düzeyine yöneltecek kaynaklardandır. •

konurertop@butundunya.com.tr

Başarı yolun sonu değil, yolculuğun kendisidir.

Ben Sweetland

Kaderiniz karar anlarınızda biçimlenir

Anthony Robbins

Felaketler karşısında dayanıklı durmak ve kader diyerek eğilmemek, kahramanlıkların en büyüğüdür.

François Fénelon

Yeşil Sahalarda Hüzün Var

Futbolumuzun kalbinde tahrip ve yakıcı gücü yüksek bir napalm bombası patladı. İçimizdeki ateş, yedi gün gibi kısa bir sürede giderek büyüdü ve söndürülmesi olanaksız bir yangına dönüştü.

Şike denilen iğrenç bir virüsün yaşattığı sıkıntılı günler, asırlık çınarları devirmedi ama futbolumuzun tarihsel yapısını günlerce salladı. Kırılan fay hatları, yeşil alanlarda gözü yaşlı bir hüznün elden ele dolaşan fotoğraflarını inatla servise koydu. Türk Futbolu şimdi; verilen kararlar ile verilecek olanların arasında gidip gelen ve yediği tekmelerden özelliğini yitirmiş eski bir futbol topuna döndü. Gizemli oyunun marka değeri ayaklar

altında, ekonomisi ise önlenemez bir çöküşe adeta koşuyor. Olmadı...

Takımlarına aşık milyonlarca taraftar ile futbolun keyif armonisiyle her yıl harika besteler yapanları, bir illetin kollarına atmak, sevgi sözcüğünün doyumsuz güzelliklerine ihanet etmektir.

İtalya'nın faşist lideri Mussolini, ülkesinde düzenlenecek Dünya Kupası öncesinde, birçok ülke takımıyla

Benito Mussolini

hazırlık karşılaşması yapacak İtalya Milli Takımı yöneticilerini makamına çağırdı. "Oynayacağınız tüm maçları kazanmak zorundasınız. Benim liderliğimin halkımın üzerindeki etkinliği giderek artan bir sempatiye dönüşmelidir. Bu söylemim bir emirdir." dedi. Duçe'nin istekleri doğrultusunda harekete geçen yandaşları tekliflerini ilk önce Avusturya Milli Takımı yetkililerine ulaştırdı. İtalyanlar, Roma'da yapılacak hazırlık karşılaşmasını farklı kazanmak istediklerini, her gol için üç bin altın, takım oyuncularına da özel prim vereceklerini bildirdi.

Bu teklife, daha sonra patlak verecek ikinci dünya savaşı sırasında cepheye ölen teknik direktörü Otto Lingelhalm başta olmak üzere tüm Avusturya Milli Takımının tepkisi büyük oldu. Lingelhalm İtalyan heyetini tarihe geçen şu söylemle adeta kovdu:

"Mussolini gelecekte dünya tarihinin yazacağına inandığım en büyük faşistlerden biridir. Faşistler, satın aldıkları kitlelerin kanlarını bir vampir gibi emer. Gidin liderinize söyleyin Avusturyalıları satılık değildir."

İspanya futbolunun gelmiş geçmiş en büyük oyuncularından Arjantin asıllı Alfredo Di Stefano'nun Real Madrid günleri, yaşlanması nedeniyle son günlerini yaşamaktadır. Bir dönemin büyük oyuncusu, eski günlerine oranla biraz daha ağırlaşmış ancak golcülük yeteneklerini kaybetmemiştir. Di Stefano'nun Gabriella adında birlikte olduğu Granadalı bir sevgilisi vardır. Ünlü oyuncu ile sevgilisinin aşkları dillere destandır. Gabriella bir gün bir istekle Real Madrid'in efsane oyuncunun yanına gelir. Granadalı dansöz ligden düşme endişesi içinde olan Granada takımını kollamasını ve takım arkadaşlarını etkilemesini ister. Bu bir anlamda ünlü oyuncuya sevgi-

Alfredo di Stefano

lisi tarafından yapılan bir şike teklifidir.

Real Madrid ve İspanya futbolunun sembolü olan oyuncu, birden öfke seline kapılır, yıllarca birlikte olduğu büyük aşkı Gabriella'ya yönelik, gazete sütunlarına düşen kitaplara konu olan söylemine başlar: "Bir kadın deli gibi sevdiğini adeta haykırdığı erkeği-ne şerefsizlik içeren, haysiyet ve onu-runu satmasını isteyen bir teklifi nasıl yapar. Bu dakikadan itibaren benim için Gabriella adında bir kadın yoktur. Çünkü, önerdiği teklif erkeğini küçük düşürmüştür. Seven, aşık olan bir kadının ruh hali bu olamaz. Bana yaptığın bu iğrenç tekliften sonra Granada ile oynayacağımız maça bir başka düşünce ile çıkacağım. İçimden kulüp başkanını linç etmek geçiyor."

Bir dönemin büyük yıldızı Di Stefano, Granada kulüp başkanı Alberto

Gabriella, Di Stefano'ya Granada takımını kollamasını ve takım arkadaşlarını etkilemesini ister.

Bu ünlü futbolcuya sevgilisi tarafından yapılan bir şike teklifidir.

Guennesso'yu linç etmedi ama Real Madrid'in attığı dört golün üçüne imza atarak rakibini ikinci kümeye hırsla yolladı.

Yedi günde futbolumuzun tam kalbine bir bomba düştü. Şimdi hasar tespitiyiz. Ayrıca bu enkazın yıkıntıları arasından kısa sürede bir diriliş yaşanamayacağını bilmeliyiz. Umudumuz bu ülkede nice Otto Lingelhalmlar ve nice Di Stefano'ların olduğudur. Onlar, Alberto Guennesso gibilere dur diyebilmek için varlıklarını sürdürmelidir. •

metingoren@butundunya.com

Taksicilikte ilk günü olan şoförün taksisine binen müşteri şoföre bir şey sormak için hafifçe omzuna dokunur. Şoför bir çığlık atıp, direksiyonun kontrolünü kaybeder ve kaldırıma çıkar. Arabayı durdurduktan sonra arkaya dönüp müşteriye:

Bir daha bunu yaparsan gözünü patlatırım!" diye bağırır.

Müşteri; "Küçük bir dokunuşun sizi bu kadar korkutacağını düşünemedim, özür dilerim" der. Kendini toparlamış olan şoför, müşteriye dönüp:

"Haklısınız, sizin kabahatiniz yok, bugün benim taksi şoförlüğündeki ilk günüm; 25 senedir cenaze arabasında şofördüm de..."

TÜRK DİLİ

Orhan Velidedeoğlu

Politika

7 Haziran 2011 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Prof. Dr. Abidin Kumbasar'ın **Sömürü Düzeninin Yozlaştırdığı Politika** başlıklı yazısından 'yozlaştırılmış politika' ile ilgili birkaç satır:

“... Hukuk dahil her şeyin bir fiyatı olan sömürü toplumlarında, satın alınamayan hiçbir şey olamaz. Bu nedenle yerküre boyutundaki yozlaşma salgınından, diğer insan davranışları gibi, politikayı ve politikacıları soyutlamak olanaksızdır...”

“Ulusumuzun politik yaşamındaki gelişmeleri de izlediğimizde sömürü

düzeninin etkilerini ve politik tartışmalardaki düzeysizliği saptayamamak olanaksızdır...”

Yazarın bu ve benzeri görüşleri bana 1960'lı yıllarda, Falih Rıfkı Atay'ın **Dünya** gazetesinde bir başyazısındaki şu sözlerini anımsattı:

“Bir kişiye ağır bir söz mü söyleyeceksin, hiç ağzını bozma, politikacı de yeter...” (!)

Bütün Dünya dergimizin Genel Yayın Yönetmeni Sayın Mete Akyol'un, 20 yıla yakın İzmir milletvekilliği yapan (1961-1980); bu arada Sanayi, Milli Eğitim ve iki kez de Ça-

lışma bakanlığını üstlenen Sayın Ali Naili Erdem ile yaptığı bir televizyon programında Sayın Erdem'in şu sözü bir döneme ışık tutuyordu:

“Biz politikacı değil, siyaset adamıydık!..”

Demokrat Parti'yi iktidara getiren 1950 yılı seçimlerinde Lise öğrencisi idim. Ondan sonraki 15 seçim ortamını düşünüyorum: Hiçbirinde bu son seçimlerdeki kadar hayal kırıklığına uğradığımı, utanç yaşadığımı anımsamıyorum. 12 Haziran seçimleri Türk demokrasi tarihine “insani değerlerin ayaklar altına alındığı bir seçim” olarak; “kasetlerin gölgesinde yapılan seçim” olarak geçecektir.

Bu son seçimlerde karşıt parti adayları, günün yaygın deyişiyle, “belden aşağı vurularak” yıpratılmak istendi; özel yaşantılara saldırıldı, seviye çukurlaştırıldı.

Millet Meclisi tarihinde, özel yaşamlara saldırılarak puan toplanacağını sananlar görülmüştür; ancak bu kerte ileri gidilmemiştir.

Örneğin: Rahmetli Osman Bölükbaşı, Millet Meclisi'nin genel kurulunda, kürsüden iktidardaki Adalet Partisi'ne yönelik eleştirel bir konuşma yaparken, o partiden bir üyenin, Bölükbaşı'nın ilişkisi olduğu söylenen Türk sanat müziği sanatçısı bir bayanın adıyla, “Bırak bu konuşmaları da sen B. A. dan söz et!” diye laf atması üzerine Bölükbaşı'nın gürleyen yanıtı kulaklarımızdadır.

“Bana bak, bana..! Bana deseler deseler ‘zampara’ derler. Ya sana ne

derler!..”

Bu olaydan sonra bir daha kimse böyle bir ilişkiyi gündeme getirmedi.

Otuz beş yıllık devlet hizmetimin otuz yılı TBMM'nde geçti. Bu süre içerisinde şu izlenimi edim ki, Türk halkı -seçmen- çapkın milletvekiline karşı hoşgörülü. Bunun örnekleri var; ama en dikkat çekici örneği rahmetli Menderes; Başbakan olduktan sonra değil, milletvekili iken bile bayanlarla ilgisi biliniyordu. Ama onu halk, özellikle 1950' den sonraki siyasi yaşamı boyunca hep baş tacı etmiştir.

Can Dündar, 10 Mayıs 2011 tarihli Milliyet gazetesinde, 1950'lerin ortalarına doğru meydana gelen ve kulaktan kulağa yayılan bir olaya değinmişti: “Menderes'in Başbakan ve de evli olduğu dönemde bir(kaç) sevgilisi vardı. CHP'ye yakın bir gazetenin foto muhabiri Başbakanın sevgilisinin evine girmiş ve Menderes'in ona sevgi sözcükleriyle imzaladığı fotoğrafı görüntülemişti. ‘Gayrimeşru aşk’ belgeleydi artık... Dönemin ‘kaset’i muhalefetin elindeydi.”

“Menderes, durumu öğrenince ‘Ahlaksızlıktır bu... Özel hayata girmek neymiş, göstereceğim onlara...’ diye gürlemişti. Ama muhalefetteki CHP'nin lideri İsmet İnönü, fotoğraf önüne getirilince ‘Ne özeli, kendi eşiyile değil ki’ demedi. CHP örgütü, fotoğrafı Anadolu'ya dağıtıp ‘Beline hâkim olamayan Başbakan’ı teşhir etmeyi’ önerdiğinde ‘Bu fotoğrafı ortadan kaldırın, bir daha da görmeyeyim’ diye tersledi onları...”

“Bugünlerde dilden dile gezen ‘belalı’ kasetleri ve o kasetler üzerinden

“Bugünlerde dilden dile gezen ‘belaltı’ kasetleri ve o kasetler üzerinden ahlak bekçiliği ve ucuz politika yapanları görünce İnönü bir kez daha büyüyor gözlerde...”

ahlak bekçiliği ve ucuz politika yapanları görünce İnönü bir kez daha büyüyor gözlerde...”

TBMM’de Tunceli’yi üç dönem temsil eden (X, XI, ve I. dönem) CHP milletvekili rahmetli Fethi Ülkü’nün gençlik, öğretmenlik ve siyasi yaşamına ilişkin çok ilginç anılarını çeşitli ortamlarda banda kaydetmiştim; bunlardan bir kaçı, geçmiş yıllarda dergimizde yayımlandı.

Bu anılardan 29 Aralık 1991 tarihli bir bant kaydını -yeri geldi- değerli okurlarıma sunuyorum:

Efendim, Sayın Velidedeoğlu ile ikimiz, değişik görevlerle de olsa, Mecliste bulunduğumuz için, Meclis anılarımız ağırlık kazanıyor...

Anlatacağım önemli olaylardan biri, rahmetli Adnan Menderes’in, Kıbrıs konusunda Yunanistan ile imzalanan ikili anlaşmanın gereği olarak üçlü görüşmeler için 1959 Şubat ayında gittiği Londra’da geçirdiği uçak kazası ve sonrası ile ilgilidir.

O dönemde rahmetli İsmet İnönü muhalefet lideridir. Olay duyulur duyulmaz hepimiz gibi İnönü de büyük bir üzüntüye kapılmış; Menderes’in hayatta olduğunu öğrendiği zaman da son derece mutlu olmuştur.

Menderes’in Ankara’ya döneceği

gün haber alınınca hep birlikte istasyona karşılamaya gittik. [Yanılmıyorsa, Sayın Fethi Ülkü o tarihte C-HP’nin Meclis grup başkan vekilidir.].

İnönü, çok yakını, adeta evladını bekler gibi bir heyecan içerisindeydi. Tren garda durunca bir telaş oldu. Menderes, trenden indikten sonra İnönü’nün bulunduğu tarafa yöneldi, yanına geldi. İnönü onu, gerçekten bir yakını; sevdiği ve felaketten kurtulmuş bir yakını gibi karşıladı, kucakladı ve öptü. O hava içinde Meclise gelindi...

Aradan birkaç gün geçmişti, Kıbrıs ile ilgili anlaşma üzerindeki görüşmelerden sonra Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, gelinen son durum hakkında açıklamalar yaptı. Ardından muhalefet lideri İnönü söz istedi. Başta Menderes olmak üzere heyetin çalışmalarını takdir ettiğini, ancak bir noktaya işaret edeceğini söyledi. O anlaşmada garantör devletlerin bir tehlike anında müdahale edeceklerine ilişkin bir madde vardı, orayı okudu, arkasından “bir eksik görüyorum” dedi. “Garantör devletler müdahale eder” maddesinin “derhal müdahale eder” şeklinde olması uygun olurdu. Müdahale ederler; ama ileriye matuf bir sözdür bu. Ne zaman, hangi şartlar altında müdahale ederler?.. Böyle bir sözcük bize güç kazandırır. Fakat

anlaşma yapılmış bitmiştir, bundan sonra yapılacak bir şey yoktur. Yalnız dış âleme karşı, garantör devletlere karşı, zamanı gelince bunu bilmeleri için işaret etmek istedim”...

Bu çok yerinde uyarıya karşı söz alan Fatin Rüştü Zorlu, ağır bir konuşma yaptı. Arkasından Menderes kürsüye çıktı ve hatırımda kaldığı kadirliyle:

“Paşa, paşa sen bunu bile düşünmezdin, bu olayı düşünmeye kalksan kafan patlardı” biçiminde ağır bir çıkış yaptı. Sonra hoş olmayan olaylar oldu, gürültüler, patırtılar... toplandı bitti.

Ertesi gün grup odasında üzüntü ile bu durumu konuşuyorduk. Bir arkadaşımız eski tarihli gazetelerde araştırma yapmış. Orada, Menderes CHP milletvekili iken, İnönü’nün Cumhurbaşkanlığı döneminde, onu çok yücelten, öven; manevi yönden ona bağlılığını ve saygılarını ifade eden bir telgrafını bulmuş. “Yarın bunu kürsüde okuyalım, dün İsmet

Paşa’ya böyle böyle diyen, onu küçümseyen kişinin vaktiyle ne durumlarda olduğu meydana çıksın” dedi ve İsmet Paşa’ya bu telgraf gösterildi.

İsmet Paşa telgrafı dikkatle okudu ve şöyle dedi:

“Hayır! Bunun Menderes’in aleyhinde bir vesika olarak kürsüye getirilmesine müsaade etmem. İnsanlar zayıf anlarında her türlü sözü söyleyebilir, her türlü davranışta bulunabilirler. Onlar, ilerde o kişinin bir zamanlar iyi veya kötü adam olduğuna delalet etmez. Asabî dönemde her türlü söz söylenebileceği gibi, zayıf iradeli kimseler de bu gibi sözleri söyleyebilir.

Bu o türlü belgelerden biridir. Telgrafın Genel Kurulda okunmasına izin vermiyorum!..”

İşte İsmet Paşa... İşte İsmet Paşa’nın siyaset adamlığı... İşte İsmet Paşa’nın büyüklüğü...

Başka söze gerek var mı?.. •
orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

İSMET PAŞA ve İNSANLIK ONURU

Milli Mücadele günlerinde, İsmet Paşa, Genelkurmay Başkanı olarak bir binbaşı kumandasındaki müfrezeyi doğrudan emir vererek işyancıların üzerine gönderir. Binbaşıya bizzat talimat verir. İşyancıların dini inançları kullanarak asker arasına nıfak sokacağını söyler. Binbaşı, Paşaya merak etmemesini söyler. Paşa, defalarca tembih eder, söylediğinin başına geleceğini ve bu durumdan kendisini sorumlu tutacağını binbaşıya söyler, tekrar tekrar tembih eder. Müfrezeyi gönderir...

Ne yazık ki binbaşı, Paşanın dediği halde, perişan bir şekilde geri gelir. İsmet Paşa’nın bu olayı anlatırken kullandığı şu cümle, onun insan onuruna ne kadar değer verdiğinin kanıtıdır:

"Binbaşının adını ve gönderdiğim yeri söylemiyorum. Geçmiş bir hadisedir, bir üzüntü yaratmasın."

Hatıralar, İsmet İNÖNÜ, Sabahattin Selek,

BELGESELCİNİN GÖZÜYLE

Çetin İmir

Bitirilemeyen Tapınak

Apollon Mabedi

Miletos'un ötesinde İyonya'nın güney ucunda, Batı Anadolu kıyılarının en etkileyici bağımsız anıtı olarak niteleyebileceğimiz Didyma Apollon Tapınağı yükselir. Tapınağın anıtsal boyutları ve benzersiz planı da hayranlık uyandırır.

Bir asırı aşkın bir zaman önce Sir Charles Newton şöyle yazmıştır: “İki dev sütun ile üzerlerindeki arkhitrav parçası ve tamamlanmamış üçüncü bir sütun, Apollon Tapınağı’ndan tek ayakta kalanlar. Anıtsal kalıntılar düştükleri yerde, parçalanmış buzullar gibi üst üste yığılmış duruyorlar”. Fransız ve Alman arkeologlar sayesinde, yapı bugün çevresindeki sütun dizisi dışında tümüyle ayakta. İyon dünyasında, Didyma Apollon Tapınağı, dev boyutlu mimarlık yapıtlarının salt Romalıların tekelinde olmadığını anımsatır.

“Her akli başında ve başı yerinde insan bilir ki; Artemis ve Apollon gibi tanrılar, hiç bir zaman varolmadılar. Onlar salt, insan hayalinin eseridir. Fakat, insanların inandıkları bu tanrılar, insanların ulaştıkları düşüncenin yüksekliğini gösterir.” *Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkcısı)*

Evet! Balıkcı böyle diyor. Doğru da söylüyor. Ama: Mitoloji olmasaydı, insanoğlu günümüzden yaklaşık 3000 yıl önce ne ile uğraşacak, akıl ve zekasını nasıl geliştirecekti? Her giriştiği iş’de ilham kaynağını nasıl bulacaktı? Günümüze değin ayakta kalabilmiş uygarlık izlerine biz nasıl ulaşacaktık?

Tragedyaları yazmamış, tiyatroları, kentleri, sarayları, tapınakları ve tüm sanatsal eserleri yaratmamış olsalardı, onların izlerini nasıl sürecektik ve bu uygarlıklar hakkındaki bilgileri nasıl edinecektik?

İyi ki "mit" ler bu kadar çok tanrı yaratmış da, onların adına tapınaklar, mabedler yapılmış. Kuşkusuz günümüz insanlığı; geçmişte yapılan bu görkemli eserleri imrenerek izliyor, sanatsal ve kültürel gizlerini araştırıyor.

Anadolu'nun en büyük tapınaklarından biri olma özelliğini koruyan Didim, Apollon Tapınağı, Aydın'ın Didim (Yenihisar) ilçesi sınırları içinde yer alır.

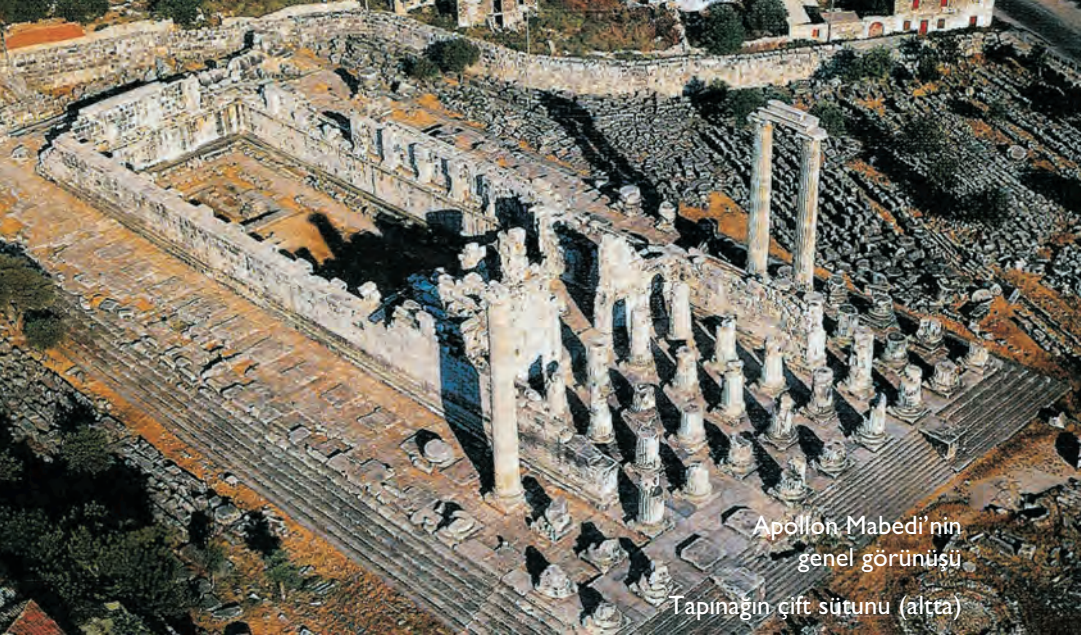
Tapınağa adını veren Güneş tanrısı Apollon, Olimpos'ta oturan 12 tanrıdan biri sayılır.

maktadır ama O bir Anadolu tanrısıdır. Apollon, Zeus'un oğlu ve Ay tanrıçası Artemis'in ikiz kardeşidir. Söylenceye göre: anneleri Leto, ikizleri Kuşadası ilçesinin kuzeyindeki Ortega koruluğunda doğurmuştur. Didimayon sözcüğü "ikiz" anlamındadır ve Apollon Tapınağı'nın bulunduğu yere bu ismin verilmesi, tanrının ikiz kardeşi olmasındandır. Ancak, bir başka kaynağa göre ise bu ad, Didimayon kelimesinin taşıdığı "Kehanet yapılan yer" anlamından dolayı da olabilir.

Apollon gümüş yay'ın eşsiz kullanıcısı ve uzaklara ok atıcısıdır. Aynı zamanda, müzik ve güzel sanatların dokuz perisinin rehberi, "altın lir" in virtüözüdür.

İyoniyalıların koruyucusu Apollon'a kutsal olan başlıca betimlemeler; yunus, kartal, aslan, yılan, defne ve "griffon"lardır. Griffon, yarı aslan, yarı kartal biçiminde bir efsane yaratığıdır. Bu nedenle Apollon, en büyük "Orakel" yani kehanet tanrısı olmuştur. Pers yıkımının ardından, bilicilik merkezinin toparlanması uzun sürdü. İ.Ö.5. yüzyılın geri kalan bölümünde ve 4. yüzyılda hiç sesi çıkmadı. Ama İskender'in gelişi ile yıllardır kurumuş bulunan Didyma'daki kutsal pınar, bilicilik pınarı, yeniden kaynadı. Hayata dönen bilicilik kurumu; İskender'in tanrı Zeus'un öz oğlu olduğunu ve Gaugamela'da zafer kazanacağını muştuladı. Yine de Didyma asıl canlanmasını Seleukos'a borçludur. Seleukos İ.Ö. 300 dolaylarında eski tapınağın bulunduğu yerde, bugün kalıntıları görüldüğümüz dev yapının inşaatını başlattı. Yeni kutsal alan kısa zamanda

Altın liri ile
Apollon

Apollon Mabedi'nin
genel görünüşü

Tapınağın çift sütunu (altta)

büyük bir zenginliğe kavuştu. İlk kez İ.Ö. 8. yüzyılda yapılan ve Arkaik sanatın özelliklerini taşıyan tapınağın çevresi, İ.Ö.6. yüzyıl başlarında sütunlarla çevriliydi. Tapınağı inşa eden, korumasını üstlenen, kâhinlik ve rahiplik de yapan Brankhidler'di. Bu sözcük Apollon'un sevdiği kişi "Brankos" tan türetildi. Ancak, bu Arkaik Didim tapınağı, İ.Ö. 494'deki Pers saldırıları sırasında yıkıldı ve yağmlandı. Bu gün kalıntılarını gördüğümüz Apollon Tapınağı, Büyük İskender'i izleyen Hellenistik çağda, eskisinin temelleri üzerinde, eskisinden daha büyük bir planla yapımına başlanmış binanın kalıntılarıdır. Genelde Roma imparatorları Didyma'ya dostluk gösterdiler.

İ.Ö. 100 yılında Traianus, Miletos'tan Didyma Kutsal Alanı'na gidecek, 17.7 km. uzunluğunda kutsal yolun masraflarını karşıladı. O güne dek Miletoslular hep deniz yoluyla Panor-

mos'a gelmişlerdi. Traianus'un yaptığı bu bağışın ardında yatan neden, çağdaşı olan düşünür ve hatip Prusiaslı (Bursa) Dio'nun yazılarıyla açıklığa kavuşmaktadır. Dio'nun anlattığına göre Didyma bilicilik merkezi, Traianus'a henüz böyle bir durum söz konusu değilken, günün birinde imparatorluğa yükseleceğini bildirmişti. Traianus kehanet ocağında sözcülük görevini kabul etmekle, Didyma Apollo-nu'nu ayrıca onurlandırdı. İ.Ö. 2. yüzyılda Traianus ile başlayıp, Marcus Aurelius'a dek devam eden "iyi" im-

paratorların zamanında Didyma zengin bir dönem yaşamıştır. Tapınağın kuzeyindeki Milet kentiyle deniz bağlantısı vardı. Deniz yolu ile gelmek

zemesi mermerler, Bafa Gölü kuzeydoğusunda yer alan Latmos dağlarının Herakliya bölgesinden getirilmişti. Ocaklardan çıkarılan taş bloklar, sü-

Aslanın tapınağa bakışı

isteyen ziyaretçiler, Panarmos limanında karaya çıkar ve "Kutsal Yol" dan Didima'ya gelirlerdi. Miletliler de, Apollon Delfinyon'undan, yani Apollon adına yapılan küçük tapınaktan çıkarak, kutsal yol üzerinden, Büyük Apollon Mabedi'ne ulaşıyordu. Yaklaşık 4 gün süren bu yolculuk sırasında, kurban kesiliyor, "payon" isimli kutsal şarkılar söyleniyor, adaklar sunulup Apollon Mabedinde yıllık ayinler yapılıyordu. Kutsal yolun iki yanında da son 2 kilometre boyunca sağlam soltu dizilmiş, koltukta oturan erkek ve kadın Brankhid heykelleri ile, kutsal yol aslan heykelleri koruyuculuk görevi yapıyordu.

Büyük İskender İ.Ö. 334'de Milet'i aldıktan sonra, kehanet merkezinin yönetimi, Milet kentine verdi. İ.Ö. 300'de Miletliler, İyonya'nın en büyük tapınağının yapımına başladılar. Mabedin inşaatında kullanılan yapı mal-

zemeleri mermerler, Bafa Gölü kuzeydoğusunda yer alan Latmos dağlarının Herakliya bölgesinden getirilmişti. Ocaklardan çıkarılan taş bloklar, sü-

tunları oluşturacak silindirik parçalar halinde yontuluyor ve inşaat alanına taşınıyordu. Süslemelerin ince rötuşları ise, malzeme yerine yerleştirildikten sonra tamamlanıyordu.

Ölçüleri çok büyük tutulan tapınağın yapımı, İ. S. 2. yüzyılın ortalarına değin sürdüğü halde bitirilemedi.

Farklı dönemlerde, farklı mimari tarzı olan uygarlıklar bu tapınak üzerinde değişik projeler uyguladılar. Değişen, her dönemdeki uygarlık, kendi kültürünü, kendi dünya görüşünü bu tapınağın üzerinde denedi. Saldırlara, yağmalara, savaşımlara ve doğal afetlere kafa tutan Apollon tapınağı, günümüze değin, yine de ayakta kalmayı başarmıştır. Acaba, çağımız gezginleri, bilimadamları ve arkeologları, büyük çabalar ve emek harcayarak bu muhteşem yapıyı ayağa kaldıran kişiler değil midir?

İlk araştırmalar 1765'de gezgin William Pars tarafından başlatıldı.

1834'de Anadolu'yu dolaşan Fransız gezgin Charles Texier ve Halikarnassos'ta kazılar yapan İngiliz arkeolog Charles Newton'da bu araştırmaları derinleştirdiler. İlk kazılar ise, 1904'de Berlin müzesi adına Theodor Wiegand tarafından başlatıldı ve

1918'e değin sürdürüldü.

İyon tarzında yapılan yeni tapınağın eni 60 metre, boyu 118 metredir. Dört yanını, yedi basamakla çevreleyen bir platformda yükselen tapınağın çevresini, 2 sıralı dizilmiş, 19.70 metre yüksekliğinde 124 iyonik sütun sarmaktaydı. 12 sütunun bulunduğu forum alanına 13 basamaklı geniş bir merdivenle çıkılırdı. Öndeki 8 adet sütun kaidelerinin değişik kabartmalarla süslenmiş olması, Roma Caligula döneminin izlerini taşır. Bazı sütunların yiv ve set'leri işlenmek için hazırlanmış, ama nedense bitirilememiştir. Tapınağın bitirilemeyeşinin kanıtı gibi günümüze değin dimdik ayakta durmaktadır.

İyon stilindeki sütunlar, çatısı olmayan fakat, çepeçevre alınlık ile çevrelenmiş "friz" süslemelerini taşıyordu. Bu süsler, "Meduza"

başları, "Griffon"lar ve plastik yorumla yontulmuş çiçek figürleriydi. Meduza ve griffon kabartmaları, tapınağı kem gözlerden koruyor ve tapınağı izinsiz girilemeyeceğinin sembolü sayılıyordu.

Doğu yönündeki basamakların en alt bölümünde yer alan Kutsal Kuyu ve Altar dikkat çekmektedir. Tapınağı ve Kutsal Avlu'yu çevreleyen duvarın düzgünlüğü, köşe motifleri olarak kullanılan defne yaprakları mükemmel işçiliğın örnekleri arasında haklı yerini alır. Yapıda çalışmış taş ustaları'nın imzalarını taşıyan güney duvarının düzgünlüğü ve tesviyesi insanı şaşırtacak derecededir ve stadyuma komşuluk eder. Tanrı Apollon adına kutsal yarışmaların yapıldığı stadyum, tapınağın güney yönünde yer almıştır. Forum alanının batısında 1,5 metre yükseklik farkı olan "Kehanet Salonu" ve 6 metre eninde 14 metre yüksekliğe

Kutsal tünel

erişen kapı, kutsal mekana gelenlerin girişini engellerdi. Ziyaretçiler, kahinlerin bulunduğu bu salona giremezler, dileklerini; birinci salondan bildirirlerdi. Kehanet salonuna açılan kapının altına yerleştirilmiş, 1,5 metrelik yüksekliği sağlayan tek parça mermer blok, 70 ton ağırlığı ile dünyanın en büyük mimari elemanı olma ününe sahiptir. Forum alanından çatısız iç avluya giriş, yalnız rahip ve kahinlerin kullanabildiği iki ayrı tünel ile yapılabiliyordu. Baş kahin; tonoz tarzlı bu tünellerden geçip, iç avluya inmez, iki iyon sütunun süslediği, mermer

çatılı "Orakel" yani kehanet odasının batısında yer alan yaklaşık 20 basamaklı merdiveni kullanırdı. 25 metre yüksekliğe yaklaşan 3 duvarla çevrili çatısız iç avluda, "Kutsal Pınar" ve hemen onun arkasında "cella" adı verilen kutsal "İç Tapınak" bulunmaktaydı. Açık avlu şeklindeki cella duvarları payelerle desteklenir. Tanrı Apollon heykelinin bulunduğu prositilos planlı küçük yapı "naiskos" adını alır. Naiskos; "küçük tapınak" anlamına gelmektedir. Burada yer alan Apollon heykeli, Polikleytos'un öğrencisi Nanakos'un eseridir. İç avluda çatının olmayışı; Apollon'un Güneş Tanrısı olmasından ileri geliyordu. Çünkü, güneşin varlığı, bu kutsal mekanı etkilemeliydi.

Kehanet odasının biri kuzey duvarından, diğeri güney duvarından açılan birer kapıyla, merdivenli ve tavanları Grek desenli labirentlerden çatıya ulaşmak mümkündü. Kutsal avlu duvarını süsleyen griffon frizleri, meduza başları İ.Ö. 2. yüzyıla tarihlenmektedir. Bu griffonlar, Tanrı Apollon için kutsanmış, efsanevi yaratıklardı. Bizans döneminde, tapınağın iç avluya geçişi sağlayan tüneller kapatılarak,

Kehanet yapılan iç avlu

Efsanevi yaratık "griffon"

bu görkemli yapı sarnıç olarak kullanılmıştı. Bizanslıların tapınağı, garnizon olarak kullandıkları, arkeolojik kayıtlarda yer alır.

800 yılı aşkın bir zaman diliminde, bitirilmeye çalışılan tapınak, hala tamamlanamamış haliyle karşımızda duruyor. Uygurluk tarihinde saygın

kişiliğini almış, geçmişde olduğu gibi, gelecekte de sırlarını, insanlıkla cimrice paylaşmaya devam edecek. İyonyalıların gurur abidesi Apollon Tapınağı; Anadolu insanı ile birlikte son suza değin gizlerini keşfedecek insanlığı, yanına çağırıyor...•

cetinimur@butundunya.com.tr

WILSON ÇİVİLERİ

Wilson'un bir çivi fabrikası vardır ve reklam yaptırmak istemektedir. Pazarlamacı bir arkadaşı "Wilson" markasıyla bir haftada bir reklam hazırlayabileceğini söyler. Bir hafta sonra pazarlama uzmanı gelir. Kaseti videoya koyar. Görüntüde Romalı bir asker elinde çekiç, İsa'yı çarmıha çivilemekle meşguldür. Asker, kameraya döner ve "Wilson Çivileri, her şeyi taşır!" der. Wilson çılgına döner; "Senin derdin ne! Bu asla TV'de gösterilemez, sana ikinci bir şans veriyorum, ama kesinlikle çarmıha gerilme işlemi gibi şeyler istemiyorum." der.

İkinci hafta pazarlamacı tekrar gelir. Bu kez kamera yukarıdan yaklaşır ve çarmıha gerili İsa'nın önünde durur. Romalı bir asker yukarı bakar ve "Wilson

Çivileri... Her şeyi taşır!" der.

"Wilson yine delirir ve "Sana son kez şans veriyorum yayınlanabilecek bir reklam yap." der. Bir hafta daha geçer. Pazarlama uzmanı yeni kasetiyle gelir. Yeni reklamda saçları uzamış, çıplak bir adam nefes nefese koşmakta, bir düzine Romalı asker de onu kovalamaktadır. Askerlerden biri kameraya döner:

"Keşke Wilson Çivileri kullansaydık!"

TIP DÜNYASINDAN KISA KISA

Prof. Dr. Yürük İyriboz

Yeni bir araştırma hergün aspirin alanlarda deri kanserlerinin (melanoma) yarı yarıya azaldığını kanıtlamıştır.

Aspirin Mucizeleri

Bol nar yemek prostat kanserinin gelişmesini çok yavaşlatır.

Alerji Evlerde kedi ve köpek beslemek çocukların allerjilerini artırmaz; tersine azaltır.

Menopoz

Menopozda kadınların çoğu hem kalsiyum hem de tiroid hormonu alırlar. Oysa kalsiyum tiroid hormonu ile birleşerek bu hormonun emilimini önler. Ayrıca bu yaşlarda estrogen ve progesterin gibi hormon hapları damar tıkanma riskini 3 misli artırmaktadır.

Yaşlılık döneminde zeytinyağı kullanılması inme riskini azaltır.

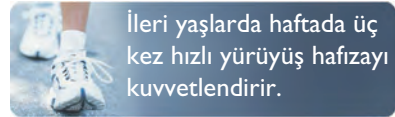
Anne Sütü

Anne sütü ile beslenen çocukların kas yapısı çok daha güçlü olur.

Şekerli Hazır Gıda ve Zeka

Hazır ve şekerli gıda tüketen çocukların zeka düzeyi yaşlıtlarına göre daha düşük olur.

İleri yaşlarda haftada üç kez hızlı yürüyüş hafızayı kuvvetlendirir.

Yarım saatlik gündüz uykusu stresi ve kan basıncını azaltır

Gündüz Uykusu

İyiliğin Sürgün Yüzü

Dolunayın şavkı bir yandan, ilçenin sarıdan kırmızıya kayan elektrik ışıkları bir yandan, denizde albenili bir oynaş sergilerken kıyı boyunca uzanan kumsalda bir karartı belirdi.

Kendi kendine fısıltıyla konuşuyor, elindeki şişeleri yerleştirecek uygun bir yer ayarlamaya çalışıyordu. Yavaşça yaklaştım yanına. Deniz üzerine serili ince serinliğe biraz olsun sıcaklık katar düşüncesiyle, “Bu güzel gece içine sinsin bey!” diye seslendim.

Kırk yıllık dostuymuşum gibi güler yüzle buyur etti beni sofrasına. Gazete kâğıdına sarılı içecekleri açıp ortaya koydu.

“Hele katıl bana kardeş!” dedi. “Kısmetin varmış.”

Baktım ki kendine bir kafadaş, bir paydaş arıyor; oturdum yanına, açtım yüreğimi. Geriye, söyleşimizi, içkinin mezesi yapmak kaldı.

“Sen, arayıp sormadan beni bulduğuna göre, anlatacak bir öykün olmalı. De hele, dinliyorum seni,” dedi. Az duraksadığımı görünce de, “Anlat da kendi uzağımızı bulalım,” diye direndi. Görmüş geçirmiş birine benziyordu. Biraz ilerimizden fenerini yakmış bir balıkçı motoru geçiyordu. Kayıp giden devinimi, nedendir bilmem, kutsal bir çağrı yankısı uyandırdı bende. Beş on yıl önce yaşadığım o garip olay birden canlanıverdi gözlerimin önünde.

“Yaşananlar!” dedim, “Garda unutulmuş bir valiz sanki.”

“Nasıl yani?” diye merakla sordu. Derin bir soluk alıp başladım anlatmaya: “Bir oy bir oydur. Vatandaş olmak kolay mı? Sorumluluk ister. Özveri ister. Baktım ki ülkemde oyumu kullanamıyorum, ben de kalktım Almanya’ya gittim. Gümrük çıkışında yaptım bu kutsal görevi. Oradaki evimde üç beş gün kalıp eşi dostu gördükten sonra atladığım gibi uçağa soluğu İzmir’de aldım. Uçaktan indiğimizde son Dikili otobüsünü çoktan kaçırmıştım. Nasıl eder de yazlıktaki evime ulaşabilirim diye düşünürken usuma metro ile Aliağa’ya kadar gitmek düştü. Ben de öyle yaptım...” diyordum ki, içki

arkadaşım sözüümü kesti.

“Biraz boğazını ıslatmazsan sesin kısılır. Hem biliyor musun, kumsalda içki içmek, büyük salonlarda konser dinlemeye benzer. Tadına doyamazsın. Hele biraz da buldun mu kafayı, ha yalınayak yürümüşsün kumlar üstünde, ha meltem ile koyun koyuna girmişsin. Sonrasında kaç şişenin dibine inilir, kaç gecelik uyku ertelenir, bilinmez olur.”

“Doğru söylüyorsun,” deyip sürdürdüm öykümü.

“İyi kötü Menemen’e kadar geldim. Oradan Aliağa’ya gitmek için aktarma yapacağımız treni beklerken, yanımda genç bir bayan belirdi. Ona, doğru trene hangi perondan bineceğimi sordum. Türkçe bilmiyordu. Başladık Almanca konuşmaya. O da aynı yolu izleyerek Çandarlı’ya ulaşmayı tasarlıyordu. Ağır olan eşyalarının taşınmasında ona yardımcı oldum. Ne de olsa yabancıydı. Konukseverliğimi göstermek için elimden geleni yapıyordum. Aynı kompartımanda konuşa konuşa Aliağa’ya kadar geldik.

Oradan Çandarlı’ya bir taksi tutsam, biliyordum ki sürücü anasının nikâh parasını isteyecek. Nasıl yapsam da, bu yolculuğu ucuza kapatsam diye düşünürken, bizimle birlikte yolculuk yapan bir genç,

“Oradan Çandarlı’ya kalkan dolmuşlar var,” deyip yüreğime su serpti. Aliağa’ya gelince, hep birlikte o dolmuşlardan birine binip yola koyulduk. Alman kız, üstünde hiç Türk parası olmadığını söyledi. Bende ise bozuk para yoktu. Durumu sürücüye bildirdi-

ğimde, ‘Bir çözüm yolu buluruz ağabey. Siz keyfinize bakın,’ diye rahatlattı bizi.

Anayoldan ayrılıp tam Çandarlı yoluna sapmıştık ki, Alman kızın cep telefonu çaldı. İngilizce bir şeyler konuşmaya çalışsalar da olmadı. ‘Belki siz analaşırsınız,’ diye telefonunu bana uzattı. Kulağımdaki bayan sesi Türkçe olarak, ‘Ben, Çandarlı yolundaki dört yıldızlı otelin yöneticisiyim. Bünyemizde uluslararası bir gençlik kampı kuruluyor. Bize kaydını yaptıran kızlardan birini kaçırdığınızı öğrendim. Olduğunuz yerde kalın!’ diye buyruklar yağdırıyordu.

Ne diyeceğimi, ne yapacağımı şaşırdım. Elim ayağıma dolaştı. Karşımdakine, ‘Siz kafayı mı üşüttünüz? Ne demek kız kaçırmak?’ diye verip veristirecektim ki, telefonu yüzüme kapatıverdi. Bir tuhaf oldum. Biraz yol aldıktan sonra, dolunayın karşı kıyıda ki evlerin camlarından yansıdığı Çandarlı’nın güzelliğiyle büyülenmek

üzereydik ki, kulakları tırmalayan siren sesiyle sarsıldık. Bir Jandarma devriye arabası önümüze geçip bizi durdurdu. Onun peşinden de resmi plakalı bir başka araç yanımıza yanaştı. Uzun namlulu silahlar ve öfke kusan gözler yüzümüze çevrildi.

Jandarma komutanı, ‘Hepiniz inin aşağı!’ diye demiri kesecek bir emir verdi. Ne olduğunu anlayamamış, şaşırılmış kalmıştık.

Üç beş yolcu ve bir sürücü palas pandıras minibüsü terk ettik. Hızının rüzgârı yüzüne vurmuş olan beton suratlı bir adam bana döndü,

‘Hayrola, beyefendi? Gecenin bu saatinde yanınızda yabancı bir genç bayan! Sorgusuz sualsiz nereye böyle?’ diye sordu. Sonra da komutana dönüp ‘Tutuklayacaksınız değil mi bu kendini bilmezi?’ dedi. Onun, ‘Merak etmeyin başkanım,’ yanıtından bu adamın Belediye Başkanı olduğu anlaşılıyordu. Başımdan aşağı bir kazan su dökülmüştü sanki. İçim bir kötülendi, ki sorma gitsin. Konuşsam

bir türlü, sussam iki türlü... Sabır, olmuş ateşten bir gömlek! Yerimde duramaz oldum. Ağzıma dolan nice atak sözcüğü gerilere itmeye çalıştım. ‘Bekle. Soğukkanlı ol. Uyuma onlara,’ dedim kendi kendime. Seçtiğim yumuşak sözcüklerin etkisini artırmak için yalnızca, ‘Aç gözünü de beri bak hele. Yolunu bulamayan bir garip yabancıya yardım etmenin adı ne zaman kız kaçırmaya çıktı, beyefendi?’ diye söylebildim.

Belli etmemeye çalışsam da iliğime, kemiğime kadar titrediğimi duyumsuyordum. Kolay değildi durup dururken göz hapsine girip meraklı, kibirli, saldırgan bakışlar altında ezilmek...

“Dur hele,” dedi içki arkadaşı. “Biraz mola ver. Şuraya baksana, yüzünün alı, mora çalmaya başladı. Heyecandan titreyip duruyorsun. Hani boşuna mı demişler, ‘Herkes kendi acısını ayak seslerinden tanır,’ diye. Bu anlattıkların da öykülük olmaktan çıkmış, bir filmlik olmuş yani. Pekiyi korkmadın mı onlar birdenbire karşı-

nıza çıkınca?

“Korkmaz olur muyum hiç! Ellerimde valizlerim, gözlerim dört açılmış, bakakalmışım onlara. Hem, gecenin o kör saatinde yukarıdaki Allah, yerdeki biziz der gibi karşıma çıkmış o yetkilileri görünce. Gel de çık işin içinden!”

“Haklısın,” diye beni avutmaya çalıştı arkadaşım. “Yaşamla oyunun birbirine karıştığı bu memlekette kimin başına ne zaman, ne geleceği belli mi olur?”

Ben böyle ciddi ciddi anlatmaktayken, “Haaa, sahiden kız nasıldı? Kaçırmaya değer miydi bari?” diye takılmaz mı arkadaşım.

Zaten burnumdan soluyorum, “Ne olur üstüme gelme!” deyip yutkundum. Sonra, baktım ki kız konusu ilgisini çekmiş görünüyor, biraz da onun telinden çalmakta yarar var diye düşündüm. Derin bir “Ahhhh!” çekerek:

“Sorma!” diye dudaklarımı yaladım. “Bir kız ki, ben deyim ha bir ahu; sen de de ki tam bir huri. Omuzlarına kadar inen dalgalı saçları, incecik

"Dur hele,” dedi içki arkadaşı. “Biraz mola ver. Şuraya baksana, yüzünün alı, mora çalmaya başladı. Heyecandan titreyip duruyorsun. Hani boşuna mı demişler, ‘Herkes kendi acısını ayak seslerinden tanır,’ diye.

beli, yaşına göre oldukça gelişmiş diri bedeni, uzak denizleri yakın eden yeşil gözleri, kime niyet, kime kısımet!..”

İkimiz de bir süre sustuk. Gökyüzü deniz, oturduğumuz kumsal gümüş olmuş ışıldarken birer fırtına daha çekti.

“Eeee! Gelelim sonrasına. Anlat bakalım ne oldu?” diye uyardı beni.

“Nerede kalmıştık?”

“Nerde olacak! Jandarma, belediye başka...”

“Haaa! Tamam,” dedim. “Ben, derdimi onlara anlatmaya çalışırken, bir de ne göreyim? Yanı başımızda kırmızı, gıcır gıcır bir araba durmuyor mu? İçinden süsü boyası yerinde genç bir bayan indi. Yüksek topuklarına basa basa bize yaklaştı. “O telefonda konuştuğum adam sen misin? Yaşından başından da mı utanmıyorsun? Sana daha ileri gitmemeni söylemedim mi? Niçin dediğimi yapmadın?” diye minareden attı, inip aşağıdan tuttu. Derdimi kime anlatacağımı bilemez oldum. Üç ayrı devletlinin, üç ayrı saldırıyla üstüme gelmesi, beni deli etmeye yetmiş de artmıştı bile. “Tövbe, tövbe!” diye ahlandım.

Uğrun uğrun bir uğultu gelmiş yüreğime oturmuştu. Gece, hiç bu denli karanlık, karanlık hiç bu kadar gece olmamıştı. Bedenim zangın zangır titriyordu. Ben sustukça, onların güç kazandığını gören dolmuş sürücüsü, dayanamadı. İşaret parmağını bana çevirerek, “Bu amcanın suçu yok; boşa günahını alıyorsunuz,” dedi. “Tanrı ondan razı olsun. Turist kızı rahatlatmak için elinden geleni yaptı. O da yetmedi, dolmuş için bozuk parası çıkışmayınca, cebinden gıcırından bir

yüz banknot çıkarttı, onun yol ücretini de kendisi ödedi.”

Sürücünün lafını, yanımdaki genç arkadaş kaptı bu kez de. “Bu yabancı bayanı gecenin bir yarısında ortada bırakamayız. ‘Bize ne! Ne işi varsa görsün,’ diyemeyiz. Alıp, hiç olmazsa, Çandarlı’ya kadar götürmeliyiz onu,” diyen de bu beyefendidir. Hele ki Almanca biliyormuş da, kızcağızın derdine derman olabildi. Bir insan, torunu yaşındaki kızı mı kaçırarak? Akıl var, yakın var,” diye bastırdı.

Bu arada, Alman kız da yanıma yanaşmış, yarı Almanca, yarı İngilizce, “Bu bey olmasaydı, bir başıma kalacak, ne yapacağımı bilemeyecektim,” deyince hava değişiverdi. Taşı gediğine koymak da jandarma komutanına düştü. Asık bir suratla, ortalığı böylesine karıştıran ve otel yöneticisi olduğunu söyleyen bayana döndü,

“Sanırım, hepimizin bu beyefendiden özür dilemesi gerekiyor. Özellikle de sizin. Artık, herkesin yorulduğu yere han yapılamayacağını öğrenmiş oldunuz,” dedi.

İri siyah gözleri, bol makyajıyla yönetmen hanım, yanıma yanaştı. Başı yere yıkık, “Gerçekten çok üzgünüm. Ortam kötü. Çevrede şer kol geziyor. Bunu siz de biliyorsunuz. Zaten o nedenle duyarlılık göstermiş, konuğumuza korumak istemişsiniz. Sağ olun, var olun. Sizden binlerce kez özür diliyorum,” dedi. Sonra da kendini başgışlatabilmek için beni alıp arabasıyla Dikili’ye kadar götürmek istediğini söyledi.

“Peki, sen ne yaptın? Kabul etmedin önerisini değil mi?”

“Etmedim etmesine de... Düşündüm ki o da bir biçimde görevini yapmaya çalışıyordu. ‘Alın emanetinizi gidin. Bu da size bir ders olsun. Olsun da, bundan böyle kimseyi, iyiliğin sürgün yüzüyle baş başa bırakmayın,’ diye sızlandım. Sanasın içimden bir ses, ortaya konan bu görüntünün yıllar sonraya verilmiş bir buluşma sözü yerine geçeceğini söylüyordu.”

“Anlamadım, ne gibi?”

“Ne gibi olacak? Sözü ettiğim o Alman kız var ya!.. Tuttu, başka bir erkek bulamamış gibi geldi, aynı kampa tanıştığı torunumla evlendi.”

“Olamaz. Rastlantının bu kadarına da pes doğrusu!”

“Dur hele,” dedim. “Daha bitmedi. Bir de sonrasını dinle: İki gencin nikâhı, o gece Alman kızın bulmakta güçlük çektiği otel vardı ya, işte orada

kıyıldı. Üstelik de kızın tanıklığını o sürmeli gözlü bayan; torunumunkini ise o belediye başkanı yaptı.”

“Desene ki, onlar erdi muradına, biz çıkalım kerevetine.”

“Aynen öyle hem de...” diyerek son bir fondip yaptık.

Üzerinde garip bir gecenin yüz okşayan rüzgârının asılı durduğu kumsalda, “İşte burası bizim mekânımız,” diyebildiğimiz o gecenin sabaha değdiği yerde, rakı yüzü denize el sallarken, ben yarım ağız, “Bir öykü dinle, sarhoş oldun,” diye takıldım arkadaşşıma. O ise, bembeyaz takma dişleriyle aydınlık aydınlık güldü. Bir asgari ücretli gibi tedirgin, gözlerini devirdi:

“Anlatacak başka öykümüz olduğunda, aynı yerde, aynı saatte buluşmaya ne dersin?” diye fısıldadı. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

•Komşum bana büyü yaptı.

•Saat kaç abi?

•Şimşekten çok korkuyorum.

•Uçan daireler beni izliyor.Takip ediliyorum.

•Belediye, mahallemizdeki çamurları kaldırmadı.

•Üst kattaki komşum gece ayınler yapıyor. Galiba satanist.

•Sokaktan iki kişi geçiyor, onlardan şüpheleniyorum.

•Evimin üzerinde uçaklar duruyor, rahatsız oluyorum.

155'e Gelen Komik İhbarlar

•Acaba Bahçeli-evler'e nasıl gidebilirim?

•Bakkal veresiye vermiyor.

•Muhabbet kuşum kaçtı ve dala konu, onu bana geri getirin.

•Bende 5 tane bira var, gel de beraber içelim.

•Abi bana 500 milyon borç verir misin?

•Cuma'ya gideceğim. Malzemeler dışarıda, dükkanımda ekip bekleyebilir mi!

•Amcası, oğlum konuşmayı yeni öğreniyor da, bir alo der misin?

Gönderi: METE TİZER

BALIK ÇOCUK

Babam bana bot aldı. Ufff... Öyle sevindim, öyle sevindim ki... Botum kıpkırmızı. İki de küreği var.

"Babacığım hemen şişir, babacığım hemen şişir..."
"Oğlum, denize gidersek şişiririm."

"Lütfen babacığım, lütfen babacığım..."

Babam işten gelmişti. Çok yorgundu. Ama şişirdi. Botumu kaptım, odama koştum.

Botumu nereye koysam, nereye koysam?

"Yatağımla pencerenin arasına....

Hemen içine atladım. Küçücük, benim denli, ama ayaklarımı birazcık uzatabiliyorum.

Ben şimdi neredeyim? Elbette denizde. Denizde ne yapılır? Kürek çekilir...

"Çek kürekleri Tuna!.. Çek, çek, çek!..."

Babam bir şirkette çalışıyor. Şirketin birşeyleri varmış, onları dağıtıyor-muş. Babam bu işi bir minibüsle yapıyor.

İşte geçen yaz bizi o minibüsle denize götürdü. Çok sıcak bir gündü. Doluştuk bu minibüsün içine. Doluştuk dediysem, annem ve daha bebek olan kardeşim. Hiç uyumadım minibüsün içinde. Gözlerimi açtım, yola baktım, dağlara baktım, ağaçlara baktım. Ağaçların altında dillerini dışarı çıkarmış köpekler gördüm; çok güldüm.

Sonra denizi gördüm... Biz her zaman deniz kıyısına gelemiyoruz ki. Babamın hep işi var, hep işi var. Babam arabayı denizin kıyısına çekti.

"Nasıl Tuna?" dedi.

"Çok güzel babacığım" dedim, onu öptüm. Mayomu giymişim ama annemi, babamı bekliyorum. Annem, "Siz girin" dedi.

Babam atıverdi kendini suya. Ben de ayaklarımı soktum. Ne güzel soğuyuverdi ayaklarım. Annem iki çubuğu yere geçirmiş, bir bezi açmış, uçlarını çubuklara ve minibüse bağlıyordu. Onun gölgesinde yatacağı kardeşim, biz yemeğimizi orada yiyecektik. Anneme el sal-

ladım. O da bana salladı. Babam yanıma geldi, beni kucakladı, suya attı, bir daha kucakladı, yine suya attı. Kakhahalarla gülüyordu.

Ah, o zaman bu botum olsaydı, kimbilir ne çok eğlenirdim. Ama şimdi de eğlenirim... Benim odam deniz... Dalgaların sesini duyuyorum. Şapırt, şapırt, şapırt... Ben küreklerime yapışmışım, dalgaları aşmaya çalışıyorum. Oradaki Adaya gideceğim. Orada kurtarılmayı bekleyen bir çocuk var. O çocuk, Balık Çocuk'muş. Bir yunus balığıyla arkadaşmış. Yunus balığı onu sırtına bindirmiş, yüze yüze bu adaya götürmüş. Çünkü o adada kakhaha çiçeği ve Balık Çocuk kakhaha çiçeklerinden topladıktan sonra yine yunus balığına binecek, geri dönecekmiş... Bu kakhaha çiçekleri salt o adada varmış. Çiçeği koklayan kakhaha atarmış. Balık Çocuk bu kakhaha çiçeklerini getirip, arkadaşlarına dağıtacakmış. Ama yunus balığı adaya vardığında hastalanmış. Hiç kıpırdamaz olmuş.

Bu haberi Tuna'ya kim getirmiş?

Tuna'nın tayfaları... Aaa,Tuna'nın tayfaları da mı var?

Otuz tane martı, Tuna'nın tayfası... Tuna'nın botu mu? O bot değil ki, yelkenli, hem de koskocaman bir yelkenli. Niçin yelkenli olmasın ki, Tuna iki küreği birbirine bağlamış... İşte geminin direği... Direği de bota bağlamış... Uf uf amma uzun. Yelken mi, bir fanılasını kollarından direğin tepesine bağlamış... Ve bağırış,

"Haydi rüzgar çık, hızlı hızlı es, kaptan Tuna gidip, Balık Çocuk'u kurtaracak..."

İyi de biz ne zaman deniz kıyısına gideceğiz?

"Babacığım, ne zaman deniz kıyısına gideceğiz?"

"Oğlum iş çok, pazarları da çalışıyorum."

Ah bir Pazar babamın işi olmasa, deniz kıyısına gitsek, yelkenimi bir açsam... Açarım...

"Tuna, niçin hızlı hızlı yiyorsun

yemeğini?"

"Rüzgar çıktı anne, tayfalar haber verdiler..."

"Canım yemeğini yavaş yavaş ye, tayfalara biraz sonra geleceğini söyle..."

"Balık Çocuk'u bir an önce kurtarmam gerek. Sonra, hasta yunus balığına da ilaç yetiştirmem gerek..."

Çorbadan hüüüüüp, köfteden lüüp, sudan şuuuup...

"Geldim tayfalar, geldim..." İyi ki televizyonda o filmi görmüştüm... Ben de o filmdeki kaptanım.

Kaptan bağırır: "Halatları çözünüün..."

Annemin verdiği, botuma bağladığım çamaşır ipini çözüyorum...

Bağırıyorum: "Tayfalar, yelkenleri açın!.. Tam yol kakhaha çiçeği adası!..."

Uf, nasıl da rüzgarlı, nasıl da dalga var denizde. Kocaman kocaman dalgalar gelip, yelkenliye çarpıyor. Bembeyaz köpükler havaya saçılıyor. Ge-

mi beşik gibi sallanıyor. Ama kaptan korkmaz...

Korkuyor musun Tuna kaptan?

"Haaayır, korkmuyorum..." Elbette tayfalarım da korkmuyorlar.

"Korkmuyorsunuz, değil mi tayfalar?"

"Korkmuyoruz... Sizin gibi Tuna Kaptan başımızda olduktan sonra biz hiçbirseyden korkmayız..."

Balık Çocuk'u düşünüyorum. Kaç gündür orada. Deniz suyu içilmez ki. Acaba adada içme suyu buldu mu? Bağırıyorum, elimdeki su poşetini sallıyorum,

"Sana su getiriyoruz, Balık Çocuk!..."

ikisi hastalanıyor. Bağırıyorum, "Onları aşağı indirin, çorba yapın onlara, içine limon sıkın..."

İki tayfa daha hastalanıyor. Onları da aşağıya indiriyorlar. Tayfanın biri soruyor,

"Sen nasılsın Kaptan?"

"Kaptan hasta olmaz. Kaptan dimdik ayakta durur. Kaptan bu gemiyi Kahkaha Çiçeği Adası'na götüreceğim demişse, götürür... Haydiiin işinizin başına!..."

"Başıüstüne kaptan..."

Yunus balığı nasıl oldu acaba? Annemin boş ilaç şişesini havaya kaldırıyorum, bağırıyorum,

"Kurtulacaksın yunus balığı!..."

Acaba yiyecek birşey bulabildi mi Balık Çocuk? Bağırıyorum, sofradan aldığım bir dilim ekmeği sallayarak, "Sana yiyecek getiriyoruz Balık Çocuk..."

Gemi çok sallanıyor. Tayfalardan

"Tunaaa, Tunaaa oğlum, gelse-ne..." Annemin sesi...

Uf uf uf... Nasıl gelirim anne, dört tayfa hasta, deniz çok dalgalı, gemi beşik gibi sallanıyor...

"Haydi yavrum koş gel... Sana

muhallesi yapmıştım..."

Uyyy, muhallesi çok severim. Pekiyi şimdi tayfalar ne diyeyim?

"Tayfalar işinizin başından sakın ayrılmayın. Ben şimdi biraz..."

Uf uf uf, denmez ki. Bunca tehlikenin içinde onlara, "Ben şimdi biraz muhallesi yiyip, geleceğim..."

Gemiden atlıyorum...
Mutfağa koşuyorum. Uf, muhallesinin kokusu o kadar güzel ki, Bir kaşık, bir kaşık daha.

"Anneciğim, eline sağlık..."

"Yavrum Tuna, hızlı hızlı yeme, boğazında kalacak..."

"Kayıyor anneciğim, kayıyor..."

"Yelkenli mi kayıyor?"

"Muhallesi boğazımdan kayıyor."

Bir kaşık, bir kaşık daha...

Şimdi, şimdi tayfalar, kaptanınız geliyor..."

"Anneciğim, akşama da muhallesi var mı?"

"Var Tuna..." Koşuyorum odama.

"Tayfalar, akşama da muhallesi..."

Ay, yok canım, tayfalar ne yapsınlar muhallesi?..

"Ada göründüüüü... Ada göründüüüü..."

"Kim bağıyor böyle?"

"Ben bağıyorum kaptanım. Kahkaha Çiçeği Adası görüldü!"

"Tunaaaa, Tunaaaa..."

Anneciğim, tam Kahkaha Çiçeği Adası görünmüşken, hiç Tuna, Tuna olur mu?

"Tuna haydi, teyzelere gidiyoruz, çabuk giyin..."

Uf uf uf... Kahkaha Çiçeği Adası şimdi gelemiyorum, teyzelere gidiyorum, sen orada bekle. Mutlaka tayfalarımınla birlikte gelip, Balık Çocuk ve yunus balığını kurtaracağız...

Annemle minibüse bindik. Hava da öyle sıcak ki. "Baban da akşam teyzelere gelecek..."

"Anneciğim, ne zaman deniz kıyısına gideceğiz?"

"Baban şirketten izin aldığı gün gideceğiz..."

Uffff!.. •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

ALTI YILLIK DEĞER

Motosikletli bir genç Teksas'da bir çiftliğin yanından geçerken, bir buzağıya çarptı ve hayvanın ölümüne neden oldu. Hemen çiftliğe gitti, kazayı çiftlik sahibine anlattı ve buzağının parasal değerini ödemeye hazır olduğunu söyledi. Çiftlik sahibi, buzağı için değişik iki değer bildirdi:

"Bugünkü değeri gerçi 200 dolar kadardır ama" dedi.

"Altı yıl sonra tam 900 dolar değerinde bir inek olacaktı."

Motosikletli genç cebinden çek defterini çıkardı, üzerine 900 dolar yazdı ve...

Ağzı kulaklarına varan bir biçimde yazılanları izleyen çiftlik sahibinin gözleri önünde çekin tarih bölümüne, altı yıl sonrasının tarihini yazdı. •

Gönderi: ENVER MENDİ

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1-Libya'nın başkenti neresidir?

a-Bamako b-Kahire
c-Trablus d-Bağdat

2-Gioacchino Rossini hangi tür müzikle ün kazanmıştır?

a-Konçerto
b-Opera
c-Senfonî
d-Oda müziği

3-Dünya'nın en uzun demiryolu tüneli olan "Seikan" kaç km.dir?

a-23.85 km b-33.85 km
c-43.85 km d-53.86 km

4-Tiyatroda evliliğin karmaşık ilişkilerine odaklanan komedi türü nedir?

a-Fars b-Masque
c-Kukla d-Melodram

5-Karakoyunlu hangi ilimizin ilçesidir?

a-Iğdır b-Ardahan
c-Şirnak d-Batman

6-1987 yılında 1500 m. dünya rekorunu kıran atlet kimdir?

a-Said Aouita (Fas)
b-Steve Cram (İngiltere)
c-Willie Banks (ABD)
d-Pietro Mennea (İtalya)

7-"Edinilmiş İmmün Yetmezliği Sendromu" hangi hastalığın açılımıdır?

a-Anemi
b-AIDS
c-Ateroskleroz
d-Dizanteri

8-"Üçüncü Afgan Savaşı" sonunda Afganistan bağımsızlığını hangi yıl kazandı?

a-1917
b-1918
c-1919
d-1920

9-Hindistan'da Sikhliğin kurucusu kimdir?

a-Nanak
b-Nehru
c-Ranji Singh
d-Shankara

10-Alfa ve beta ışınlarını, Ruthenford hangi yıl keşfetmiştir?

a-1887
b-1899
c-1895
d-1900

11-Arizona ABD'nin hangi bölgesindedir?

a-Dağlık Bölge
b-Orta Amerika
c-New England
d-Güney Batı

12-Kuyruklu yıldızın geriye gelişini önceden belirleyen kimdir?

a-Kepler
b-Kopernik
c-Halley
d-Newton

13-"Batı Yakasının Hikayesi" New York'ta hangi yıl sahnelendi?

a-1954
b-1955
c-1956
d-1957

14-Sürekli değişen değerlerin hesaplanmasına yardım eden matematik dalı nedir?

a-Binomial
b-Cebir
c-Analiz
d-Eksponansiyel

15-Ay'ın çapı kaç km.dir?

a-3.476 b-2.476
c-1.476 d-4.476

16-Atmosferin bileşiminde hacmi %78.08 olan gaz hangisidir?

a-Oksijen
b-Azot
c-Karbondioksit
d-Hidrojen

17-1950'lerde "rock and roll" türü müziğin öncülüğünü kim yapmıştır?

a-Johny Dodds
b-Charles Mignus
c-Chuck Berry
d-Elvis Presley

18-Sovyet işgali sonunda Afganistan'da kim iktidara getirilmişti?

a-Davut Han
b-Dr.Najib Ahmadzai
c-Yakup Han
d-Babrak Karmal

90. Yıllardan Arta Kalan

Bahçeleri, bostanları henüz yerli yerinde duran bir İstanbul'da çocukluğumu geçirdiğim için 60'lı yıllar denildiğinde aklıma hep çağla yeşili, gül pembesi, narçiçeği, lila gibi renkler gelir. Bir de evimizin önündeki çardağı çepeçevre saran gülün kadife görünümlü sayısız kırmızı gıncası.

Damağımızdaysa onca yıl sonra hâlâ limon tozuyla yapılan gelincik şuruplarının tadı var. Tüm mahallenin hayranlığını kazanmış olan maun kabinli pikabımızda çalan Beatles, Elvis Presley,

Erol Büyükburç, Tanju Okan şarkıları hâlâ kulaklarımda. O zamanlar tanıdığım tüm genç kızlar Erol Büyükburç için çıldırıyorlardı. Bir seferinde mahallemizdeki yazlık sinemaya konser vermek için gelmişti. O gün adeta yer

yerinden oynamıştı. Altın renkli, pırıl pırıl bir smokin giymiş, omzuna da şarap rengi bir pelerin atmış olarak sahneye çıktığı anı dün gibi anımsıyorum. Kıyametler kopmuştu.

Çok gerilerde kaldığı halde nendense yaşamımın en çok belleğinde kalan günleri altmışlı yıllara denk gelir.

Sonraları akıl almaz kıyafetler ve insanı şaşırtan rahat tavırlarıyla dünyanın öbür ucundan kalkıp İstanbul'a gelen hippiler, birden parlayıveren çılgın rock müziği akımı, gitarın, vokalin, baterinin hakkını Allah'ına ka-

Şarkı sözleri kimi zaman isyankâr, kimi zamansa saldırgandı artık. Kuşaklar arası kopukluk ilk kez o zamanlar başladı.

dar veren Deep Purple, Led Zeppelin, Rolling Stones, The Doors yaşamıma giriverdi. Şarkı sözleri kimi zaman isyankâr, kimi zamansa saldırgandı artık. Kuşaklar arası kopukluk ilk kez o zamanlar başladı. Ebeveynler, çocuklarının, yırtıcı gitar atakları, insanın beynini delen bateri ritimleri ardından patlayan feryatlarla dolu o müzikleri neden bunca sevebildiklerini anlamamışlardı bir türlü. Öte yanda heyecan tam gazdı. Dünya yeni yeni neşeleniyordu. Hemen herkesin kafası iyiydi. Derken Vietnam savaşı patlayıverdi. Ne tat kaldı, ne tuz. Seksenli yıllarda benim için her şey birbirinin aynısı gibiydi. Ya da artık otuz yaşına yaklaştığım için bana öyle geliyordu. Aynı müzikler, aynı giyim, kuşam,

aynı sloganlar. O zamanlar ortalığı yıkan müzik ilahlarından bazılarının bir süre sonra bir sinema salonunu dolduracak kadar bile seyirci bulamayacağını aklımıza bile getiremezdik. Bir parlayıp gürelemişler, hemen ardından da unutulmuşlardı.

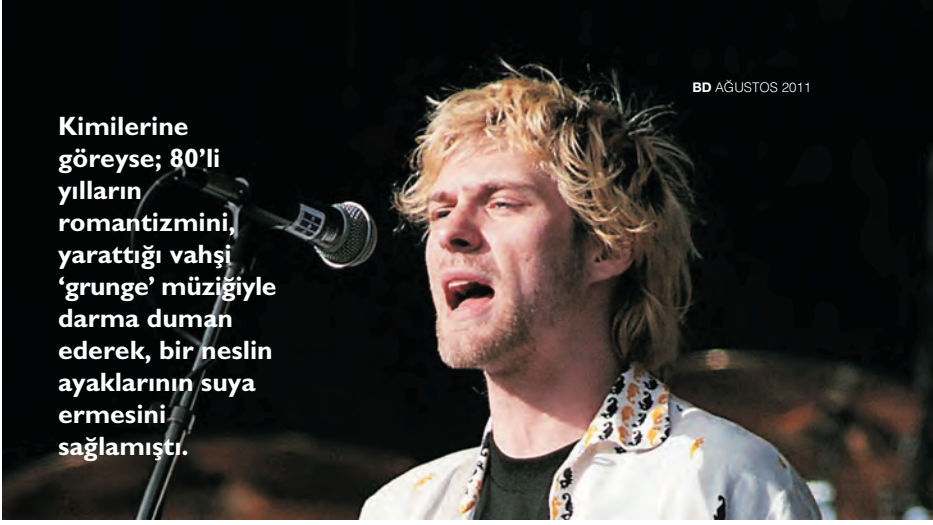
Sonra ne olduğunu anlayamadan doksanlı yıllar geldi. Yeni bir dönemdi. Dünya her bakımdan kalabalıklaşmıştı ve onca insan arasından sıyrılılbilmeyi başaran çok farklı biri vardı:

Kurt Cobain. O, diğerlerinden öyle farklıydı ki, bir anlığına, dünyayı yıkabilecek kadar güçlü, hemen ardından anasından azar yemiş bir çocuk gibi birden mahzunlaşıveren ses tonuyla kitleleri avucunun içine alıvermişti. Bunun öylesine çabuk gerçekleşmesi aslında bir şeylerin yolunda gitmeyeceğinin haber-

Kurt Cobain, kimilerine göre müzikte bir çağı kapatıp başka bir çağı başlatmıştı.

**Kimilerine
göreyse; 80'li
yılların
romantizmini,
yarattığı vahşi
'grunge' müziğiyle
darma duman
ederek, bir neslin
ayaklarının suya
ermesini
sağlamıştı.**

cisiydi sanki. Kimilerine göre o, müzikte bir çağı kapatıp başka bir çağı başlatmıştı. Kimilerine göreyse; 80'li yılların romantizmini, yarattığı vahşi 'grunge' müziğiyle darma duman ederek, bir neslin ayaklarının suya ermesini sağlamıştı. Bir anda ortaya çıkmış ve milyonların düşlerini yıkıvermişti. Bu yüzden de kendisinden nefret edenlerin sayısı ona tapanlarla boy ölçülecek kadardı.

Yetmişli yıllarla gelen asi rock müziği nasıl bir önceki on yılın siyah beyaz naifliğini yıkıp geçtiyse, o da seksenlerin kayıtsız, pastel atmosferini bir anda karartıvermişti. Bir süre önce-sine kadar Modern Talking'ın yumuşak, ritmik parçalarıyla durdukları yerde salınanlar, artık onun hiç beklenmedik bir anda dank diye adamın kafasına vuruveren sesinden Smell Like Teen Spirit'in yurtici ataklarını dinliyor ve bu isyan müziğiyle birbirlerini takdis etmek istercesine havalara zıplayıp göğüslerini tokuşturuyorlardı. Bu tuhaf rituel'i ilk kez gördüğümde diğerlerinden farklı bir on yıla girdiğimizi

anlamıştım zaten. Artık yeni bir gençlik lideri vardı.

O sıralar günü gelip Kurt Cobain hakkında bunları yazacağımı bilemezdim. Tek bildiğim: 1 Mart 1994 günü radyoda duyduğum bir haberin ardından onun da sonunun Jim Morrison gibi olacağını düşündüğümdür. Roma'da bir otel odasında aşırı dozda ilaç kullanmış olarak bulunup, acilen hastaneye kaldırıldığı duyurulmuştu radyodan. Samimiyetle söylemem gerekirse; ta en başından beri erken bir ölüm beklemiştim onun için. Genç yaşta ölüp giderse müzik dünyası yeni bir efsane kazanacaktı. Tıpkı hayranları onlara, onlar da bu dünyaya doyamayıp erken yaşlarında gidiveren Jim Morrison, Janis Joplin, Jimi Hendrix örneklerinde olduğu gibi.

Bunları aklımdan geçirsem de böyle olmasını hiç istememişim. Onun 90'lı yıllarda ilk gençliğini yaşayan nesle müziğiyle kişilik verdiğine, onlara hiçbir şeyi hemen kabullenme-

yip, karşı koymayı ve ısrarcı olmayı telkin ettiğine inanıyordum. Ayrıca o da giderse yeni ve gereksiz bir toz-pembe çağa girileceğinden korkuyordum. 80'lerin müziği öyleydi ve ortalığa bu dünyanın hak ettiğinden fazla bir iyimserlik dalgasının yayılmasına neden olmuştu. Buna bir kez daha katlanamazdım.

Radyo duyurusundan sonra sağlık durumundaki gelişmeleri takip etmeye başlamıştım. Kurt, birkaç gün Roma'daki hastanede bilinçsiz olarak yatmıştı. Kimileri bunun bir intihar girişimi olduğunu söylüyorlardı. Sonra da adeta: "Git ne halin varsa gör" denircesine memleketine, yani ABD'nin Seattle kentine gönderildi.

Nedense Roma'dan, Seattle'a kadar yaptığı uzun uçak yolcuğunu gözümde canlandırmaya çalışmıştım.

Ne yapmıştı saatler boyu yerden binlerce metre yüksekteki yolcu kabininde? Hiç sıkılmamış mıydı? Ara sıra aşağılara bakıp, Atlantik'in, rengi zaman zaman griye çalan sularına dalıp gitmiş miydi? Yanındakilere bir şeyler anlatmış mıydı? Aklından geçenlerle ilgili bir ipucu vermiş miydi?

Seattle'ı, eski İstanbul'dakileri anımsatan nostaljik tramvaylarıyla şirin bir deniz kenti olarak simgeleştirmiştim beynimde. Bir de talihsiz yıldız Frances Farmer'ın doğum yeri olduğunu biliyordum. Pasifik Okyanusuna, balıkçı teknelerine, bir telaş limana girip çıkan kargo gemilerine ve açık-larda kuyruk vurup, su püskürten dev balinalara bağrını açmış bu liman kent, Kurt'un kararını değiştiremedi ne yazık ki. O gitmek istiyordu artık. Bu kadarını yeterli bulmuştu.

Derken tüm TV kanallarında dedikodu mu yoksa gerçek mi olduğu tam

Onun 90'lı yıllarda ilk gençliğini yaşayan nesle müziğiyle kişilik verdiği, onlara hiçbir şeyi hemen kabullenmeyip, karşı koymayı ve ısrarcı olmayı telkin ettiğine inanıyordum.

olarak doğrulanamayan bir haber do-laşmaya başladı:

‘Kurt ortalıktan yok olmuştu’.

Kimileri onu bir barda dertli dertli içerken, kimileriye bir tramvayın en arka koltuklarından birinde kendi ken-dine konuşurken gördüğünü iddia edi-yordu. Bir süre sonra evinin garajında ölü olarak bulunduğu duyurulduğunda hiç şaşırmadım. Evvelce de belirttiğim gibi bekliyordum bunu.

O an Jim Morrison’un Paris’teki ölümünden çok kısa bir süre önce çe-kilen bir fotoğrafı gözümün önüne gelivermişti. Bir kitapçıda rastlamış-tım o fotoğrafa. “Jim Morrison’un bi-linen son görünümü” yazıyordu altın-da. Yorgundu, solgundu, sahnede ‘Light My Fire’ diye şakıdığı günler-den hayli uzak bir haldeydi.

Kurt’un son halini kimseler bile-miyordu. Dahası onu canlı olarak son görenin kim olduğu bile belirsizdi. Evinden çıkıp gitmiş, birkaç gün sağda solda görünmüş, hatta ailesi oğlumuz kayıp diye polise başvurmuştu. Oysa

o, daha Roma’dayken kararını vermiş-ti bana göre: Gidecekti. Ve öyle de yapmıştı. Genç yaşta bu dünyadan eli-ni ayağını çekip, geride parlak bir ışık huzmesi bırakarak giden rock yıldız-ları kervanına katılmıştı.

Onun gidişiyile 90’lı yılların yetim kaldığı söylenebilir. Yüzyılın son kişi-likli müzik akımının başlatılıp, yaygın-laşmasında büyük payı vardı.

Şimdi yeni bir yüzyıldayız. Günü-müzde yapılan müziğe bir isim bile koyamıyorum. Tüm liste parçaları birbirinin aynı gibi geliyor bana. Artık takip ettiğimi bile söyleyemem. Hiçbir şeyin eski tadı yok.

Erken gidişin iyi olmadı be Kurt. Tek tesellim yolun yarısını geçtiğim 90’lı yıllarda yanımda oluşundu. Üste-lik iyi bir yoldaştın. Şimdi sen yoksun. Bense yolun ikinci yarısındayım. Bu saatten sonra senin gibi bir can yoldaşı bulabilir miyim? Doğrusu; pek sanmı-yorum. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

EN İYİ BUĞDAY

Her yıl yapılan ‘en iyi buğday’ yarışmasını yine aynı çiftçi kazanmıştı. Çiftçiye bu işin sırrı soruldu.

Çiftçi: “Benim sırrım, kendi buğday tohumlarını komşularımla paylaşmaktır.” dedi.

“Elinizdeki kaliteli tohumları rakiple-rinizle mi paylaşıyorsunuz? Ama neden böyle bir şeye ihtiyaç duyuyorsunuz?” diye sorulduğunda, “Neden olmasın?” dedi çiftçi. “Bilmediğiniz bir şey var; rüz-gâr olgunlaşan buğdaydan polenleri alıp tarladan tarlaya taşır. Bu nedenle, kom-

şularımın kötü buğday yetiştirmesi benim buğdayımın kalitesini de bozacaktır. Eğer en iyi buğdayı yetiştirmek istiyorsam, komşularımın da iyi buğday yetiştirmesine yardımcı olmam gerekiyor.”

Gönderi: SABRİYE AŞAR

UFAK TEFEK BİLGİLER

Derleyen: SABRİYE AŞIR

Bir tsunami dalgası saatte 800 km hızla yol alabilir

TSUNAMİ

BÖCEK NÜFUSU

Dünyada yaklaşık bir milyon böcek türü vardır. Her yıl aşağı yukarı 8000 yeni tür keşfedilmektedir.

ŞAMPİYON ORKİNO

Orkinos en hızlı yüzen balıktır. Yetişkin bir orkinos saatte 90 km hızla yüzebilmektedir.

Fransa Kralı 14. Louis sudan nefret ederdi. Hayatında sadece 3 kez banyo yapmıştır.

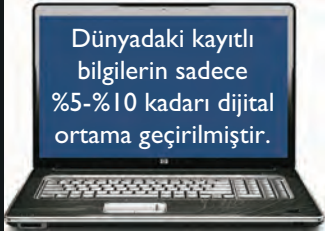
BİYO-BİLGİSAYARLAR

Mikroçip yüzeyinde beyin hücresi yetiştirme deneyleri başarıyla sonuçlanmaktadır. Sinirleri hasar gören insanlar bu sayede kas kontrolü ile görme ve işitme duyularını daha iyi kontrol edebiliyorlar.

Merdiven tırmanan akülü sandalye

Fransız mühendis Hervé le Masne tarafından tasarlanmış akülü tekerlekli sandalye ile merdivenler artık engelliler için sorun değil. Araç, kızılötesi sensörler ile merdiveni algılayabiliyor. 300 basamak tırmanıp, 1000'den fazla basamaktan aşağı inebiliyor.

Dünyadaki kayıtlı bilgilerin sadece %5-%10 kadarı dijital ortama geçirilmiştir.

PAHA BİÇİLMEZ BİTKİ: SAFRAN

Arapçada "sarı" anlamına gelen asfar sözcüğünden gelen safran tarih boyunca en değerli bitkilerden biri olmuştur. 1 kilo safran için 5000-140.000 adet safran bitkisi toplamak gerektiğinden, bugün bile İspanyol "mancha" safranının kilosuna 8000 pound değer biçilmektedir. Çay, kahve ve çikolatanın gelişiyile safran üretimi düşüşe geçmiştir. Buna rağmen safran halen dünyada çok önemli bir üründür.

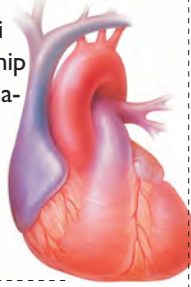

DOĞA MARATONCUSU

Yusufçuklar hiçbir yere konmadan 100 km'lik yol katedebilirler.

KALBİMİZİN GÜCÜ

Kalp, bedenimizdeki en güçlü kaslara sahip organdır. Eğer damarımız bedenden dışarıya tutulsaydı, kalp basıncı kanı 25 metre yükseğe fıkırtabilirdi.

Alış-verişin sultanları

Avrupa ve ABD'de internet üzerinden satılan ürünlerin %70'i kadınlar tarafından satın alınmaktadır. Çevrim içi hesapların %70'i erkekler tarafından açılmakta ancak işlemlerin %70'ini kadınlar yapmaktadır.

GENETİK KEHANET

Konuşma, bellek, bunalıma girme, suç işleme, obezite gibi eğilimlerin genlerle ilgisi şimdiden belirenmiştir. Genlerin %99'u tüm insanlarda tıpatıp aynıdır. Farklılıklar kalan %1 ile açıklanmaktadır.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Ağustos doğumlu
ünlü şairimiz

(26 Ağustos 1912-
15 Ekim 2008)

İstanbul doğumlu Dağlarca öğrenimini Kuleli Askeri Lisesi'nde tamamlamıştır. Doğu ve Orta Anadolu'nun, Trakya'nın pek çok yerini dolaştı. Askerlikten 1950'de ayrıldı. Yaşamı boyunca kendisine bir çok ödül verilen şair 1967'de ABD'deki Milletlerarası Şiir Forumu tarafından "En iyi Türk şairi" seçilmiştir. Toplumculuğunun temelinde insana ve insan hayatına saygı yatan Dağlarca, hiç bir edebî akım ve kişiden etkilenmeden kendi şiirini yaratmıştır. Onun sanat anlayışını şu cümlesi özetler: "Sanat eseri hem bir saat gibi içinde bulunduğumuz zamanı, hem de bir pusula gibi gidilmesi gereken yönü işaret etmelidir." Kendini hep çocuk olarak gördüğünü, dünyadaki en önemli kavramın 'çocuk' olduğunu söylemiştir. Sayısı otuz üçü bulan, her biri diğerinden güzel ve ilginç kitaplarıyla Türk edebiyatında, kapsamı, ön seziş yeteneği, hayal gücü, hiçbir geleneğe bağlı olmayan eserleri, şiir dilinin özgünlüğü, hepsinin üstünde sözcüklere yüklediği düşünce ve duygu zenginliğiyle erişilemez bir doruktur. Cumhuriyet dönemi akademisyenlerinden Orhan Burian 1939'larda; "Dağlarca'nın şiiri ya cinnete, ya da dehaya varmak üzeredir" demişti. Geçen yıllar bu yargının dehadan yana ağır bastığını göstermiştir.

HER YAŞTAKİ ÇOCUKLAR İÇİN

Ali Murat Erkorkmaz

İCATÇILIĞA DEVAM

Giovanni, Giovanni, bak ne yaptım."
"Neler karıştırıyorsun yine Alberto?"

"Bak şimdi, seni bu kutunun içine sokacağım. Şuraya doğru bir bak."

"Tutma o şeyi yüzüme doğru Alberto, huylanıyorum."

"Kıpırdamadan dur azıcık. Tamam. Şimdi bunu yıkamamız lazım."

"Ne haltlar karıştırıyorsun yine Alberto? Bu kırmızı ışık da neyin nesi böyle?"

"Biraz sabret göreceksin. Trala la laaa! İşte oldu. Bak, seni bu kağıda hapsedtim."

"Ne halt ettin Alberto. Ne arıyorum ben o kağıdın üstünde. Nasıl çıkacağım şimdi?"

"Korkma Giovanni. Birşey olmaz."

"Bak kıpırdama dedin, o yüzden mi kıpırdamıyorum hiç?"

"Yok ondan değil."

"Ya neden?"

"Henüz video'yu icat edemedim."

"Edince istediğin gibi kıpırdarsın."

Hop hop. Işığ! açma."

"Niye Alberto?"

"Sonra simsiyah olursun."

"İrkçilik yapma Alberto."

"Sayın Montenegro valisi. Size bu yeni icadımı takdim etmekten gurur duyuram."

"Nedir o Alexander?"

"Buna Maden Ağızlı Kesici Araç Sistemi diyorum."

"Ne işe yarıyor Alexander?"

"Herşeyi ikiye ayırıyor majesteleri. Örneğin bir kağıdı, bir kumaşı, bir deriyi, kısaca ne bulsa ikiye ayırabiliyor."

"Yaa. Bu çok tehlikeli bir icat Alexander. Bu toplumları da ikiye ayırabilir. Hatta ayırdıklarını da-

ha da ikiye ayırır. O zaman yönetmek daha kolay olur Alexander."

"Yanlış anladınız majesteleri."

"Hiç de yan-

lış anlamadım Alexander. Bu nesne bir tek bende olmalı. Muhafızlar. He-men Alexander'ı maden Ağızlı Kesici Araç Sistemi'nin altına yatırıp kafasını kesiverin."

"Ama majesteleri.."

"Aması maması yok Alexander. Güle güle. Ayrıca ismini çok uzun tutmuşsun. Ben ona kısaca M.A.K. A.S. desem olur değil mi."

"Ama majesteleri.."

"Güle güle Alexander. Bir daha da tehlikeli şeyler icatedip durma."

"Guglielmo Marconi. Nedir o elindeki garip şey öyle?"

"Ses kutusu. Çevir bak düğmesini ne olacak."

"Ne olacak?"

"Çevir bak."

"Çevirdim."

"Eee?"

"Ne eesi?"

"Birşey duymuyor musun?"

"Duymam mı gerekiyor?"

"Bak. Haberler okunuyor."

"Sen kafayı sıyırdın galiba Marconi."

"Bak. Şimdi de tatlı talı İtalyan türküler. Duyuyor musun?"

"Tabi tabi. Yahu sen iyice üşüttün be

Guglielmo. Ba-

ban duymasın,

dayağı yersin."

"Düğmeyi çe-

virdikçe başka-

larının sesleri

gelecek buraya.

İyi mi?"

"Bana bak kilise

seni bir afaroz eder görürsün ha. Tanrı'dan başkasının sesi gidip gelmez öyle."

"O zaman biz de buna 'Tanrı'nın Sesi Kutusu' deriz. Şimdilik kimse bunun farkında olmadığı için kimse kimseye ses yollamıyor ama insanlar istasyonlar kurup yayınlar yapacaklar. Propaganda, reklam ne istersen olacak. Bir devrim oldu mu ilk iş bu kutuyu ele geçirmeye çalışacaklar."

"Sen gerçekten çok sıkı üşütmüşsün Guglielmo. Bütün bunları bu kutu mu yapacak yani?"

"Başta bu kutu. Sonra başka başka kutular. Hatta zaman gelecek, cep telefonlarının içine bile girecekler."

"Cep telefonu nedir?"

"Alexander Graham Bell'in icadı zavazingo var ya. Onun cep versiyonu."

"İçine ses mi konan bir cep mi yani?"

"Çok cahilsin Emilio. Biraz bilim teknik okusan, belgesel seyretsen hiç fena olmayacak."

"Belgesel de ne?"

"Ööf."

"Ahha. İşte yaptım."

"Ne yaptın Herr Lipperhey?"

"Kapat bir gözünü. Açık olanla bak şu delikten. Ne görüyorsun?"

"Anacığım. Herifler yanıma geliverdiler. Çekip aldın hepsini buraya."

"Almadım Edgar. Aç gözünü bak, hala oradalar."

"Ama bu gidişle yapacaksın onu da Herr Lipperey? Nasıl yaptın bunu?"

"Bu camlar sayesinde. Buna kısaca 'teleskop' diyorum. Uzunca da 'uzun

teleskop' diyorum."

"Şimdi onlar da bizi böyle yakından mı görüyorlar?"

"Yok yahu. Onlar hiçbir şeyin farkında değiller."

"Peki arka taraftan bakınca?"

"O zaman da uzağa giderler."

"Oh ne iyi. Savaşta düşmanları atarsın uzağa."

"Eh, pek öyle sayılmaz Edgar."

"Sana birşey sorabilir miyim Herr Lipperhey?"

"Sor tabi Edgar."

"Niye tek gözle bakılan birşey yaptın ki?"

"Benim gözlerimden biri iyi görmez Edgar. İki gözle bakılanı da Herr Carl Zeiss yapacak inşallah. Malum, onun iki gözü de dürbün gibi."

"Dürbün nedir ki Herr Lipperhey?"

"O da Herr Carl Zeiss'in icat edeceği oyuncak işte."

"Herşey çok karışık Herr Lipperhey."

"Hayatın kendisi karışık Edgar."

"Bak şuraya Borgo. Ne görüyor-sun?"

"Bir öküz. İğrenç bir öküz."

"Ne öküzü? Bu bir insan suratı değil mi sence?"

"Pek benzemiyor."

"İyi bak Borgo. Tanıdık gelmiyor mu?"

"Nedir bu böyle Hirto? Çıldırma adamı."

"Bu sensin Borgo."

"Bana bak Hirto. Arkadaşız ama... Fazla ileri gitmiyor musun?"

"Çok ciddiym. Bak şuna nereye çevirsem onu görüyorum. Kendime çevirince kendimi, sana çevirince seni. Acaip değil mi?"

"Nedir bu böyle peki Hirto?"

"Bu bir anya."

"Anya mı?"

"Evet. Herşeyin tersini gösteriyor. Bak şimdi ben sol elimi kaldırıyorum, o da sağ elini. Ben sol kulağımı kaşıyorum, o da sağ kulağını."

"Amma ters seymiş bu nesne."

"O yüzden adını ben Anya koyuyorum, o otomatikman Ayna yapıyor."

"Başımıza iş açmasın bu nesne?"

"Açarsa kırarım diye düşündüm ama sanırım yapamıyacağım."

"Niye yapamam ki Borgo?"

"Anya kırmak yedi yıl uğursuzluk getirecekmiş gibi bir his var içimde."

"Oh olsun. Demiyor muyum böyle ters şeyler icat etme diye. Yapma böyle şeyler Hirto. Başımıza iş açacaksın. At şunu gitsin."

"Dur ne yapıyorsun? Aaah. Kırdın anyayı."

"Eyvah, pardon. N'olucak şimdi?"

"Kırdık anyayı görecez Konya'yla."

"Konya'ya mı gideceğiz şimdi yani?"

"İşte ben buna icat derim arkadaş."

"Nedir bu sevgili Hans?"

"Bu bir karbüratör."

"Ne büratör?"

"Karbüratör, kar."

"Ne işe yarar?"

"Bilmem."

"Nasıl bilmezsin? Bilmediğin şeyi neden yapıyorsun? Niye gereksiz işlerle uğraşıyorsun?"

"Ne olduğunu biliyorum ama henüz ne işe yarayacağını bilemiyorum."

"Neymiş peki?"

"Havayla benzini karıştırıyor. Bir de şamandırısı var."

"Çok garip şeylerle uğraşıyorsun"

Hans. Sen de herkes gibi top oynasan olmaz mı?"

"Bu modern sanat akımlarına uydum diyebilirsin. İlginç bir sanat eseri olacak diye düşünüyorum. Düşünsene, yanıcı maddelerin havayla dostluğunun bir simgesi."

"Sergi falan açacak mısın?"

"Niye sordun?"

"Benim bir arkadaşım var. Gottlieb Daimler. Esasında basit bir teknisyen ama sanata çok meraklı. Gelsin baksın, belki alıp evine falan koyar, sen de iki kuruş para kazanırsın. Başka yaptığın şeyler var mı?"

"Haa bir de termonükleer füzyon heykelciği yaptım."

"Sanat daha o kadar ilerlemedi Hans'cım. Onu sanırım gelecekte anlatacaklar. Sen de abartmayıp termosuz bir nükleer zimbirtı yapsan da herkes yararlansa."

"Haklısın." •

alimuraterkorkmaz@butundunya.com

Kanuni Sultan Süleyman Tarafından Süleymaniye Camii İçin Bir Din Görevlisi Aranıyor

Yıl 1557. Yapımı tamamlanan Süleymaniye Camii'ne bir imam aranmaktadır. İmamda aranan nitelikler, Süleymaniye Vakfiyesinde şöyle belirtilmektedir.

- 1- Yüksek ilimleri ve alet ilimleri bilecektir.
- 2- Arapça'yı ve Farsça'yı bilecektir.
- 3- Ayrıca, Latince'yi de bilecektir.
- 4- Kefere dini ile dinimiz İslamı, mukayeseli olarak bilecektir.
- 5- Ata binecek, spor yapacak, güzel görünüşlü olacak ve güzel giyinecektir.
- 5- Evlenmiş olacak, karısı bir tane olacak ve güzel bir kadın olacaktır.
(Harama bakmaması için)
- 6- İlm-i Teşrihi (İnsan Yapısı İlm-i) bilecektir.
- 7- Gündelik olarak da bu imama, 15 bin akçe verilecektir.

Bakmak Değil Görmek

Bağlı bulunduğum turizm şirketinin müdürü bir akşamüzeri beni arayarak, Bangkok'a gelmekte olan bir turist grubuna rehberlik etmemi istedi.

Hemen havaalanına gidip kabileyi karşıladım. Misafirlerimi önce akşam yemeğine, sonra da defalarca seyrettiğim bir yerel dans gösterisine götürmek üzere otobüslere bindik. Yolda, yanımda oturan bey ile hararetili bir sohbete daldık. Konuşma sırasında adamın, sanki başka dün-

yalardaymış gibi hareketsiz durması dikkatimi çekti. Fakat çantasının kenarından sarkan beyaz bastona gözüm takılınca gerçeği anladım. Adam görmüyordu...

Konuşmamız sürerken, görme yetisini, gençliğinde geçirdiği bir trafik kazası sonrasında kaybettiğini öğren-

dim. Ama bu kaza onun seyahat etme arzusunu engellememişti. Gözlerini kaybedeli yaklaşık kırk yıl olmasına karşın neredeyse dünyayı dolaşmıştı. Yol boyunca çok ilginç şeyler anlattı.

Bir ara dedi ki:

“Yemekten sonra bir dans gösterisine gidecekmışiz, öyle mi?” “Evet

dinledikten sonra dedi ki: “Müzik, bizim Batı müziğine duyarlı kulaklarımızı biraz yabancı geliyor ama tılsımlı bir havası var, insanın içine işliyor. Lütfen müzisyenleri ve enstrümanlarını tarif eder misiniz?”

O ana kadar, hatta o güne kadar, gösteriden önce müzik çalan bu beş

Bu güne kadar dikkat etmediğim o kadar çok şey sormuştu ki, bunları nasıl olup da görmedim, fark etmedim diye kendimden utandım.

efendim!” diye yanıtladım. Bir an durakladıktan sonra “Orada lütfen yanımıza oturabilir miyim? Ve gördüklerinizin bir kısmını bana anlatırsanız çok sevinirim” dedi. Defalarca gördüğüm bir gösteriyi biraz olsun renklendirebilmek benim için de iyi olacaktı. Hem de gösteri bir an önce bitsin diye oflayıp puflamayacaktım. Bu nedenle teklifini sevinerek kabul ettim.

Gösterinin yapılacağı salona geldikimizde, sahneye yakın bir masaya oturduk. Henüz program başlamamıştı ama hafif bir müzik sesi salonu dolduruyordu. Misafirim bir süre müziği

müzisyeni fark etmemiştim bile. Müzisyenleri, kıyafetlerini, enstrümanlarını çalarken yüzlerindeki ifadeleri, enstrümanların neden yapıldığını, şekillerini ve daha buna benzer birçok sorusunu, elimden geldiğince hissedererek anlatmaya çalıştım. Bu güne kadar dikkat etmediğim o kadar çok şey sormuştu ki, bunları nasıl olup da görmedim, fark etmedim diye kendimden utandım. Perde açıldı ve altı genç kız sahnede gösteriye başladılar. Müziğin ritmine uyarak hareket ettikçe savrulan ipek elbiselerini, başlarındaki altın sarısı taç şeklindeki başlıklarını, yak-

laşık 10 santim uzunluğundaki tırnaklarını anlattım. Ve bu arada, beni hayretler içinde bırakan birçok sorusunu da yanıtlamaya çalıştım. Anlattıklarımı büyük bir dikkatle dinlerken, birkaç kez “görebiliyorum” demesi beni çok duygulandırdı. Onun gözü olma görevimi galiba başarıyordum.

Gösterinin ilk yarısı bittiğinde, tiyatro müdüründen izin alarak onu sahne arkasına götürdüm. Dansçı kızlardan birinin yanında durduk. Utanarak ellerini ona doğru uzattı, elbisesini hafifçe okşadı. Kızın ellerini, sanki iki narin kuşu tutuyormuşcasına yavaşça ellerinin arasına aldı, uzun tırnaklarına dokundu. Bütün hareketleri, ibadet edercesine sakın, hassas, sevecen ve duygu yüklüydü. Onu izlerken boğazıma kocaman bir yumruk tıkanmıştı sanki...

Gecenin ilerleyen saatlerinde, konuşumun heyecanlı hayret nidaları, onay sözcüklerinin yanısıra, daha çok şeyin farkına varır olmuştum. O güne kadar bakıp da görmediklerimi görmüştüm: Yöresel kıyafetlerin renk uyumları, modelleri, dans eden kızların yüzlerindeki her an değişen ifadeler, hatta yarı karanlıkta bekleyen garsonun ışıldayan gülümsemesi ve daha birçok şey...

Otele döndüğümüzde, görmeyen konuşum yanımdan ayrılmadan önce elimi öyle içtenlikle sıkı ki, sıcaklığını kalbimde hissettim. Sonra da beni sımsıkı kucaklayıp “Herşeyi benim için ne kadar güzel gördünüz! Size ne kadar teşekkür etsem azdır!” dedi.

Aslında benim ona tekrar tekrar teşekkür etmem gerekiyordu. Çünkü görmeyen biri varsa o da bendim. O, benim gözümlen önünden, bu ihtiraslı, bencil, maddeci dünyanın oluşturduğu perdeyi kaldırmama ve daha önce görmediğim birçok güzelliği görmeme yardımcı olmuştu. Onun sayesinde bakmayı değil görmeyi öğrenmişim.

yucelaksoy@butundunya.com.tr

MUTLU ve YAŞLI

Genç bir bayan, evinin balkonunda, koltuğuna gömülmüş yaşlı adamı görünce onu selamlamadan geçmek istemedi. Selamlaşmadan sonra genç bayan, yaşlı adama;

"Ne kadar huzurlu ve mutlu bir ifade var yüzünüzde" dedi. "Söyler misiniz lütfen, böylesi bir uzun ömrü neye borçlusunuz?"

Yaşlı adam güldü:

"Günde üç paket sigara, her hafta bir kasa viski içerim" dedi. "Etin kırmızısını ve yağlısını yerim, spor da yapmam, yürüyüş de yapmam..."

Genç bayan şaşırdı:

"Ne kadar ilginç" dedi. "Kaç yaşınızdasınız?" Karşından kısa bir yanıt geldi: "Yirmialtı."•

Gönderi: BUKET AŞÇIOĞLU

		6		4		9		
2	4			9			8	1
			8		3			
		3		7		8		
	5						6	
		7		2		1		
		7	4		9			
5	3			6			1	2
		8		3		7		

Sudoku Yapamayanlar İçin

4		5						
			8		2		3	6
6				9				
	9		1				6	
		7		4		5		
	3				9		7	
				6				2
	7	1	9		8			
						6		8

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

Güngör Uras'ın
12.06.2011 Tarihinde
Milliyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısıdır

Dondurma niyetine neler yiyoruz neler?

**Dondurma nedir?
Süt, salep ve şeker karışımıdır...**

Biz dondurmanın böyle hazırlandığını bilirdik... O nedenle de çocuklarımız dondurma yemek istediklerinde “Yesinler... Şifa olur” derdik.

Bu yazıyı yazarken değişik marka dondurmalarından satın aldım. Ambalajlarının üzerinde bulunan ama çıplak gözle okunamayan yazıları büyüteçle okudum. Bakınız pazar payı fazla olan dondurmalarından birinin içeriğinde neler var: *Su, şeker, süt kreması, glikoz şurubu, yağsız süttozu, peyniraltı suyu tozu, kıvam arttırıcılar, (guar karboksimetil selüloz), sahlepe, emülgatör (mo-*

no ve digliseridler) aroma (vanilin).

Çocuklarımızın çok beğendikleri bir dondurma çeşidinin ambalajındaki yazıda içeriği şöyle anlatılıyor: *Bitkisel yağ, süt, buz %29, su, glikoz şurubu, soya aroma, peyniraltı suyu tozu, kıvam arttırıcı, emülgatör, aroma, glikoz şurubu, yağsız süt tozu, keçi boynuzu gamı, karbonsimetil selüloz.*

Bir başka marka ile satılan dondurmanın ambalajındaki yazılara göre içeriği şöyle: *Şeker, tereyağı, glikoz şurubu, kıvam arttırıcı, bitkisel yağ, modifiye mısır nişastası. Sütten başka*

her şey var

Ünlü bir gıda firmasının ürettiği dondurmanın ambalajında ise içeriği şöyle yazılmış: *Bitkisel yağ, süt, buz %25, su, şeker, glikoz şurubu, bitkisel yağ tozu, peyniraltı suyu, yağsız süt tozu, emülgatör, yağ asitlerinin mono ve digliseritleri, stabilizörler, (guar, gam, lokust bear gam, korboksimetil selüloz) renklendiriciler, kurkimin, klorofil, aroma.*

Onlar öyle de acaba bunlar farklı mı? Diyerek piyasada satılan dondurmaların ambalajlarında yazılanları (büyütle büyüterek) bir bir okudukça moralim bozuldu. Demek ki biz dondurma niyetine, yapay kimyasal maddelerle süt ve salep lezzeti verilen, mısır şurubu ile tatlandırılan, nişasta, soya gibi maddelerin karışımını yiyor-muşuz.

“Fikir Sahibi Damaklar” Topluluğu Başkanı Defne Koryürek hanımı aradım. Bu konuya ilgi göstermesini rica ettim. Dondurma uzmanı Ersin Peya ile konuşmamı önerdi. Ersin Peya bu işe merak salmış. Doğal dondurma yapmaya çalışıyormuş. “Doğal dondurmada kesinlikle renklendirici, hazır ve yapay aroma (tat verici) kullanılmaz. Süt, salep ve toz şeker ile dondurma yapılır. Son zamanlarda salep bulmak zorlaştığından salep yerine keçiyoynuzu çekirdeği tozu kullanılıyor. Bu da salep kadar doğal, sağlığa zararı olmayan bir tarım ürünüdür” diyor.

Ne yediğimizi bilelim

Süt üretim tesislerini gezdiğim, yoğurdu kaliteli süttan katkısız olarak ürettiklerini gözümle gördüğüm İzmir’de-

ki bir firmayı aradım. Firma yetkilisi ”Biz dondurmalarda süt, salep ve şeker dışında hiçbir katkı maddesi kullanmıyoruz. Dondurmaların ambalajında da bunu belirtiyoruz” dedi. ”Biz dondurmaya hava da basmıyoruz” diye ekledi.

Karışım makinede çevrilerek dondurma haline getirilirken içine hava girer hacmi artarmış. Hava karışımı arttıkça maliyet düşmüş.

Acaba piyasada yüksek fiyatla satılan ithal dondurmaların durumu nedir diyerek onlardan satın aldım.

Yabancılar dondurmalarının içerdiği maddeleri ambalaj üzerinde açıklamışlar: Onlar da genelde mısır şurubu, koko yağı, kanola yağı, un, yumurta beyazı, nişasta, vanilya, soya, su, yapay lezzet vericiler ve koruyucu madde karışımını dondurma niyetine satıyorlar.

Son yıllarda bizde dondurma tüketimi arttı. Dondurma tatlı olarak da tüketilir oldu. 12 ay boyunca yeniliyor. Türkiye’de 1 milyar dolarlık bir dondurma pazarı var. 2006 yılında kişi başı ortalama yılda 1.8 litre olan dondurma tüketimi şimdilerde 3.2 litre dolayında.

Bu yazıyı bağcıyı dövmek için değil, doğru dürüst üzüm yemek için yazdım. •

İnsan Olmak

İnsan olmak, insanın kendi elinde... İnsanlık, yararlı olmak sanatıdır. Toplumsal yükümlülüklerini, değil yerine getirebilmek, başkalarına karşı olan sorumluluklarını akıllarına dahi getiremeyen kimi kişiler, bu konudaki eksikliklerini örtmek için zaman zaman kendilerini savunmak zorunda kalırlar.

Dr. ALBERT SCHWEITZER
Reader's Digest

Ben de bu dünyada biraz iyilik yapmak isterdim. Ama ne çare ki işlerimin çokluğundan başımı kaşıyacak zaman bulamıyorum. Hayatım boş geçiyor." derler. Bu düşünce çok sık rastlanan tehlikeli bir hatanın ürünüdür. İnsan, yanındakilere yardım ederek hayatına bir yön verebilir ve böylelikle gerçek bir dinginlik ve mutluluğa ulaşabilir. Bu mutluluğu elde etmek için günlük gö-

revleri ihmal etmek ya da göz kamaştırıcı hareketlerde bulunmak gerekmez. Ruhunuzu zenginleştirmek için başvuracağınız bu hareketlere, en büyük görevimiz adının verilmesi uygundur. Bu hareketlerden dolayı alacağımız ödül de onları yapabilmek ayrıcalığıdır. Böylece ahlakınız da güçlenecektir.

Kendinizi bugün, maalesef seyrek görülen, başkalarına yardım etmek işine, bütün gücünüzle verin. Bu hare-

E n büyük hatamız yaşam yolunda kapalı gözlerle ilerlememiz ve önümüze çıkan fırsatları kaçırmamızdır.

ketinizden gerek siz, gerekse de yardım ettikleriniz faydalanacaktır. Ruh uyu klayan erkek ve kadın, bir karanlıklar dünyasında yaşıyor demektir. Modern dünyanın gerekleri bize kişiliğimizi kaybettiriyor. Bugünkü yaşam koşulları, bir şeyler yaratmak ve kişiliğimizi ifade etmek isteğimizi söndürüyor. Bu nedenle gerçek bir gelişmeye ulaşmamız gecikiyor.

"Peki çare ne?" diye soracaksınız. Tek çare var: Her insan, önüne çıkan ruhunu zenginleştirme fırsatlarına dört elle sarılarak kişiliğini gösterebilir. Böylece insanlara yardım ederek en büyük görevini gerçekleştirmiş olur. Bunu gerçekleştirmemizi sağlayacak fırsatlar, sanıldığından daha çoktur.

En büyük hatamız yaşam yolunda kapalı gözlerle ilerlememiz ve önümüze çıkan fırsatları kaçırmamızdır. Uyanık olsak, dünyada önemli nedenler-

den değilse bile, ufak şeylerden dolayı yardımımıza gereksinim duyan kişilerin dolup taşıdığını görürüz. İnsan ne tarafa dönerse dönsün, orada kendine gereksinim duyan birini bulabilir.

Bir gün Almanya'da; üçüncü mevki bir trende seyahat ediyordum. Yanımda, göremediği bir şeyi arıyormuş hissinin uyandıran bir genç oturuyor; karışındaki yaşlı adamın yüzü ise, bir şeye fazlasıyla üzüldüğünü ifade ediyordu. Bir ara genç adamla ihtiyar konuşmaya başladılar:

"Şehre gelince ne yapacağımı bilmiyorum" dedi yaşlı adam. "Biricik oğlum hastanede ölüm döşeğinde. Onu ölmeden önce bir kerecik daha görmek isterdim. Ama ne çare ki bu

kenti bilmediğimden karanlıkta yolumu kaybedeceğim."

Bunun üzerine genç adam: "Ben sizi oğlunuza götürürüm" dedi.

Tren, kentin istasyonunda durunca, ikisi kardeş gibi kolkola girerek kalabalığa karıştılar.

Bu küçük iyiliğin büyük bir yardım olduğunu kim inkâr edebilir? Siz de böyle küçük iyilikler yapma fırsatını kollayabilirsiniz.

I. Dünya Savaşı sırasında orduya katılmak için askeri makamlara başvuran Londralı bir şoför geri çevrilmişti. Bunun üzerine şoför kendi kendine bir görev buldu. Tren istasyonlarına giderek Londra'yı bilmeyen izinli askerlere bedava kılavuzluk yapmaya başladı.

Genellikle çekingenlik hislerimiz bir yabancıya yaşamamıza engel oluyor. Bu dünyadaki soğuklukların çoğunun nedeni; terslenmek korkusu ve utangaçlıktır. Manevi varlığını güçlendirmek isteyen kişi, bu engelleri aşmayı bilmelidir. Akıllıca ve tedbirli hareket edersek, önümüzde bütün kapıların açıldığını görmekle kalmaz, başkalarına da cesaret veririz.

Özellikle büyük kentlerde kişilerin birbirlerine yaklaşmasını engelleyen soğukluğu ortadan kaldırmalıyız. Kişi, kalabalık kentlerde kendini, başka her yerdekenden daha yalnız hissedebilir.

Köylüler ve kasabalılar birbirlerini az çok tanıdıklarından aralarındaki bağı da hissederler, fakat kentliler, birbirlerine selam bile vermeden geçip giden yalnız, umutsuz kişilerdir. Bunun için kentlerde, insansal duygularını güçlendirmek isteyenler için pek çok fırsat vardır. En büyük görevinize istediğiniz yerde; dairede, fabrikada, tramvayda başlayabilirsiniz. Ufak bir gülümsemenin, her şeyden umudunu kesmiş kişilere, yaşamak arzusunu aşılması ender olaylardan değildir. Bazan dostça bir bakış, tatlı bir söz, varlığının farkında olmadığımız bir karanlığı yırtan güneş ışığı gibi etkili olur.

Gençlik günlerimi hatırladıkça, birçok kişinin benden esirgemediği yardım, anlayış, cesaret, nezaket ve öğütlerin benim için ne denli önemli

Başkalarından üstün olan sağlığını, yeteneğinizi, başarılarınızı ve mutluluğunuzu kendi hakkınız sanmayın. Sizi başkalarından üstün kılan talihinize olan minnetarlığımızı, başkaları için biraz özveride bulunarak ifade edin.

olduklarını daha iyi anlıyorum. Ben-den iyiliklerini esirgemeyen kişiler yaşamıma girerek bana güç verdiler. Fakat onlar bunun ayırında değildi. Ben de o zaman onların büyüklüklerinin derecesini anlayamadım.

Hepimiz birbirimize pek çok şey borçluyuz. Başkaları da bize borçlu olacaklar mı? Bu sorunun yanıtını bilemeyecek olmamıza karşın yaptığı-

mız iyiliklerin sonuçları cesaretimizi artırmaktan geri kalmayacaktır. O zaman yaşamımızın etrafımızdakilerin üzerindeki etkisinin ne kadar büyük olabileceğini daha iyi anlayacağız. Başkalarından üstün olan sağlığını, yeteneğinizi, başarılarınızı

ve mutluluğunuzu kendi hakkınız sanmayın. Sizi başkalarından üstün kılan talihinize olan minnetarlığımızı, başkaları için biraz özveride bulunarak ifade edin. Yaşamda acı çekmiş olanların başkalarına yardım etmeleri için de pek çok fırsat vardır. Bir hastalıktan ya da maddi bir acıdan kurtulanlar, başkalarını da aynı dertlerden kurtarmaya çalışmalıdır. Tıp sayesinde bir

hastalıktan kurtulanlar ya da sevdikleri kurtarılanlar, bu ilmin daha fazla ilerlemesi için çalışmalıdır. Özverinin etkili olması için kişinin kendinden bir şeyler vermesi gereklidir.

Gereksinim duyana 10 dolar veren çok zengin bir adam, bir özveride bulunmuş sayılmaz. Biz de bir zevkimize ya da eğlencemize harcamak üzere biriktirdiğimiz parayı başkasına vermekle gerçek bir özveride bulunabiliriz. Birçok kişinin "Zengin olsaydım herkese yardım ederdim" dediklerini duymuşumdur. Zengin olmak için mutlaka para sahibi olmamız gerekmez. Sevgi ve cömertlik bakımından da zengin olabiliriz. Etrafımızdakilerin en çok neye gereksinim duyduklarını anlamaya çalışır ve onlara yardım edersek, onlara yaptığımız bu iyilik, dünyanın bütün servetinden daha değerli olur.

Hayır kurumlarının yararını burada anlatmamıza gerek yok. Fakat herkesin kendi başına yapabileceği iyilikler, herkesin hatırını alamayan ya da herkesin derdini anlayamayan bir toplumun yapabileceklerinden daha etkilidir. Bizden daha zayıf ve güçsüz olanlara yardım etmek, bizi manen kuvvetlendirir. Bazan sırf anlayış yeteneğimizin kıtlığından veya acımaktan yoksun oluşumuzdan dolayı birbirimize büyük kötülükler yaparız. Etrafımızdakileri anladığımız ve onlara acıdığımız an, daha temiz bir dünyada yaşamaya başlarız.

Çevremizdekileri niçin affedelim? Affetmezsek, kendi kendimizi aldatmış oluruz. Adeta, aynı suçları kendimizin hiç işlemediğimizi savunmak

kadar büyük bir sahtekarlık yaparız. Bize yalan söyleyenleri, bizden nefret edenleri, bize karşı küstahça hareket edenleri, bizi aldatanları affetmeliyiz, çünkü bizim de arasına yalan söylediğimiz, nefret ettiğimiz, aldattığımız ve küstahça hareket ettiğimiz kesindir.

Herkesi affedemesek bile, hiç olmasa bu amaca ulaşmak için biraz olsun çaba göstermeliyiz. O zaman biz de manen yükseliriz. Bize bir kötülük yapan kişinin bizden özür dilemesini bekleyecek yerde bu kötülüğü hiç olmamış gibi düşünmeliyiz.

Bir istasyonun bekleme odasını temizleyen işçi, arkasına bakınca yolcunun, yeni temizlediği yeri kirlettiğini görmüştü. Fakat o, görevinin gerektirdiği gibi, hiç kızmadan ve söylenmeden bekleme odasını temizlemeye sürdürmüştü.

Biz de yaşamda aynı şeyi yapmalıyız. Yaşam yolunu kaplayan kötü duyguları ve kötü anıları bir süpürge ile süpürür gibi yok etmeliyiz. Sonbaharda ağaçların yaprakları dökülmeseydi, ilkbaharda bitecek yeni yapraklar için yer bulunmazdı.

Kişinin, iyi bir yaşam geçirmesi için, yolculuk etmesi gerekli değildir. Kişi, olduğu yerde, özveri ve sevgi ile dolu iyi bir yaşam sürebilir. Böyle bir yaşama kavuşmak için irade gücüne, sevgi dolu bir kalbe, sabra ve cesarete gereksinim vardır.

Fakat bu en büyük görevi başara-bilen kişi de gerçek mutluluğa ulaşmış olur. •

Yaşamımdaki Öteki Kadın

Çeviri: FERİHA BALÇIK

Yaşamımdaki öteki kadınla birlikte olmamı bana karım önerdi

Karım Peggy ile aramızdaki aşkı ve heyecanı yeniden canlandırıp, o ilk günlerimizdeki gibi sürdürebilmenin sırrını ancak, evliliğimin yirmi ikinci yılında keşfedebildim:

Başka bir kadınla flört etmeye başladım. Bu, aslında Peggy'nin fikriydi. Bu fikri en kısa sürede uygulamaya geçirmem konusundaki öneri de Peggy'den gelmişti. "Onu çok sevdiğini biliyorsun" dedi bir gün ve beni çok şaşırtan şöyle bir öneride bulundu:

"Bana belki inanmayacaksın ama..." dedi. "Siz ikiniz daha sık buluşur, birlikte daha çok zaman geçirirseniz, biz de birbirimize daha çok yakınlaşırız."

Flört etmem için karımın bana izin verdiği öteki kadın, babamın yirmi yıl önceki ölümünden sonra yalnız yaşamaya başlayan annemdi. Annem, 72 yaşındaydı ve 52 yaşından bu yana tek başına yaşıyordu.

Ben artık, eskiden olduğu gibi onun dizleri dibindeki oğlu değildim. Şimdi benim de bir ailem ve ayrı bir evim vardı. >>

Üstelik yaşadığım şehir, annemin evinin bulunduğu şehirden yüz kilometre kadar uzaktaydı. Yaşamın, hepimizce bilinen temposu içinde eşim ve üç çocuğumla birlikte annemi ancak, dinsel bayramlarda ya da tatil günlerinde ziyaret edebiliyorduk. Peggy'nin, onunla daha sık buluşmam konusundaki önerisi üzerine kendisini bir gün telefonla arayıp, hafta sonunu birlikte geçirmek istediğimi söyleyince annem, memnun olmak yerine kuşkulandı:

"Ne o?" diye sordu merakla. "Yoksa tatsız bir durum mu var?"

Olağandışı her olayı annem, her zaman, kötü ve üzücü bir olayın işareti olarak kabul ederdi. Bu olağandışı davetimi de böyle kabul ettiğini hemen anladım ve onu rahatlattım: "Asla kötü ve üzücü bir durum yok, anne" dedim. "Seni çok özleyiyor olmamın ve bu özlemimi gidermek istememin dışında beni şu anda ilgilendiren hiçbir olay yok. Seni bu akşam evden almak ve yemeğe dışarı götürmek istiyorum." Bu davetimden çok memnun kaldığını ve bir an önce gelmemi istediğini söylerken sesinde sanki bir müziğin ezgisi vardı.

Annemle ilk randevuma giderken bir hayli heyecanlıydım. Bir yandan arabamı dikkatlice sürüyor, bir yandan da annemle bu ilk başbaşa yemeğimizde hangi konulardan söz edeceğimi düşünüyordum.

Kapısının ziline dokunduğumda onu, bir anda açılan kapının arkasında, saçlarını yaptırmış, mantosunu giymiş ve 72 yaşının rakamlarının sırasını değiştirmişcesine bir coşku içinde beni berlerken buldum.

"Arkadaşlarıma, bu akşam öğlula dışarı çıkacağımı söyledim" dedi. "Hepsi de öyle etkilendiler ki... Gece-mizi nasıl geçirdiğimizi kendilerine anlatmamı istediler benden". Annemi o akşam, lüks bir restoran yerine, baş-başa rahatça konuşabileceğimiz bir restorana götürdüm.

Restoranın merdivenlerinden çıkarken kendini tutamadı, bir genç kız mutluluğuyla koluma girdi. İçeri girdiğimize ise sanki üzerimize yönelen bakışlara aldırmıyordu bile. Gözleri artık sadece büyük yazıları seçebildi-

sadece zevk almayı düşüneceğin bir döneme başlıyorsun. Bu mutlu dönemi seninle sık sık paylaşmam zevkinden beni yoksun bırakmayacağını umarım."

Annemle o akşam yemekte, yemeklerin lezzetinden söz ettik, yaşamlarımızdaki ilginç olaylardan söz ettik, o bana arkadaşlarını anlattı, ben ona işimdeki heyecanlarımı anlattım. Yemekten sonra sinemaya gitmeye karar vermiştik. Fakat konuşmaya öyle dalmıştık ki, filmin başlama saatini çok-

ğinden, menüyü ona benim okumam gerekiyordu. Aperatiflerimizi garsona söyledikten sonra başımı çevirdiğimde onu, hayranlıkla beni seyrederken yakaladım. Dudaklarında özlem dolu bir tebessüm vardı:

"Biliyor musun, sen küçükken menüyü ben sana okurdum" dedi.

O anda onun nasıl bir duygu içinde olduğunu anlamakta gecikmedim. "İşte bu da senin, yaşamla savaşımının artık sona erdiğini göstermektedir" dedim. "Bundan böyle artık, yaşamdan

tan kaçıracağımızın ayırdına ancak, bir saat sonra varabildik. Gece yarısına doğru kendisini evine götürürken annem, birlikte geçirdiğimiz saatlerden çok memnun kaldığını, kendine özgü bir biçimde belirtti.

"Seninle yine çıkacağım" dedi. "Hangi kadın senin gibi tatlı dilli ve karşısındakiyle böylesine ilgili bir erkekle çıkmak istemez ki? Yalnız bir koşulum var."

Onun koşulunun ne olduğunu bilmeme karşın, yine de merakla sordum:

"Hayrola?" dedim. "Nasıl bir koşul bu?"

Annem, belki de genç kızlık döneminde babama da söylemiş olduğu koşulunu bana da söyledi:

"Bundan sonraki çıkışımızda hesabı ben ödeyeceğim."

O gece eve döndüğümde karım, randevumun nasıl geçtiğini sordu. Aslında, umduğumdan da "çok iyi" dedim ve... Yanağına, kalbimin en içten yerinden gelen kocaman bir öpücük kondurdum. Annem ve ben, o ilk buluşmamızdan sonra şimdi her ay iki kez buluşuyoruz ve birlikte bir restorana gidip, başbaşa yemek yiyoruz. Annem bana genellikle geçmiş günlerden söz ediyor.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında onun bir fabrikada ne sıkıntılar içinde çalıştığını şimdi daha iyi anlıyorum. O fabrikada, kendisi gibi bir işçi olan babamla nasıl tanıştığını, işe geliş girişlerinde babamla ancak tramvayda rahat rahat konuşabildiklerini ve hatta ancak tramvayda flört edebildiklerini de artık biliyorum. Annemin bu anlatıkları beni hiç sıklmıyor da... Çünkü onun anlattıkları, benim yaşamımın

bir bölümünü oluşturuyor.

Gelecek konusunda da uzun uzun konuşuyoruz annemle... Önümüzdeki her günü, dikkatlice beklememiz ve dikkatlice karşılaşmamız gerektiğine büyük önem veriyor. İkinci Dünya Savaşı sırasında dünyaya gelen tüm çocukların sahip oldukları duyguları taşıyorum yeniden. Önümdeki zamanımı kesinlikle dolu dolu yaşamam gerektiğine inanıyorum. Ailemle geçirdiğim zamanımın, işimde geçirdiğim zamanımın, dostlarımla geçirdiğim zamanımın her saniyesini, kesinlikle dolu dolu yaşamam gerektiğine inanıyorum.

Şimdi en büyük şikayetim, günün anlamsız telaşı içinde zamanın, ayırdına bile varamadığım bir biçimde uçup gitmesi, gözden kaybolması, yok olması. Annemle başbaşa geçirdiğim zamanlar, yaşamımda o günlere değin böylesine önemli olduklarının pek de ayırdına varamadığım iki önemli şey öğrettiler bana. O buluşmalarımız sonunda hem zamanın, hem de Peggy ile üç çocuğumuzun, sandığımdan da öte önem ve anlam taşıdıklarını öğrendim, yaşamımda. •

Lokantada Herşey Bulunamıyor

Lokantanın kapısında, büyük yazılarla şöyle bir duyuru vardı: "Siparişini hazırlayamadığımız her müşterimize, 500 dolar veriyoruz."

Bir adam içeri girdi ve garsondan, yarım yulaf ekmeği içinde haşlanmış fil kuyruğu istedi.

Birkaç dakika sonra lokantanın sahibi geldi ve elindeki beş adet yüzer dolarlık banknotu masanın üstüne koyduktan sonra müşterisinden özür diledi:

"Bizi çok kötü bir anımızda yakaladınız...." dedi. "On yıldan bu yana ilk kez bugün yulaf ekmeğimiz kalmamış..."•

Gönderi: YUNUS GÖÇER

Anılar Satın Alınamaz

MARGARET E. SANGSTER
Reader's Digest

Herkesin nasıl bir öyküsü varsa, yazılmak için bekleyen bir şiiri de olduğunu düşünmüşümdür hep.

Ancak öyküsü olan birçok insan bunu kağıda dökebilmesine karşın, şiir yazmak isteyen birçok kişi dizeler oluşturmayı beceremez. İşte bu yüzden, bir kez bir dergiye “Sizin Şiiriniz ve Benim Şiirim” adında bir yazı yazdım ve şiirlerini dizelere dökememiş kişilerden, kafalarındakilerini bana genel hatlarıyla iletmelerini istedim. Bana gönderdikleri mektubu yayımlayacağıma ve daha sonra da şiirlerini belirttikleri tanıma göre ya-

zacağıma söz verdim. İnanmayacaksınız ama kalbinde yitik şiirleri olan binlerce insandan mektup aldım. Mektupların kimileri anlaşılmaz, kimileri de tutarsız olmasına karşın hiçbirisi aptalca değildi, çünkü her biri içten gelerek yazılmıştı.

Hele içlerinden birini yaşamım boyunca unutmayacağım. Mektup, Mary adında bir kıزدan gelmişti. Soyadını belirtmemişti. Mary’i gözünüzde nasıl canlandırabilirim bilmiyorum ama; galiba en iyisi öyküsünü anlat-

mak olacak. Bir gün, mektuplarla dolup taşan sepette, içinde bir deste çizgili kağıdın arasına katlanarak konulmuş, eski yüzü bir kağıt para bulunan, özel kuryeyle gönderilmiş bir mektup buldum. Mektubu okurken Mary'nin sesini duyar gibiydim.

“Hanımefendi, isteyen herkes için bir şiir yazabileceğinizi ve bunu dergide yayımlayacağınızı söylüyorsunuz. Ancak ben, yazdığınız şiiri yayımlamak yerine bana göndermenizi rica ediyorum. Zarfa da bu nedenle para koydum. Karşılığını ödeyemeyip sizi zor durumda bırakmak istemem.

Kendimi tanıtısam iyi olur sanırım. Bebekken beni yetimler yurdunun merdivenlerine bırakmışlar. Güzel ve zeki bir çocuk olmadığımın, kimse beni evlat edinmemiş. İşte bu yüzden yaş sınırı dolana kadar yurtta kaldım; daha sonra bana bir fabrikada iş buldular. Savaş yılları olduğu için ve fabrikada çok fazla iş olduğundan haftada altı gün çalışıyordum. Pazar günlerim boştu; bu günlerde parkta yürüyüşe çıkardım.

Yine bir Pazar günü parkta dolaşırken yanıma bir asker geldi ve konuşmaya başladı. Yalnız olup olmadığımı sordu. ‘Yalnızım’ dedim, o da yalnız olduğunu söyledi. Kentin yabancıları olduğunu ve benimle yürümek istediğini söyledi. “Yurt müdürü, tanıştırılmadığım sürece bir erkekle konuşmamamı öğütlemişti ama bu genç çocuk üniformalı olduğundan, konuşmakta

sakınca görmedim. Birlikte yürüdük, sohbet ettik. Bana Iowa’lı olduğumu, kentin dışındaki nehrin kıyısındaki kampta kaldığını, Iowa’da annesiyle yaşadığını ve tek çocuk olduğunu söyledi. Hiç evlenmemiş, ciddi bir ilişkisi de olmamış. Annesi, bir kızla ilgilendiğini fark ettiğinde kıyameti kopartıyormuş. Daha sonra, akşam birlikte yemeğe çıkıp, sinemaya gitmeyi önerdi.”

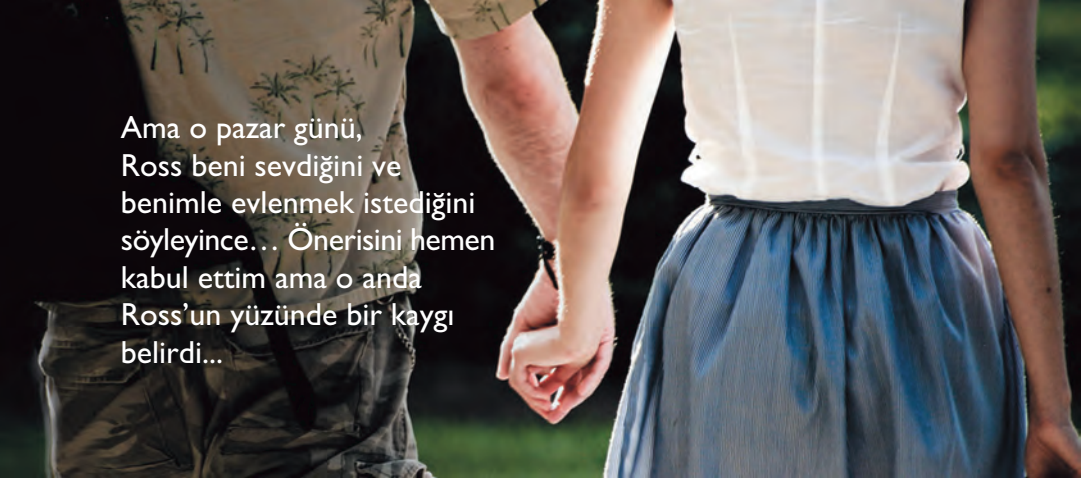
Mary, Ross ile işte böyle tanışmıştı. Sinemadayken Ross, Mary’nin ellerine dokunduğunda, Mary bu gence kesinlikle âşık olduğunu düşündü.

Aradan bir ay geçti. Bir başka pazar günü Mary ve asker sevgilisi parkta gezerken bir banka oturdular ve gelecekle ilgili konuşmaya başladılar. Mary mektubunda bu konudan şöyle söz ediyordu:

“Benim de bir geleceğim olduğumu daha önce hiç düşünmemiştim. Ama o pazar günü, Ross beni sevdiğini ve benimle evlenmek istediğini

Bebekken beni yetimler yurdunun merdivenlerine bırakmışlar. Güzel ve zeki bir çocuk olmadığımın, kimse beni evlat edinmemiş. İşte bu yüzden yaş sınırı dolana kadar yurtta kaldım;

Ama o pazar günü,
Ross beni sevdiğini ve
benimle evlenmek istediğini
söyleyince... Önerisini hemen
kabul ettim ama o anda
Ross'un yüzünde bir kaygı
belirdi...

söyleyince... Önerisini hemen kabul ettim ama o anda Ross'un yüzünde bir kaygı belirdi. Durumu annesine açıklamaya cesaret edemediğini, bu nedenle de mal varlığını benimle paylaşamayacağını ve beni güvence altına alamayacağını söyledi. Ama bunlar benim için önemli değildi. Tek istediğim o ve sevgisiydi. Tek dileğim birinin bana ait olmasıydı. Kendisine düşüncelerimi söylediğimde yüzündeki kaygı gidiverdi."

Mary ve Ross evlendiler. Ross, Mary'e daha önce hiç sahip olmadığı ipekli bir giysi, topuklu pabuçlar ve şık bir sabahlık aldı. Ama en önemlisi, aldığı nişan yüzüğüydü. Ross görevli olarak denize açıldığında, Mary her gece mektup yazıyor, Ross da zaman buldukça yanıt veriyordu.

Zaman böyle akıp gitti ve bir gün Mary fabrikada bayıldı. Fabrikanın doktoru, Mary'e hamile olduğunu söy-

ledi. Ross'a bu mutlu haberi vermek için mektup yazdığı gün ise, kaderin cilvesi Mary'e kötü bir oyun oynadı. Mektup hükümetten geliyordu. Mary bana yazdığı mektupta, duygularını, "Resmen afallamıştım" diye anlatıyordu. "Kocam ölmüştü. Bir daha dudaklarını dudaklarımda hissedemeyecektim. Tek tesellim, en azından başladığım yerde olmamamdı. Artık Ross bana ait olmasa da, sonsuza dek benim olacak bir şey bırakmıştı ardında."

Mary çalışabildiği kadar çalıştı ve kazandığı her parayı biriktirdi; çünkü hiçbir güvencesi yoktu. Ross'tan geriye kalanlara yasal olarak annesi sahipti. Mary, Ross'un annesine, kendisine inanmayacağını düşündüğü için bu konuyla ilgili hiçbir şey yazmadı.

Mary'nin kızı hastanenin yoksullar koğuşunda dünyaya geldi. Mary artık yeni bir sorunla karşı karşıyaydı. Bundan böyle bir tek kendisi için değil, kızı için de çalışmak zorundaydı. Bu

yüzden bebeğini, çok pahalı olmayan bir çocuk yuvasına verdi.

“Bebeğimi her sabah yuvaya bırakıyor, akşam, iş çıkışı da alıp eve dönüyordum. Pazar günleri dışında, onu uyanık göremiyordum bile. Kazandığım tüm para yiyeceğe, kiraya ve yuvaya gidiyordu. Kızıma güzel giysiler ya da oyuncaklar alamıyordum. Gündüz giydiği elbiseler, oynadığı oyuncaklar yuvaya aitti. Evde ise yalnızca, içinde yattığı bir sepet, battaniyeleri ve de küçük, plastik bir bebek çingırağı vardı. Ama yine de mutluydum çünkü çalışırken, onu alıp eve götürceğimi, kollarımda uykuya dalacağı anı düşünüyordum.

“Sonra bir gün beni yuvadan aradılar ve hemen gelmemi söylediler ama ne yazık ki yuvaya zamanında varamadım.”

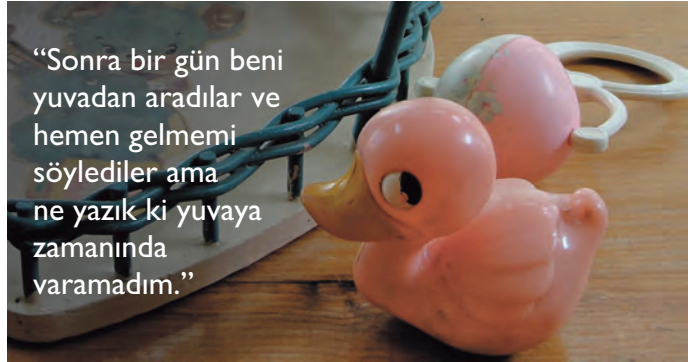
İşte şimdi Mary

başladığı yere geri dönmüştü. Güzel ya da zeki değildi belki ama sevmeyi, çevresine bir şeyler vermeyi çok iyi bilen bir kızdı; başka da hiçbir şeyi yoktu elinde. “Bebeğimin güzel giysileri, oyuncakları ya da bebeklere alınan başka şeyleri olmadığı için elimde ondan bana anı olarak kalan hiçbir şey yok. Yıllar geçtikçe anısı soluklaşır, gözlerimi kapattığımda yüzünü gözlerimin önüne getiremem diye korkuya kapılıyorum. Bu yüzden de sizden bebeğimi anlatan, onun kadar tatlı, her okuduğumda onu yanıba-

şımdaymış gibi hissettirecek bir şiir yazmanızı rica ediyorum.

Lütfen yazdığınız şiiri postaneye gönderin, ben oradan alırım.”

Bu şiiri yazmak, aldığım en zor ve en kolay işlerden biriydi. Gün gelir de yayımlamak isterim diye şiirin kopmasını kendime almadım çünkü o zaman şiir yalnızca Mary’e ait olmaktan çıkacaktı. Şiiri zarfa koyduğumda, parayla birlikte göndermek geçti aklımdan. Ancak sonradan, bunun çok zalimce bir davranış olacağını düşündüm. Anladığım kadarıyla Mary bebeğine son bir hediye vermek istiyordu. Mary’i bulmaya çalıştım ama başarılı olamadım. Mektubu postaneden

almış, sonra da ortadan kaybolmuştu.

Tüm bu anlattıklarımın üzerinden çok uzun zaman geçmiş olmasına karşın, o parayı hâlâ saklıyorum. Belki bir gün, bir yerde Mary’i görürüm diye... Eğer görürsem, parayı ona geri verip, anıların satın alınamayacağını söyleyeceğim; çünkü anıların her zaman armağan olarak kalması gerektiğini düşünüyorum. •

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

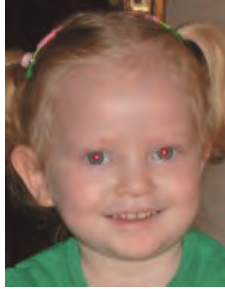
Yiğit Eren Güney , Ordu

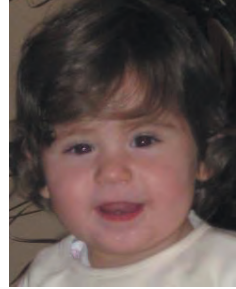
Bora Bayraktaroğlu, Bodrum

Eren Bozkurt, Ankara

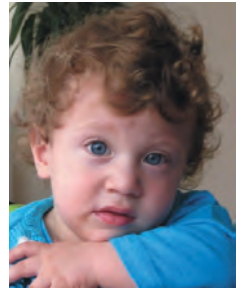
Beren Taşılmaz, Bursa

Duru Yörük, İstanbul

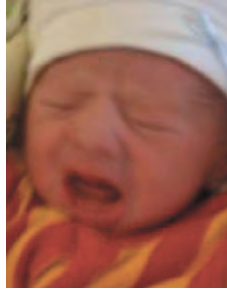
İlsu Meşe, İstanbul

Doruk Yörük, İstanbul

Berra Kocaman, *Konya*

Ulaş Efe Özdemir, *Antalya*

Can Tecer, *Merzifon*

Özgür Fırtına Çıldır,
Ankara

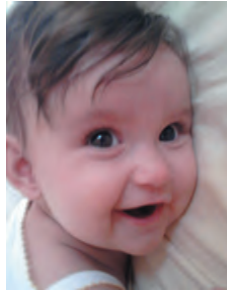
N. İdil Armağan , *İstanbul*

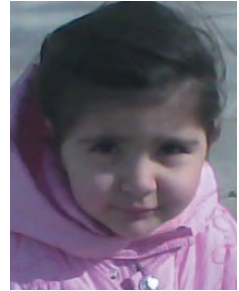
Eda Naz Yalçinkaya,
Sakarya

Ata Kemal Özbasan, *Düzce*

Alya Ünal, *Adana*

Yağmur Şahin, *Malatya*

Zeynep Ünalın, *Ankara*

Eylül ve Senanur Uzun, *Antalya*

AĞUSTOS AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

"Sudokunun Yanıtları"

3	8	6	1	4	2	9	7	5
2	4	5	6	9	7	3	8	1
7	9	1	8	5	3	6	2	4
1	2	3	5	7	6	8	4	9
9	5	4	3	8	1	2	6	7
8	6	7	9	2	4	1	5	3
6	7	2	4	1	9	5	3	8
5	3	9	7	6	8	4	1	2
4	1	8	2	3	5	7	9	6

Sudoku yapamayanlar için

4	8	5	7	3	6	9	2	1
7	1	9	8	5	2	4	3	6
6	2	3	4	9	1	8	5	7
8	9	4	1	7	5	2	6	3
1	6	7	2	4	3	5	8	9
5	3	2	6	8	9	1	7	4
9	5	8	3	6	4	7	1	2
2	7	6	9	1	8	3	4	5
3	4	1	5	2	7	6	9	8

Sudokusuz yapamayanlar için

"Bilginizi Denetleyin"

YANITLAR

1-(c) Trablus	11-(a) Dağlık Bölge
2-(b) Opera	12-(c) Halley
3-(d) 53.86 km.	13-(d) 1957
4-(a) Fars	14-(c) Analiz
5-(a) Iğdır	15-(a) 3.476
6-(a) Sait Aouita (Fas)	16-(b) Azot
7-(b) AIDS	17-(c) Chuck Berry
8-(c) 1919	18-(d) Babrak Karmal
9-(a) Nanak	
10-(b) 1899	

Satranç Çözümleri

ATAK: Beyaz Kazanır, Karpov-Van der Wiel, Kxf7 Şxf7 2.e8V+ Kbx8 3.g6+ Şg8 4.Kxe8+ Ff8 5.Ve6+ 1-0

OYUN SONU: Beyaz Kazanır, Kasparyan 1936, 1. h5+ Şh6 (1...Şxh5 2.Kh7+ ve 3.Kh1) 2.Af7+ Şxh5 3.Ke5+ Şh4 4.Ag5! f1V+ 5.Af3+ Şh3 6.Kh5+ Şg2 7.Kh2+#

Kareler ve Rakamlar

$$\begin{array}{r} 488 + 232 = 720 \\ 321 - 111 = 210 \\ + \quad - \quad + \\ 809 + 121 = 930 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 822 - 412 = 410 \\ 304 - 111 = 193 \\ - \quad - \quad - \\ 518 - 301 = 217 \end{array}$$

İlk dersimiz Türkçe

1-(a) 2-(d) 3-(b) 4-(c) 5-(c) 6-(a)- 7-(b) 8-(b) 9-(a) 10-(d) 11-(a) 12-(b) 13-(c) 14-(c) 15-(a)

Kare Bulmaca

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	T	U	R	G	U	T	U	Y	A	R		B	İ	C
2	U	R	A		M	A	L	İ	Y	E	T		S	A
3	R		F	L	A	M	A	N		S	İ	L	O	İ
4	H	O		A	R	A		E	S	İ	R		T	E
5	A	L	A	Y		H	U		İ	M	A	R		N
6	N	A	Z	İ	K		Y	A	R		M		N	E
7	O	Y		H	A	Z	A	L		M	İ	N	E	
8	Ğ		M	A	R	A	K	E	Ş		S	O	F	A
9	U	Z	İ		A	P		T	A	M	U		İ	K
10	Z	A	L	İ	M		M		F	A		A	S	O
11	B		L		A	M	E	R	İ	K	A	N		R
12	A	L	İ	E	N		R	E		A	D	A	K	M
13	Ş	U		V		A	A		A	S	İ	M	İ	L
14		T	U	R	A	N		Ö	L		L	A	V	A
15	A		L	E	Y		D	R		B	E	L	İ	Z
16	B	R	A	N	D	O		S	N					
17	I		K		E	R	K		A	K				
18	S	İ		O	R	T	A	M		R				
19	T	R	O	L		A	M	A	D	E				
20	A	S	K	E	R		A	Z	A	P				

KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

- Sıfırdan, dokuza kadar olan rakamları kullanarak aşağıdaki işlemleri çözünüz.
- Her farklı şekil bir rakamı göstermektedir.
- 0-9 arasındaki rakamlar her iki grupta farklı şekillerle simgelenmektedir.

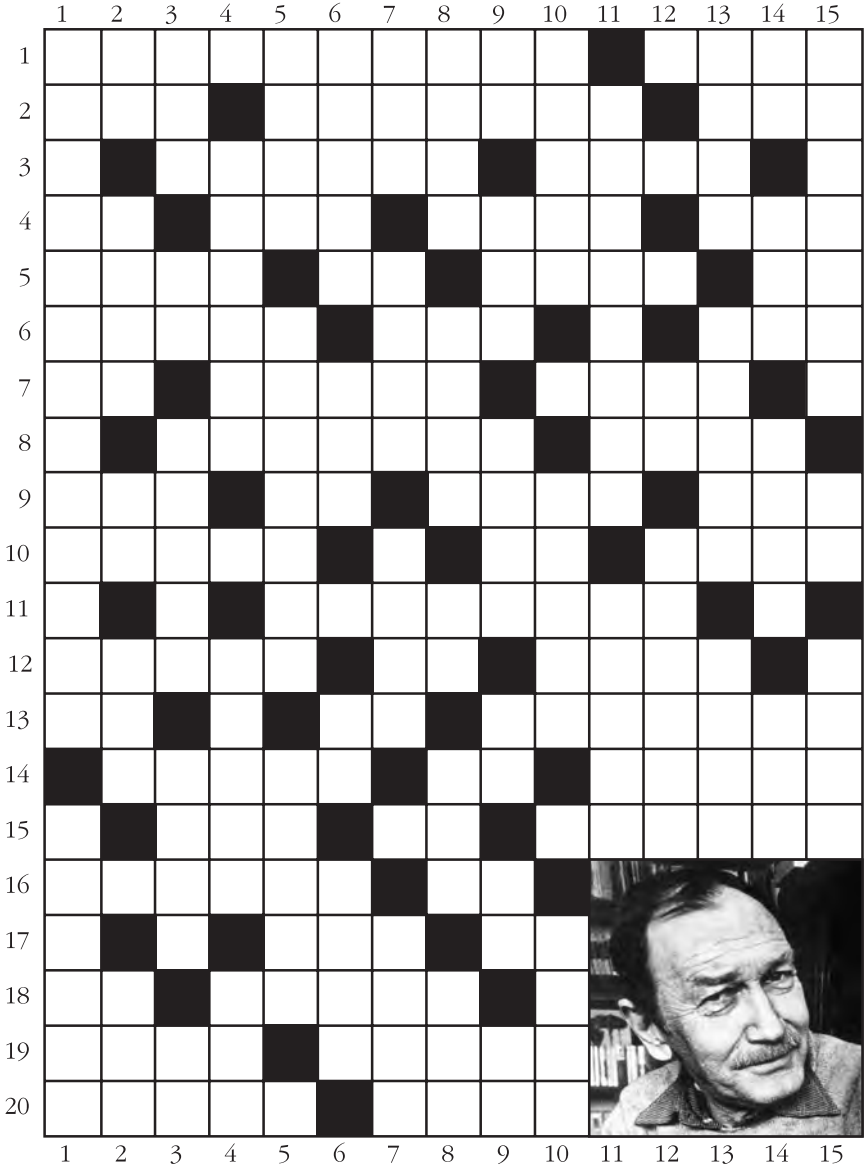
1

$$\begin{array}{rcl}
 \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue/Yellow} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} & - & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow} & \text{Blue/Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow} & \text{Blue/Yellow} & \text{Blue/Yellow} \\ \hline \end{array} \\
 \\
 \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Blue/Yellow} & \text{Yellow} \\ \hline \end{array} & - & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue/Yellow} & \text{Blue/Yellow} & \text{Blue/Yellow} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue/Yellow} & \text{Blue/Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} \\
 \\
 \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue/Yellow} & \text{Blue/Yellow} & \text{Blue/Yellow} \\ \hline \end{array} & - & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Blue/Yellow} & \text{Blue/Yellow} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow} & \text{Blue} & \text{Blue/Yellow} \\ \hline \end{array}
 \end{array}$$

2

$$\begin{array}{rcl}
 \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow/Red} & \text{Red} & \text{Red} \\ \hline \end{array} & + & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow/Red} & \text{Yellow} & \text{Yellow/Red} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow} & \text{Yellow/Red} & \text{Yellow/Red} \\ \hline \end{array} \\
 \\
 \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow} & \text{Yellow/Red} & \text{Yellow/Red} \\ \hline \end{array} & - & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow/Red} & \text{Yellow/Red} & \text{Yellow/Red} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow/Red} & \text{Yellow/Red} & \text{Yellow/Red} \\ \hline \end{array} \\
 \\
 \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow/Red} & \text{Yellow/Red} \\ \hline \end{array} & + & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow/Red} & \text{Yellow/Red} & \text{Yellow/Red} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow/Red} & \text{Yellow} & \text{Yellow/Red} \\ \hline \end{array}
 \end{array}$$

Çözümler 152. sayfadadır.

Bulmacanın çözümü 152. sayfadadır.

SOLDAN SAĞA: 1- Fotoğrafta görülen “Geyikli Gece”, Göge Bakma Durağı” gibi şiirleri de olan şairimiz. – Adana yöresine özgü rendelenmiş buz, pişmiş nişasta, pudra şekeri ve şerbetten oluşan bir tatlı türü. 2- Sınır nişanı. – Bir ya da daha fazla ürünün elde edilmesi için harcanan üretim faktörleri toplamı. – Bön, enayi. 3- Avrupa’da yaşayan bir ırk. – Tahıl ambarı. 4- Holmiyumun simgesi. – Fasıla. – Tutsak. – Türüli metallerden yapılmış, kopmaya karşı direnç gösteren ince uzun nesne. 5- İstihza. – Derviş selamı. – Bayındır. – Neonun simgesi. 6- ‘..... Alet’ (Aziz Nesin’in bir yapıtı). – Uçurum. – Rutubet. 7- Rey. – Ali Özgentürk’ün bir filmi. – Dişlerin üst kısmını kaplayan sert doku. 8- Fas’ta bir şehir. – Evlerin girişinde diğer oda kapılarının açıldığı genişçe yer. 9- İsrail yapımı bir suikast silahı. – Eski bir siyasi partinin simgesi. – Eski dilde cehennem. – Yapma, etme. 10- Zulmeden. – Bir nota. – Çanak-kale’de turistik bir belde. 11- ‘..... Güzeli’ (1999 yılında 5 Oscar kazanan ünlü film). 12- James Cameron’un 1987 yapımı bir filmi. – Bir nota. – Adanılan şey. 13- Saka Türklerinin ünlü destanı. – Bir haber ajansının simgesi. – Kendine benzetmeye çalışma. 14- İran ulusal destanı Şehname’nin en uzun bölümü. – Toprağın nemi. – Sacda pişirilen su, un ve tuzla imal edilen bir çeşit ekmek. 15- Romanya’nın eski para birimi. – Bir akademik unvanın kısa yazılışı. – Orta Amerika’da bir ülke. 16- ‘Marlon’ (ABD’li ünlü sinema sanatçısı). – Kalayın simgesi. 17- Güç. – Bir renk. 18- Bir nota. – Medya. 19- Balık yumurtalarına zarar veren bir avlanma türü. – Hazır. 20- Orduda görevli bulunan kişi. – Türkan Şoray’ın 1973 yapımı bir filmi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- ‘İspanyol Meyhanesi’, ‘Nisan Yağmuru’ gibi şiirleri de bulunan şairimiz. – Abhazlara özgü bir tür ekmek. 2- Tümör. – Vaka. – Güney Afrika Cumhuriyeti’nin plaka imi. – Dünyanın deniz seviyesinden en alçakta bulunan gölü. – Genetik. 3- Sergen. – Yetmez miktarda. – Ulusal. – Haberci. – İlkel bir silah. 4- Herhangi bir konuda bir görüş ve düşünceyi bildiren yazı. – Gök varlıklarının bütünü. – İspanyolların sevinç ünlemi. 5- Çare. – Bir ilimiz. – Rize’de bir yayla. 6- Açgözlülük. – Doğu Anadolu’da bir akarsu. – Tarla sınırı. – ‘Lale’ (Türkiye’nin ilk kadın futbol hakemi). 7- Muğla’nın bir ilçesi. – Kafiye. – Otlak. – Küçük saplı bir bıçak türü. 8- Yeniden, bir daha anlamında bir zarf. – Bir işi gerçekleştirmek için yapılmış nesne. – Bir nota. – Kulakta bulunan bir kemik. – Eski dilde elbise kıvrımı. 9- Dünyanın uydusu. – Avrupa’da bir soyluluk unvanı. – Müslümanlıkta bir mezhep. – Kekliğin boynundaki halka. – Sodyumun simgesi. – Rusçada evet. 10- Güzel sanatların bir dalı. – Birbirini kesen demir yolu kavşağı. – Çok bükümlü iplikle dokunmuş bir çeşit ince kumaş. 11- Maskarpone peyniri ile yapılan bir İtalyan tatlısı. – ‘..... Naşit’ (1987 yılında yitirdiğimiz sinema ve tiyatro sanatçımız). 12- ‘Dr. ...’ (James Bond filmleri serisinin ilki). – Sermaye. 13- Acı bir kırmızı biber türü. – Öz varlık, kişilik. – C vitamini yönünden zengin bir meyve. 14- Kalsiyumun simgesi. – Arapçada ben. – Üç ya da daha çok sesin bir arada tınlaması. – Doğu Karadeniz’de yaşayanlara verilen isim. 15- Anlamları birbirine yakın kelimelerin yan yana kullanılması. – İskambilde birli. – Kayingillerden, kerestesi dayanıklı bir orman ağacı.

filizoskay@butundunya.com.tr

SATRANÇ

Mustafa Yıldız

ÜN LÜ SATRANÇ USTALARI: 25
İki Kez FIDE Kararıyla Dünya Şampiyonu: KARPOV

Anatoli Y. KARPOV

Rus satranç ustası ve 1975-1985 yılları arasında dünya satranç şampiyonu Anatoli Yevgenyeviç Karpov 23 Mayıs 1951'de doğdu. 1975'te Bobby Fischer'in kendisiyle oynamayı reddetmesi üzerine dünya satranç şampiyonu oldu, ancak bu unvanı hakettiğini daha sonraki turnuvalarda gösterdi. 1975-1985 döneminde 150'ye yakın turnuvada birinci olarak ulaşılması zor bir rekor kırdı. Ünvanını Korchnoi'ya karşı iki kez korudu. 1985'de Garri Kasparov'a yenilerek ünvanını kaybetti. 1993 yılında Kasparov Short'la olacak maçını FIDE şemsiyesi altında oynamak istemeyince Karpov, bir kez daha FIDE kararıyla Dünya şampiyonu sayıldı. Kamsky ve Anand'a karşı ünvanını korudu. Karpov, 2000 yılında FIDE'nin Dünya şampiyonluğu turnuvasında uygulayacağı kuralları beğenmediği için finalde oynamadı ve ünvanını Alexander Khalifman'a bırakmış oldu. Oyun stili olarak kendine Capablanca'yı örnek almıştır. Çok güçlü savunma oyunu tarzıyla bilinir.

Anatoli Karpov - Veselin Topalov, Linares, 1994

Beyazın 20. Fxc6 ile siyah atı kazana-
cağı düşünülebilir, ancak siyah 20. ...
Ka7 hamlesiyle beyaz veziri kovar 21.
... Kxc6 ile fili alarak durumu eşitler ve
konumunu düzeltir. Konumsal oyuna
yatkinlığıyla tanınan Karpov burada,
taktik silahını konuşturuyor, üç kez kale
feda ediyor. 20. Kxe6! Ka7 (20...fxe6
21.Fxc6 Ka7 22. Vxe6+ Şg7 23.Fe4
Beyaz daha iyi) 21. Kxg6+! fxg6 22.
Ve6+ Şg7 23. Fxc6 Kd8 24. cxb5 Ff6
25. Ae4 Fd4 26. bxa6 Vb6 27. Kd1 Vxa6
28. Kxd4!! Kxd4 (28...cxd4 29.Vf6+ Şh6
30.Vh4+ Şg7 31.Vxd8 Vxc6
32.Vxd4+ beyaz daha iyi) 29. Vf6+ Şg8
30. Vxg6+ Şf8 31. Ve8+ Şg7 32.
Ve5+ Şg8 33. Af6+ Şf7 34. Fe8+ Şf8
35. Vxc5+ Vd6 36. Vxa7 Vxf6 37.
Fh5 Kd2 38. b3 Kb2 39. Şg2 Siyah terk eder.

İKİ ŞAŞIRTICI SONUÇ

Pınar Buran(1638) - Emine Yanık(1993), TBB, 2011

Taraflar at oyun sonu oynuyorlar. Beyaz, kendisinden 365 puan güçlü ve deneyimli rakibi karşısında bir piyon önde. Siyahın umudu, etkin bir oyun çıkarıp berabere kalmak. Bu düşüncelerle son hamlesinde 37...Şe4 ile şahını merkezde tutmaya çalışmış. Beyaz da 38.Şe2 ile oppozisyon almış. Şimdi siyah belki acele 38...f5 oynadı. Genç rakibinin 39.g3 hamlesini görünce oyunu terk etti. Çünkü, 40.f3+ mat hamlesini önleyecek hiçbir yanıt bulamadı. Sonuç: Merkezdeki her şah güçlü değildir. Her yanı dikenli tellerle örülmüşse şah, mat ağından çıkamaz. 1-0

Vasıf Durarbeyli(2511) - Ahmet Bolat (2074), 2011 Türkiye Satranç Ligi

Gazi Üniversitesi takımının birinci masası genç Azeri GM Durarbeyli, Mersin Ezgi Satranç kulübünden Ahmet Bolat karşısında şah kanadında atak yapabilmek için merkezde bir piyon feda etmiş. Şimdi o kayıp piyonu geri alacağını düşünerek 17.Axd4 oynadı. Açmazdan dolayı at piyonla hemen alınamıyor ama ardı ardına gelen şah ve vezir tempoları işi bozuyor. 17...Vf4+ 18.Şb1 Fg4 19.f3 exd4 At gitti. Beyazın bundan sonraki çabaları oyunu kurtarmaya yetmedi. 34. hamlede beyaz terk etti. 0-1

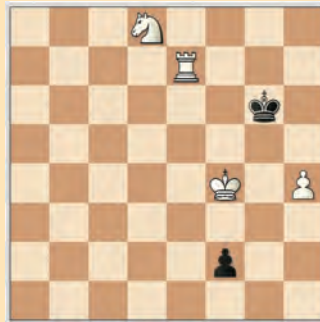
ATAK Karpov-Van der Wiel

Beyaz Kazanır

mustafayildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU Kasparyan, 1936

Beyaz Kazanır

Çözümler 152. sayfadadır.

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

İçimizdeki Zalim

Anlamak ve
Üstesinden
Gelmek

Emre Kongar

Remzi Kitabevi

“Her zalim bir toplumsal üründür; defolu bir insanlık ürünü! Zalim, kendi başına yetişen bir ayrıksı bir bitki değil, her yerde arsızca yetişen ve yararlı olanları yok eden zehirli bir ottur. Çağımızın toplumsal vebası zulümdür. Hiç bir mukaddes değer, hiç bir üstün ideal, yapılan zulmü haklı kılmaz. Zalimler kalabalıklar arasında yalnız yaşar, kalabalıklar arasında yalnız ölür. Zalimlerin empati yeteneği sıfıra yakındır ama mazlumların empati yeteneği de sonsuz değildir. İktidar geçici, zulmün acıları kalıcıdır. Zalim zalimi, zulüm zulmü doğurur. Zalimler de yasalara dayanır; hukuk devletini hiçe sayan yasalara. Zulme karşı adalete sığınılır, zulme alet olan adalete ise adalet denmez. Zalimler önce muhaliflerini, sonra insan hakları ve demokrasiyi savunanları hapse atar. Bir ülkenin cezaevleri hüküm

giymemiş tutuklularla doluysa o ülkede zulüm egemen olmuş demektir. Çoğunluğu mazlum olan toplumlar sadece zalim üretir. Demokrasi zalimlere karşı, kimse zulüm görmesin diye icat edilmiştir. Her zalim gerçeklerden korkar ve onların üstünü örtmeye çalışır. Zalimin ne söylediğine bakma, ne yaptığına bak. Her zalim tarihi yeniden yazar, ama tarih sonra onu çizer. Zalimin de mazlumin da, kadını erkeği, genci yaşlısı, Türk’ü Kürt’ü, Müslüman’ı Hristiyan’ı, Sünni’si Alevi’si, sivil askeri olmaz; ırk, din, dil, mezhep, milliyet, cinsiyet, meslek söz konusu olmaksızın zalim zalimdir, mazlum da mazlumdur. Zalime acıyın, ondan nefret etmeyin, kin ve nefret sizi de zulme iter. En acımasız zalimler, çünkü mazlumların arasından çıkar. Ey mazlum dikkat et, zalimler seni de zulümle ifsat etmiştir; bir gün sen de iktidara geçtiğinde zulüm yapma! Dün mazlum olmak, bugün zalim olmayı haklı kılmaz. Zulüm zehrinin ilacı insan hakları ve demokrasidir.”

Türk Devrimi Mülakatları

Sabahattin Özel -
İşıl çakan
Hacıbrahimoglu

İş Bankası Kültür
Yayınları

İki ayrı kitap olarak raflarda yerini alan çalışmanın ilki, Osmanlı Devleti'nin son döneminden Milli Mücadele döneminin başlangıcını kapsıyor. Sultan Vahdettin'den Abdülmecit Efendi'ye, Enver, Talat ve Cemal Paşalardan Ahmet Rıza Bey'e, çeşitli fırka liderlerinden İstanbul amele mebusu Numan Usta'ya, Bolşevik elçilerinden Claude Farrère'e, Kafkas halkları temsilcilerinden İngiliz generali Townshend'e uzanan bu mülakatlar, Mütareke ve Kurtuluş Savaşı dönemlerine ışık tutuyor. İkinci yapıt Anadolu ulusal eyleminin asker-sivil aktörleri bulunuyor. Mustafa Kemal Atatürk, Fevzi Çakmak, Kâzım Karabekir, Refet Bele, İsmet İnönü, Ali Fuat Cebesoy, Kâzım Özalp, Ali İhsan Sabis paşalar, Rauf Orbay, Kara Vasıf gibi dönemin etkin simalarıyla ulusal mücadele döneminde yapılan söyleşiler, ihtilalci kadronun içinde yaşanan süreci algılayışını ortaya koyuyor. Kitapta Mustafa Kemal'le yapılmış ve şu ana dek tümüyle gün yüzüne çıkmamış mülakatlar dikkat çekerken, dönemin görünmez kahramanlarını simgeleyen Fatma Seher Hanım'la (Kara Fatma) yapılan söyleşi de kendine yer buluyor. Birinci ve İkinci TBMM dönemlerine ilişkin mülakatlar ise Kurtuluş Savaşı sırasında ve hemen sonrasında erken Cumhuriyet döneminin bir fotoğrafını sunuyor.

Kayıp Seslerin İzinde

Emre Aracı

Yapı Kredi
Yayınları

Müzik konusunda yaptığı araştırmalar, tarihin tozlu raflarında müzik dünyasına ilişkin günışığına çıkmayı bekleyen konuları ele alan yazıları ile önemli bir hizmet veren Emre Aracı'nın çalışmalarını bir araya toplayan kitap okuru bir yandan kentlere, konserlere, festivallere keşif gezisine götürüyor. Osmanlı çok sesli müziğine ilişkin önemli bilgilerin yer aldığı kitabın portreler, sohbetler bölümünde de Türk ve dünya müziğinin önemli adlarının izinde yapılan söyleşiler dikkat çekiyor: “Opera binaları, konser turneleri, kompozitör evleri ve portreleri, zaman zaman yaşamıma yön vermiş sanatçı ve akademisyenlerden hatıralar, Osmanlı'nın melez çoksesli müziği, tek tük müzik dışı yazılar, Adnan Saygun'un hayatı ve eserleri, tozlu arşiv raflarında unutulmuş notalar, kayıp seslerin izlerinde, Proustvari bir estetiğin heyecanıyla, ama aynı zamanda kişisel bir yolculuk.”

BİR FOTOĞRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: SALİH ÇINAR, KANADA

“Bu Da Geçer Ya Hu”

(Bu yazı, derginizi ters çevirdiğinizde de aynı biçimde okunabilmektedir.)

Necmettin Yağcı, 1956 yılında Mardin’de doğdu. Ankara Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Resim-İş Bölümü Heykel Ana Sanat Dalından mezun oldu. İstanbul’da serbest Heykeltıraş olarak çalışmalarını sürdürdü. Başta Devlet Resim ve Heykel Yarışmaları olmak üzere, Resmi ve özel kurumların düzenlediği heykel yarışmalarına katılan sanatçı, Avrupa ve Türkiye’de 200’den fazla karma ve grup sergisine katılmıştır. Türkiye’de açık alan Kent heykeli ve anıtları yapan birkaç sanatçıdan biri olan Necmettin Yağcı’nın yurdun çeşitli yerlerinde Heykel ve Anıt uygulamaları bulunmaktadır. Halen Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalında Öğretim Görevlisi olarak Heykel dersleri vermektedir.

